

Novosti

Europa – perspektive i mogućnosti

Za ljetnih je mjeseci obično manje knjižničkih aktivnosti pa bi i jesenske *HKD Novosti* trebale posljedično biti nešto tanje. Ova jesen, međutim, ne potvrđuje to pravilo jer si je uredništvo *Novosti* dalo u zadatak **iz knjižničke perspektive obilježiti ulazak Hrvatske u Europsku uniju.**

Zato smo prvo „potegnuli“ do Bruxellesa odakle nam se za rubriku *Predstavljamo* sjajnim **tekstom o Knjižnici Europskog parlamenta** javila – da navedemo u izvorniku naziv njezinog radnog mjesta – *hrvatska agentica* Kristina Grošek. Potom nas je zanimalo kakva je situacija kod nas po pitanju **službenih izvora informacija** – od knjižnica pravnih fakulteta u Zagrebu i Osijeku, preko Nacionalne i sveučilišne knjižnice do komisija i radnih tijela HKD-a, pa i ponekog međunarodnog udruženja. Informacije koje su nam otkrile kolegice pravne struke nadopunila je profesorica Aleksandra Horvat tekstom u kojem nam je približila **rad EBLIDA-e**, njezinu svrhu i zadaće. Informacije o svjetskim trendovima u knjižničarstvu, između ostalog i o radu na reviziji jednog od temelja struke – ISBD-a, donijele su nam **naše predstavnice na IFLA-inoj 79. generalnoj skupštini i konferenciji** koja se održala u kolovozu 2013. u Singapuru.

Nadalje, otkrili smo da **mnoge hrvatske narodne knjižnice već godinama sudjeluju u europskim projektima** (Koprivnica, Karlovac, Buzet, Vinkovci, Korčula, Dubrovnik...) nastojeći poboljšati svoje usluge i osmisliti nove te podijeliti iskustva s kolegama iz drugih zemalja. Tu je i Nacionalna i sveučilišna knjižnica sa svojim digitalizacijskim projektima i suradnjom s Europskom knjižnicom i Europeanom. Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Knjižnica Instituta „Ruđer Bošković“ svojim nam projektima, pak, pokazuju jedan od budućih smjerova razvoja akademskog (visokoškolskog i specijalnog!) knjižničarstva: upravljanje istraživačkim podacima u najširem smislu i to, po mogućnosti, u otvorenom pristupu. Nadamo se da će čitateljima ove informacije i iskustva biti od koristi. Već možemo najaviti i da će se ova tema djelomično nastaviti i u prosinačkome broju – intervju sa stranim stručnjacima za službene publikacije te tekst s informacijama o mogućnostima koje knjižničarima stoje na raspolaganju vezano uz program *GrunDTVig*.

I konačno, **odgovor na pitanje kakva je to Europa različitosti** pokušale smo dati kroz prikaz manjinskih knjižnica i zbirki: u Hrvatskoj, gdje se brinemo za svoje manjine i u inozemstvu, gdje smo sâmi manjina. Skrećemo pozornost na vrlo informativan tekst Katarine Todorčev Hlača o *modelu manjinskih knjižnica u Hrvatskoj*, na tekst o Knjižnici Židovske vjerske općine Bet Israel, kao i na tekst Mire Barberić u ulozi knjižnice u manjinskoj školi. Posebno smo ponosni na **koloritne tekstove koji su stigli iz Molisea u Italiji, napisan na našu, i iz Austrije na jeziku Gradišćanskih Hrvatov** čemu treba pribrojiti i tekst o hrvatskim knjižnicama i zbirkama u Vojvodini.

Čvrstu strukturu trostruke teme broja uobičajeno zaokružuju **informativni tekstovi o radnim tijelima HKD-a koja se godinama sustavno bave ovom problematikom.** Od preostalog materijala treba izdvojiti tekst o vrijednoj donaciji knjiga iz 16. st. koje je dobila Sveučilišna knjižnica u Splitu i tekst Vesne Stričević koja je 400 km (!) *otpedalirala za knjižnice.*

Tijekom rada na pripremi broja postavljalo se pitanje kako u jednom broju *uhvatiti* Europsku uniju u knjižničarskom kontekstu? Je li ona blještavi sjaj svemirski opremljenih knjižnica? Sastoji li se od fondova, projekata, dokumenata, inicijativa i preporuka? Službenih informacija koje objavljuju njezina tijela? Slobodnog protoka znanstvenih i svih drugih informacija, zagovaranja načela široke i sve čvršće suradnje, otvorenosti i slobode u najširem smislu? Ili je tu ipak najviše riječ o ljudima, različitim po narodnostima, dobi, spolu, obrazovanju, socijalnome statusu i svemu drugome... Prema našem mišljenju, odgovor je u množini: sve zajedno čini osnovu dobrog knjižničarskog profila koji se uklapa u pluralnost EU-a, ali s nezaobilaznom kritičnom perspektivom.

Tea Čonč

Naručite

nova Sandorfova izdanja u online knjižari Knjigolov, ali i bilo koji naslov iz suvremene domaće knjiške produkcije: u ponudi imamo više od 20 000 naslova.

Svim registriranim korisnicima dajemo 10% popusta na sva izdanja. Naručite online ili putem telefona.

Vratislav Vraniček et al:
POVIJEST ČEŠKE

Nora Verde:
DO ISTEKA ZALIHA

Marko Pogačar:
JUGOTON GORI!

Marko-Marija Gregorić:
RIJEČI, POD NOSOM

KONTAKT ZA NARUDŽBE ▷ T: 01/3314964, F: 01/3734487, M: 091/2549949, contact@sandorf.hr

WWW.KNJIGOLOV.HR

U OVOM BROJU

Uvodnik	Europa – perspektive i mogućnosti (<i>Tea Čonč</i>)	1
79. IFLA-ina generalna skupština i konferencija	79. godišnja generalna konferencija i skupština Međunarodnoga saveza knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) (<i>Marijana Mišetić, Nevla Raos</i>)	5
	IFLA-ina Sekcija za pravne knjižnice i aktivnosti na 79. konferenciji (<i>Edita Bačić</i>)	6
	Sekcija knjižnica za djecu i mladež na IFLA-inoj konferenciji u Singapuru (<i>Dajana Brunac</i>)	7
	Izveštaj o sastancima Sekcije za katalogizaciju i njenih tijela tokom 79. IFLA-ine opće skupštine i konferencije održane u Singapuru od 17. do 23. kolovoza 2013. (<i>Mirna Willer</i>)	8
Ostali inozemni skupovi	45. godišnja skupština Društva mađarskih knjižničara (<i>Marijana Mišetić, Nevla Raos</i>)	9
	Bicikliranje za knjižnice 2013 (Cycling for Libraries 2013) (<i>Vesna Stričević</i>)	11
	Knjižnice bez granica – Knjižnice bez meja – Biblioteche senza frontiere (<i>Iva Ciceran</i>)	12
	Deveti međunarodni stručni skup Knjižnica – središte znanja i zabave: knjižnica kao čimbenik društvenih promjena (<i>Vedrana Kovač Vrana</i>)	13
Skupovi u zemlji	Čitanje naglas – stručni skup povodom Međunarodnog dana pismenosti 2013. (<i>Alka Stropnik</i>)	15
	Ljetna škola znanstvene komunikacije: znanstveno pisanje za multidisciplinarnu publiku (<i>Snježana Dimzov</i>)	17

Broj 60, listopad 2013.

	Skup o medicinskim informacijama MICC 2013 (<i>Marijan Šember, Helena Markulin</i>)	18
	Četvrta konferencija Digitalni dokument & društvo (4th conference Digital Document & Society) (<i>Jelena Sabljak, Marko Rimac, Iva Barković</i>)	19
Predstavljamo	Knjižnica Europskog parlamenta u Bruxellesu izbliza (<i>Kristina Grošek</i>)	20
Tema broja: knjižnice i EU— institucije	EBLIDA (<i>Aleksandra Horvat</i>)	28
	Zbirka službenih publikacija u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (<i>Blaženka Peradenić Kotur</i>)	29
	Informacijski centar za europsko pravo Knjižnice Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (<i>Aleksandra Čar, Andrea Horić</i>)	31
	EU – info centar Knjižnice Pravnog fakulteta Sveučilišta u Osijeku (<i>Ljiljana Siber</i>)	33
	Društvo bibliotekara pravnih i srodnih biblioteka jugoistočne Evrope (Southeast Europe Association of Law and Related Libraries) (<i>Edita Bačić</i>)	34
	Digitalni informacijsko-dokumentacijski ured Vlade Republike Hrvatske (bivša HIDRA) (<i>Renata Pekorari</i>)	35
Tema broja: knjižnice i EU— projekti	Suradnja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu s Europskom knjižnicom i Europeanom (<i>Sofija Klarin Zadavec, Nela Marasović, Renata Petrušić</i>)	36
	Edukacije u sklopu EU-projekta Libraries for a New Age (Knjižnice za novo doba) Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci (<i>Blanka Bunjevac</i>)	39
	Karlovačka gradska knjižnica i europski projekti (<i>Frida Bišćan</i>)	40
	Projekt Dubrovnik i Kotor – gradovi i knjige (<i>Vesna Čučić</i>)	42
	Iskustva Narodne knjižnice Buzet u EU projektima (<i>Ana Pernić</i>)	44
	Ishodi sudjelovanja Gradske knjižnice Rijeka u EU projektima (<i>Andreja Silić Švonja</i>)	46
	Suradnja Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica i sestrinske knjižnice iz Finske u okviru europskog projekta NAPLE (<i>Kristian Ujlaki</i>)	48
	Sister Libraries in Action for Youth: Gradska knjižnica „Ivan Vidali“ s Korčule u NAPLE-ovom projektu sestrinskih knjižnica (<i>Milojka Skokandić</i>)	49
	Library. I Love it!!!: projekt korčulanske gradske knjižnice financiran uz potporu EU (<i>Tajana Grbin</i>)	50
	Projekt SERSCIDA – izgradnja temelja za uspostavu podatkovnih usluga za društvene znanosti (<i>Marijana Glavica</i>)	51
	Projekt OpenAIREplus i zagovaranje otvorenog pristupa u Knjižnici Instituta „Ruđer Bošković“ (<i>Bojan Macan, Jadranka Stojanovski</i>)	53
Tema broja: knjižnice i EU— manjine	Školska knjižnica u Europskoj uniji: izazovi i mogućnosti rada u manjinskoj školi (<i>Mira Barberić</i>)	54
	Zbirka inozemne Croatice u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (<i>Željka Lovrenčić</i>)	56
	Model središnjih knjižnica nacionalnih manjina u Hrvatskoj ; Radna grupa za manjinske knjižnice HKD-a (<i>Katarina Todorcev Hlača</i>)	58
	Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca u sustavu manjinskih i narodnih knjižnica (<i>Katarina Todorcev Hlača</i>)	61
	Knjižnica i arhiv Židovske vjerske zajednice Bet Israel u Hrvatskoj (<i>Julija Koš</i>)	63

	Knjižnica kao promotor manjinske kulture u Hrvatskoj: Središnja knjižnica Slovaka u	64
	Knjižničari u razmjeni – projekt suradnje Gradske knjižnice Beli Manastir s mađarskim knjižnicama (<i>Žolti Rabi</i>)	66
	Knjižnica Zajednice Talijana u Puli (<i>Liana Diković</i>)	67
	Potpora Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica Romima u lokalnoj zajednici (<i>Maja Gačan</i>)	68
	Molise: "Na našu" - ovi jezik nima umbrit (jezik koji ne smije izumrijeti) (<i>Rino John Gliosca</i>)	70
	Gradišće: Knjiga Hrvatska EU-član broj 28 (<i>Petar Tyran</i>)	72
	Beč: Centar biblioteka „Franjo Rotter“ - u njoj se more pronajti sve (<i>Gabriela Novak-Karall</i>)	73
	Vojvodina: Knjižnice Hrvata (<i>Tomislav Žigmanov</i>)	74
	Kanada: Hrvatska knjižnica u Mississaugi u kanadskom Ontariju	75
Iz rada HKD-a i regionalnih društava	Održane 4. i 5. sjednica Stručnog odbora i 5. sjednica Glavnog odbora HKD-a	75
	Skupština Društva knjižničara Slavonije i Baranje (<i>Marina Vinaj</i>)	76
	Skupština Društva bibliotekara Istre (<i>Ivan Kraljević</i>)	77
	HKD: Radna grupa za pravne i srodne knjižnice (<i>Blaženka Peradenić Kotur</i>)	78
	HKD: Komisija za državne informacije i službene publikacije (<i>Irena Pilaš</i>)	79
	Stručni izlet u Zadar Društva knjižničara Šibenik (<i>Marina Čalić Polegubić</i>)	80
Vijesti i najave	Vijesti	81
	Najave	82
	Donacija cinquecentina profesora Ede Pivčevića Zbirci starih i knjiga i rukopisa Sveučilišne knjižnice u Splitu (<i>Mihaela Kovačić</i>)	83
	Kviz Lančana reakcija na temu Koliko znaš o EU? (<i>Ingrid Poljanić</i>)	84
	Susreti u Knjižnici Umjetničke akademije u Osijeku (<i>Marta Radoš</i>)	84
	Literarni natječaj - Pisanje i knjižnečari 2 (<i>Ivan Babić</i>)	85
	Izložba fotografija Kadar za čitanje (<i>Isabella Mauro</i>)	87
	Akcija Lijepa naša baština (<i>Majda Bakić</i>)	88
	Pyjama party u Gradskoj knjižnici Vukovar, Ogranak Sotin (<i>Marina Šumiga</i>)	88
CSSU	Edukacija o službenim publikacijama i državnim informacijama (<i>Irena Pilaš</i>)	89
	Radionica Službeni informacijski izvori Republike Hrvatske i Europske unije (<i>Nadia Bužleta</i>)	90
In memoriam	Katica Tadić (Osijek, 1936 - Senj, 2013) (<i>Vera Erl</i>)	91
Partneri u ovom broju	Partneri u ovom broju: Knjigolov i Antikvarijat Studio	2, 92

79. IFLA-ina generalna skupština i konferencija

79. godišnja generalna konferencija i skupština Međunarodnoga saveza knjižničarskih društava i ustanova (IFLA)

Singapur, 17. – 23. kolovoza 2013.

Marijana Mišetić, mmiseti@ffzg.hr
predsjednica HKD-a

Nevia Raos, nraos@ffzg.hr

Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Kao predstavnici Hrvatskoga knjižničarskog društva, potporom Ministarstva kulture Republike Hrvatske na 79. godišnjoj generalnoj konferenciji i skupštini IFLA-e sudjelovale su: **Marijana Mišetić**, predsjednica Hrvatskoga knjižničarskog društva i njegov delegat na izvještajnom i izbornom dijelu skupštine 22. i 23. kolovoza 2013. g. te članica Stalnog odbora Sekcije za upravljanje knjižničarskim društvima, **Dajana Brunac**, članica Stalnog odbora Sekcije za knjižnice za djecu i mladež, te **Tamara Krajna**, članica Stalnog odbora Sekcije za znanstvene i tehničke knjižnice.

79. godišnja generalna konferencija i skupština Međunarodnoga saveza knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) odvijala se pod naslovom *Future libraries: infinite possibilities*. Rasprave o budućnosti knjižnica temeljile su se na izradi i prihvaćanju izvješća *IFLA Trend Report* (više o Izvješću na: <http://trends.ifla.org/>), koje nastoji opisati globalne trendove u suvremenom informacijskom okruženju, gdje neprekidni razvoj tehnologije utječe na različite načine na društvene aspekte i sektore, u ovom trenutku ponekad s nesagledivim rezultatima i posljedicama.

Cilj je izvješća **skrenuti pažnju knjižnicama na mogućnosti zauzimanja mjesta u suvremenom društvu** s obzirom na njegovu dinamičnu promjenjivost i hiper-umreženost, odnosno s obzirom na njihovu informacijsku operativnost. Svakako, pri tome valja voditi računa o **pet ključnih trendova** koji oblikuju informacijsko društvo te posljedično šire pristup obrazovanju, utječu na privatnost, građansku angažiranost te transformaci-

je društva:

- nove će tehnologije istovremeno proširivati mogućnosti, ali i ograničavati one koji imaju pristup informacijama,
- online-obrazovanje će demokratizirati i potpuno promijeniti dosadašnje učenje na globalnoj razini,
- granice privatnosti i zaštite podataka bit će redefinirane,
- hiper-umrežena društva osluškivat će i osnaživati nove glasove i društvene grupe, nove će tehnologije preobraziti globalno informacijsko okruženje.

U nizu predavanja naglašavala se potreba **stapanja novih tehnologija s tradicionalnim knjižničnim resursima**, te svi vidovi suradnje na nacionalnoj i međunarodnoj razini kako bi knjižnice potvrdile svoju vodeću ulogu u obrazovanju, znanosti i kulturi kao institucije koje osiguravaju jednake uvjete pristupa informacijama svim građanima.

Stalni je odbor IFLA-ine **Sekcije za upravljanje knjižničarskim društvima** održao dva sastanka i niz neformalnih susreta i druženja na kojima se analizirao godišnji rad, izložili se novi programi te dogovorili budući zadaci i susreti. Tijekom prvog sastanka generalna tajnica IFLA-e, Jennifer Nicholson, Stalnom je odboru podnijela godišnje financijsko izvješće o radu IFLA-e, te analizirala ispunjavanje financijskih obveza članova IFLA-e. Stalni je odbor bio i organizator opsežne **rasprave o budućnosti e-knjige u knjižnicama**, na kojoj su iznesena iskustva, analizirani primjeri dobre prakse te izložena očekivanja glede promjena u nakladničkom sektoru, posebice u dijelu upravljanja digitalnim pravima u odnosu na očekivanja i interese knjižnica. Istovrsnu je raspravu u svibnju 2013. pokrenuo Europski ured za knjižnične, informacijske i dokumentacijske udruge (EBLIDA) kako bi se zajedničkim akcijama utjecalo na zakonodavna rješenja o e-knjizi na razini Europske unije.

Stalni odbor IFLA-ine **Sekcije za knjižnice za djecu i mladež**, čija je članica i hrvatska predstavica Dajana Brunac, bilo je vrlo aktivan. Održao je dva službena i nekoliko neformalnih sastanaka. Na sastancima se, osim usvajanja raznih izvješća i dokumenata, najviše govorilo o programima i projektima Sekcije, posebno o projektima *Sister Libraries* i *The World Throu-*

gh Picture Books, koji se provode na međunarodnoj razini. Opće informacije o projektima dostupne su na mrežnoj stranici <http://www.ifla.org/libraries-for-children-and-ya/projects>. Organizirana su dva programa s pozvanim izlaganjima i primjerima dobre prakse. U sklopu prvog programa, pod naslovom *Future libraries – Future librarians – Future skills*, govorilo se o edukaciji i kompetencijama knjižničara za djecu i mladež i poticanju njihovog stručnog razvoja u digitalnom dobu. Tema drugog programa, pod naslovom *Young Adults and Libraries: innovation, involvement, self-realization*, bili su mladi u knjižničarima. Program se održao na *off-site*-lokaciji u Jurong Regional Library, koja ima kvalitetne programe za mladež.

Od hrvatskih predstavnika, 79. godišnjoj generalnoj konferenciji i skupštini prisustvovala su još **Mirna Willer**, predsjednica IFLA-ine Grupe za reviziju ISBD-a, **Dijana Sabolović-Krajina**, koja je održala **zapaženo izlaganje pod naslovom *In-house library training program supporting Roma people – the power of networking in local community*** (<http://library.ifla.org/96/1/125-krajina-en.pdf>), te **Edita Bačić**, tajnica IFLA-ine Sekcije za pravne knjižnice. Sekcija je ostvarila vrlo bogat i raznolik program u suradnji sa Sekcijom za parlamentarne knjižnice i Sekcijom za državne informacije i službene publikacije, donoseći i prikaze istraživanja o slobodnom pristupu autentičnim pravnim informacijama u različitim zemljama Azije. Za 2014. godinu planira se provođenje istraživanja sličnih sadržaja na području Europske unije.

Od ovogodišnje skupštine IFLA će raditi pod vodstvom predsjednice **Sinikke Sipilä** iz Finske, a predsjednica u dvogodišnjem razdoblju od 2015. do 2017. bit će **Donna Scheeder** iz Sjedinjenih Američkih Država, zaposlenica Kongresne knjižnice u Washingtonu.

Sljedeća, 80. godišnja generalna konferencija i skupština Međunarodnoga saveza knjižničarskih društava i ustanova (80th IFLA General Conference and Assembly) pod naslovom ***Libraries, citizens, societies: confluence for knowledge*** održavat će se od 16. do 22. kolovoza u Lyonu (Francuska).

IFLA-ina Sekcija za pravne knjižnice i aktivnosti na 79. konferenciji

Edita Bačić

tajnica Sekcije,

Knjižnica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

edita@pravst.hr

Sekcija za pravne knjižnice ustanovljena je 2007. godine na 73. IFLA-inoj konferenciji u Durbanu i jedna je od novijih IFLA-inih sekcija. Okuplja predstavnike različitih vrsta pravnih knjižnica koje u praksi uglavnom djeluju kao **sudske knjižnice, korporativne knjižnice u sastavu tvrtki, fakultetske i druge pravne knjižnice**.

Misija

Sekcija predstavlja međunarodni profesionalni forum za sve pravne knjižnice i knjižničare, a djeluje tako da:

- promiče razumijevanje i suradnju među pravnim knjižnicama i povećava svijest o vrijednosti i važnosti pravnih knjižnica širom svijeta,
- potiče rast i razvoj novih pravnih knjižnica,
- potiče kvalitetu pravnih i istraživačkih kompetencija knjižničara širom svijeta,
- razvija profesionalne standarde i unapređuje praksu,
- zalaže se za vodeću ulogu pravnih knjižnica u provođenju politike slobodnog pristupa pravnim informacijama, smatrajući da je javni uvid u autentične pravne informacije osnovni uvjet za razvoj pravednog i demokratskog društva u cijeloj svijetu.

Okvirni Strateški plan (2010 - 2015)

1. Promovirati slobodan pristup pravnim informacijama kao jedno od ljudskih prava.
2. Unaprijediti stručno znanje pravnih knjižničara u svijetu.
3. Promovirati razvoj informatičke pismenosti u oblasti pravnih informacija potičući istraživačke kompetencije knjižničara i korisnika.

Dugoročne akcije:

1. Stalni pojedinačni naponi svih članova Sekcije da se kroz knjižničarska udruženja i druge profesionalne organizacije na nacionalnoj razini zalažu za politiku besplatnog pristupa autentičnim pravnim informacijama i potiču svoje kolege na aktivno članstvo u ovoj Sekciji.
2. Sekcija putem različitih međunarodnih istraživanja analizira dobru praksu i omogućava uvid u modele onih država koje autentične pravne informacije i primjere sudske prakse na najbolji način daju na slobodno korištenje svojim građanima.
3. Sekcija se zalaže za izradu programa za pravna istraživanja namijenjena stručnjacima, ali i drugim korisnicima koji nemaju adekvatnu pravničku naobrazbu.
4. Sekcija pruža stalnu podršku IFLA-inim strateškim ciljevima kroz zajedničke programe s drugim sekcijama.

U skladu s misijom i strateškim planom Sekcija za pravne knjižnice već nekoliko godina **sudjeluje na godišnjim konferencijama IFLA-e**. Ove godine na 79. konferenciji u Singapuru ostvaren je vrlo bogat i raznolik zajednički program sa Sekcijom za parlamentarne knjižnice i Sekcijom za državne informacije i službene publikacije s posebnim osvrtom na istraživanje slobodnog pristupa autentičnim pravnim informacijama u različitim zemljama Azije. Tijekom Konferencije Stalni odbor (Standing Committee) održao je i dva redovita sastanka na kojima je potvrđeno dosadašnje strateško opredjeljenje Sekcije. Za novu tajnicu Sekcije, u sljedećem dvogodišnjem mandatu, izabrana je hrvatska predstavica Edita Bačić. Predsjednica Clair Germaine (University of Florida) najavila je početak rada na programu Sekcije za sudjelovanje na 80. IFLA-inoj konferenciji u Lyonu 2014. koja će uglavnom biti posvećena istraživanjima sličnih sadržaja na području Europe. To je ujedno i dobra prilika za naše članove da se uključe u rad ove Sekcije.

Sekcija knjižnica za djecu i mladež na IFLA-inoj konferenciji u Singapuru

Dajana Brunac
članica Stalnog odbora Sekcije,
Gradska knjižnica Zadar
dajana@gkzd.hr

Na IFLA-inoj konferenciji u Singapuru Sekcija knjižnica za djecu i mladež (Libraries for Children and Young Adults Section) bila je vrlo aktivna. **Stručni odbor** održao je dva službena i nekoliko neformalnih sastanaka. Na sastancima se, osim usvajanja raznih izvješća i dokumenata, najviše govorilo o programima i projektima Sekcije, posebno o projektu *Sister Libraries* i projektu *The World Through Picture Books*, koji se provode na međunarodnoj razini. Opće informacije o projektima dostupne su na mrežnoj stranici <http://www.ifla.org/libraries-for-children-and-ya/projects>.

Organizirana su dva **programa s pozvanim izlaganjima i primjerima dobre prakse**. Na prvom (*Future libraries – Future Librarians – Future Skills*) govorilo se o edukaciji i kompetencijama knjižničara za djecu i mlade te poticanju njihovog stručnog razvoja u digitalnom dobu. Tema drugog programa bili su mladi u knjižnicama (*Young Adults and Libraries: innovation, involvement, self-realization*). Program se održao na „off-site“ lokaciji u Jurong Regional Library (na slici), koja ima kvalitetne programe za mlade.

U Središnjoj narodnoj knjižnici (Central Public Library in Singapore), smještenoj u zgradi Nacionalne knjižnice, Sekcija je u sklopu programa **IFLA Public Talks** održala inte-

raktivnu radionicu za korisnike knjižnice, pod nazivom *Getting Kids to Read in this Busy World*. Govorilo se o poticanju čitanja, a predstavljeni su i programi za bebe i djecu rane dobi koji se provode u hrvatskim knjižnicama, o čemu govori i članak u Newsletteru Sekcije izdanom u lipnju ove godine: <http://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/newsletters/newsletterjun2013a.pdf>

U Središnjoj knjižnici sudionici su mogli razgledati My Tree House – prvu „zelenu“ dječju knjižnicu u svijetu (ulaz u knjižnicu na slici), izgrađenu od recikliranih i održivih materijala, čijih je 30% fonda usmjereno na ekološke sadržaje.

Sudionici Konferencije mogli su razgledati izložbeni prostor, izlaganja na posterima, a članove Sekcije posebno je razveselila mogućnost sudjelovanja na kreativnim likovnim radionicama, gdje su mogli naučiti vještine oslikavanja tijela i izradu zmajeva.

Izveštaj o sastancima Sekcije za katalogizaciju i njenih tijela tokom 79. IFLA-ine opće skupštine i konferencije održane u Singapuru od 17. do 23. kolovoza 2013.

Mirna Willer

Sveučilište u Zadru, Odjel za informacijske znanosti

mwiller@unizd.hr

Glavna tema koja je označila sastanke Stalnog odbora Sekcija za katalogizaciju (<http://www.ifla.org/cataloguing>), ali i Grupe za pregled ISBD-a (ISBD RG) bio je **strateški plan Sekcije**, posebno u odnosu na **ISBD i njegov daljnji razvoj**. Naime, na osnovi prošle godine prihvaćenog strateškog plana za ISBD koji je zatražio Profesionalni odbor IFLA-e kako bi mogao financirati projekte ISBD RG-a, predsjednica i tajnica Sekcije su u proljeće 2013. uputile dopis članovima Stalnog odbora Sekcije i predsjednici Grupe za pregled ISBD-a (M. Willer) u kojem se **propituje svrha ISBD-a u odnosu na RDA: Resource Description and Access**. U tom se dopisu postavlja pitanje: **treba li dalje razvijati ISBD kad je RDA objavljen kao međunarodni kataložni pravilnik?**

Grupa za pregled ISBD-a u svojim je komentarima, koji su prije sastanka dostavljeni Stalnom odboru i Sekciji, objasnila svoje stajalište koje se naknadno i potvrdilo u diskusijama Grupe za pregled ISBD-a, ali i Stalnog odbora na sastancima tokom konferencije. Grupa za pregled ISBD-a zastupa stajalište da su to dvije zasebne norme od kojih svaka ima svoju funkciju, ali da je **ISBD temeljni međunarodni standard Univerzalne bibliografske kontrole** i slijedno tomu temelj kataložnih pravila. **RDA** je, bez obzira na namjeru da bude međunarodni kataložni pravilnik, **pravilnik određene zajednice (angloameričke, kojoj se pridružila njemačka)**, i premda odbor za njegovu izradu JSC (Joint Steering Committee for RDA) prima prijedloge i dopune različitih zajednica nije ih obvezan i prihvatiti. Za razliku od toga, odbori koji održavaju i razvijaju IFLA-ine standarde trebaju voditi računa o zahtjevima multikulturalnih zajednica. Nadalje, **RDA se plaća i nije otvoren standard kakvi su IFLA-ini**, a posebno je naglašeno da je ISBD kao temeljni standard za katalogizaciju u knjižnicama i edukaciju knjižničara neophodno pomagalo u mnogim, manje bogatim zemljama o kojima IFLA također mora voditi brigu. Unatoč tomu, Stalni odbor je donio zaključak da će iduće godine ponovno razmotriti strateški plan ISBD-a.

OSTALI INOZEMNI SKUPOVI

Rad dviju grupa Sekcije, grupe za pregled ISBD-a odnosno FRBR-a, ukazuje na **daljnji, vrlo dinamičan razvoj ovih IFLA-inih standarda odnosno modela** što će značajno utjecati na teorijski i praktični aspekt katalogizacije na međunarodnom, ali i na nacionalnom planu.

Grupa za pregled ISBD-a (<http://www.ifla.org/isbd-rg>) objavila je **niz dokumenata o mapiranju ISBD/RDA** u skladu s dogovorom sa sastanka što ga je održala s ISSN Međunarodnim centrom i JSC/RDA u Glasgowu 2011. godine. Time je završen **ciklus rada te grupe na harmonizaciji s RDA-om**, te se očekuje da JSC započne rad na svom dijelu dogovora, tj. mapiranju RDA/ISBD. U okviru projekta o povezanim podacima, Studijska grupa JSC-a se **bavi daljnjim pitanjima korištenja ISBD-a kao standarda u okruženju semantičkog weba**. Rezultati ovih istraživanja, kao i anketne o upotrebi ISBD-a koja će se provesti do kraja 2013., te ostalih pripremljenih materijala poslužit će kao temelj za početak procesa revizije standarda koji treba započeti 2015. godine.

Grupa za pregled FRBR-a (<http://www.ifla.org/frbr-rg>) ove je godine završila **dugogodišnji projekt na izradi objektno orijentiranog modela FRBR – FRBRoo** čija verzija 2 obuhvaća konsolidira-

ni FRBR s FRAD-om i FRASAD-om. Očekuje se da će dokument biti objavljen do kraja 2013. godine. Drugi je projekt grupe izrada konsolidiranog modela FR-obitelji, čija se prva verzija predviđa da bude objavljena do konferencije IFLA-e u Lionu, 2014. godine.

Stalni odbori Sekcija za katalogizaciju i Sekcija za bibliografiju dogovorili su organiziranje zajedničkog programa otvorene sesije na konferenciji iduće godine s temom *UBC: Use and Re-use of Bibliographic Data (Upotreba i ponovna upotreba bibliografskih podataka)*.

Zaključno, **opći pravac razvoja bibliografskih standarda i modela je njihovo objavljivanje u standardu semantičkog weba**, što je potvrđeno i projektom Stalnog odbora za UNIMARC (<http://www.ifla.org/FR/unimarc/puc>), koji je 2013. pokrenuo projekt UNIMARC in RDF (<http://library.ifla.org/156/>) te aktivnosti Specijalne interesne grupe za semantički web (<http://www.ifla.org/node/7989>), koja je najavila satelitsku konferenciju na temu semantičkog weba i povezanih otvorenih podataka u Parizu 2014. uoči IFLA-ine konferencije.

45. godišnja skupština Društva mađarskih knjižničara

Eger, 18. – 20. srpnja 2013.

Marijana Mišetić, mmiseti@ffzg.hr
predsjednica HKD-a

Nevia Raos, nraos@ffzg.hr

Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Društvo mađarskih knjižničara (Magyar könyvtárosok egyesülete) svoju 45. godišnju skupštinu održalo je u Egeru od 18. do 20. srpnja 2013. godine. Na Skupštini je sudjelovalo oko sedamstopešest knjižničara iz Mađarske, te gostiju iz Hrvatske, Rumunjske, Slovačke i Srbije.

Hrvatsko knjižničarsko društvo i Društvo mađarskih knjižničara surađuju dugi niz godina. Ta je uspješna suradnja dodatno definirana 26. svibnja 2009. godine, kada je u Zagrebu potpisan *Sporazum o kulturnoj suradnji između Hrvatskoga knjižničarskog društva i Društva mađarskih knjižničara*.

Potporom Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Hrvatsko knjižničarsko društvo na ovogodišnjoj su skupštini Društva mađarskih knjižničara predstavljale predsjednica HKD-a Marijana Mišetić te predsjednica Zagrebačkog knjižničarskog društva i druga potpredsjednica HKD-a Katica Matković Mikulčić.

Predsjednica Mađarskog društva knjižničara Klára Bakos te dopredsjednica Mađarskog društva knjižničara Ágnes Hajdu Barát u više su navrata **naglasile važnost dosadašnje, te perspektive buduće suradnje na međunarodnoj razini**. Također, naglašena je i **uspješna suradnja nacionalnih manjina**, mađar-

ske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj.

Glavna tema Skupštine bila je **Slobodan protok znanja, jednak pristup: knjižnice za europske građane** (*Open Knowledge Flow, Equal Access: Libraries for European citizens*). Skupštinu je otvorila predsjednica Mađarskog društva knjižničara Klára Bakos, a otvorenju su također prisustvovali državni podtajnik mađarskoga Ministarstva za ljudske resurse András Doncsev, gradonačelnik Egera László Habis, Kalman Liptai, rektor Sveučilišta Eszterházy Károly, ravnateljica županijske knjižnice „Sándor Bródy“ Istvánné Tózsér i drugi.

Tijekom blokova stručnih predavanja problematizirane su brojne teme vezane uz **pristup i razmjenu znanja u knjižnicama**. Poseban blok izlaganja bio je posvećen djelovanju različitih sekcija i odbora IFLA-e kao međunarodne organizacije posvećene globalnoj podršci knjižnicama, obrazovanju i kulturi, a posebice u kontekstu slobodnog pristupa informacijama i slobode izražavanja.

Skupština je održana u gradu Egeru, upravnom središtu Heveške županije i drugom najvećem gradu u sjevernoj Mađarskoj.

Eger zauzima posebno mjesto u mađarskoj povijesti, kulturi i književnosti. U njegovom se središtu nalazi utvrđeni dvorac nacionalnog heroja Istvaná Dobó iz doba ratova protiv Turaka koji je jedan od najznačajnijih spomenika kulture u Mađarskoj. Odbijena opsada Egera iz 1552. godine smatra se događajem od nacionalne važnosti, a obrađena je u temeljnoj mađarskoj lektirnoj knjizi, povijesnom romanu Géze Gárdonyija *Egerske zvijezde*, prevedenom na niz jezika, među kojima i na hrvatski. Odlazak u Eger i upoznavanje mjesta otpora turskoj najezdi iz 16. stoljeća dio je obvezatnog školskog programa učenika mađarskih škola.

Osim što se redovito fokusira na najaktualnije stručne teme, godišnja skupština Društva mađarskih knjižničara ustrajava u uvrštavanju **niza kulturnih sadržaja u svoj program**, čime potvrđuje mađarsko knjižničarstvo kao integralni i temeljni dio mađarske kulture. Tako je u sklopu programa ovogodišnje Skupštine, uz posjete egerskim knjižnicama, Sveučilištu „Eszterházy

Károly“, koje upravo proslavlja svoju 250. obljetnicu, te razgledavanje povijesne jezgre Egera i egerskog dvorca, bilo omogućeno i gledanje kazališne predstave *Opsada Egera*.

Posebno je bio zanimljiv obilazak **povijesne knjižnice – Zbirke Eszterházy**, koja čuva 20 000 svezaka najvažnijih djela znanosti 16., 17. i 18. stoljeća. Legat nadbiskupa Károlyja Eszterházyja čuva djela na 30 jezika, među kojima najveći dio pripada onima na latinskom, njemačkom i francuskom jeziku. Knjižnica čuva 34 srednjovjekovna kodeksa i 100 inkunabula. Prostor knjižnice konzerviran je u svom izgledu iz

18. stoljeća, s velikom stropnom freskom Tridentskog sabora. Tema je freske reforma Crkve, koja je poduprla upravo široko obrazovanje kao preduvjet duhovne obnove, ali i materijalnog boljitka stanovništva. Sveučilište „Eszterházy Károly“, uz knjižnicu, posjeduje i muzej fizikalnih i astronomskih naprava.

Drugog dana skupa organiziran je i obilazak Županijske knjižnice „Sándor Bródy“ (na slici), koja u sebi objedinjuje uloge koje u Hrvatskoj obavljaju gradske knjižnice, matične službe te knjižnični ogranci. Knjižnica je dobitnica prestižne nagrade *Najbolja mađarska knjižnica*. Premda smještena u adaptiranom prostoru stilske arhitekture iz mađarske prošlosti, atmosferom i otmjenim ugođajem salona i kluba, omiljeno je okupljalište građana Egera.

Uz stručni dio Skupštine, organiziran je i stručni posjet Nacionalnom parku Bélapátfalva-Szilvásvár, unutar kojega se nalazi i Šumarski muzej.

Skupština Mađarskog društva knjižničara pokazala je i ove godine na sadržajnoj razini uspjeh u praćenju svjetskih trendova u knjižničarstvu, a na formalnoj zavidnu razinu organizacije. No ono čime se svim stranim sudionicima posebno nametnula bila je isprepletenost i neodjeljivost mađarskog knjižničarstva i ostalih grana kulture.

Broj 60, listopad 2013.

Bicikliranje za knjižnice 2013 (Cycling for Libraries 2013)

Vesna Stričević

Knjižnice Grada Zagreba – Gradska knjižnica

vesna.stricevic@kgz.hr

Cycling for Libraries je međunarodni skup knjižničara pokrenut 2011. godine s ciljem zagovaranja knjižnica i povećavanja svjesnosti o značaju knjižnica u životu lokalnih zajednica i društvu u cjelini. Realizira se u suradnji s međunarodnim organizacijama IFLA-om (Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova), EBLIDA-om (Europski ured za knjižnične, informacijske i dokumentacijske udruge), Civic Agendom i lokalnim knjižnicama i knjižničarskim društvima.

U osnovi ovog smjelog i inovativnog profesionalnog pothvata je **zamisao da knjižničari izađu van**, izvan svojih tradicionalnih stručnih sredina, suprotstave se stereotipima i glasno, vidljivo i javno progovore o knjižnicama i njihovoj nezamjenjivoj ulozi u društvu.

Ideja o takvoj akciji potekla je od finskih knjižničara-entuzijasta Mace Ojale i Jukke Pennanena. Prema riječima organizatora *Cycling for Libraries* je „**otvoreni koncept, ne-konferencija, u kojoj se sjedinjuju sportska aktivnost, stručni rad i zagovaranje knjižnica, a sastoji se od fizičkog i intelektualnog doprinosa svakog pojedinog sudionika.**“

Knjižničarska je javnost prvi put upoznata s tom idejom 2010. godine na konferenciji IFLA-e u Göteborgu. Sljedeće godine organizirana je prva vožnja na relaciji Kopenhagen-Berlin, i otada se održava svake godine, a akcija dobiva sve veći značaj i odaziv. Već je organizirano nekoliko lokalnih tura u Europskim zemljama, a postoji inicijativa za organiziranje kampanje u SAD-u i u Nepal.

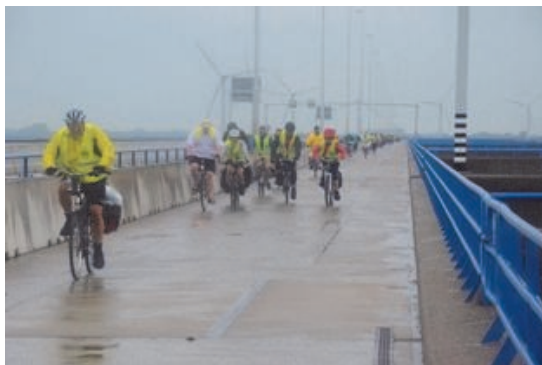
Na *Cycling for Libraries* nema Powerpoint-presentationa ni sjedanja u konferencijskim dvoranama. Umjesto toga, u napornoj zajedničkoj avanturi, kao metafori situacije u kojima se knjižnice danas nalaze i problema s kojima se susreću, sudionici sami kreiraju program i teme, organiziraju radionice i debate. Fokus je na suradnji kroz zajedničko iskustvo i interaktivne diskusije. A tijekom dugog putovanja, koje testira izdržljivost i volju, uz često vrlo nepovoljne vremenske uvjete, stvaraju se čvrste profesionalne i prijateljske veze. *Cycling for Libraries* tako pruža izuzetnu mogućnost za **profesionalno umrežavanje**, upoznavanje kolega i različitih knjižničarskih praksi iz drugih zemalja, posjete lokalnim knjižnicama, javno lobiranje i, naravno, aktivno kretanje na svježem zraku.

Knjižničarski skup *Cycling for libraries* održao se ove godine po treći put. Više od **100 knjižničara iz cijeloga svijeta krenulo je biciklima na put dug 400 kilometara od Amsterdama do Bruxellesa**, a ove godine priključila se i Hrvatska s dvije sudionice (Vesna Stričević iz Gradske knjižnice u Zagrebu uz potporu svoje matične kuće i Marija Šimunović iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice). Ova je godina za nas bila posebno

značajna jer smo stigli u Bruxelles 26. lipnja, neposredno pred primanje Hrvatske u Europsku uniju i to je bila izuzetna prilika da se predstavi i hrvatsko knjižničarstvo.

Vodeća tema ovogodišnje kampanje bile su **narodne knjižnice, socijalna inkluzija, slobodni pristup informacijama i novi modeli umreživanja i suradnje** sa sloganom ***Library is not just for books – library grows into society.*** Jedna je od najvažnijih poruka ovogodišnje kampanje, dakle, upozorenje da knjižnice mogu ponuditi mnogo više od samog posuđivanja knjiga – one imaju sredstva za rješavanje socijalnih i ekonomskih potreba ljudi u lokalnim zajednicama – pružaju mogućnost za cjeloživotno učenje, nude pristup informacijama, tehnologiji i usluge zapostavljenim društvenim skupinama.

Kad sam prvi put čula za *Cycling for Libraries* učinilo mi se da je to zanimljivo, atraktivno putovanje. No sve preliminarnе informacije koje sam prikupila nisu me pripremile na stvaran opseg i zgusnutost programa. Cjelodnevne vožnje, posjeti brojnim knjižnicama, debate, radionice, umor, vjetar, kiša, premalo sna, problemi s biciklima, povrede... Ne, to nije šetnja kroz park. *Cycling for Libraries* nije natjecanje i nije turistički obilazak. To je naporno, iscrpljujuće putovanje u dugoj koloni biciklista, od mjesta

do mjesta, od grada do grada, od knjižnice do knjižnice, uz lobiranje, prezentacije, predavanja i svakodnevne nove susrete i nove situacije. (...)

Cjelovit tekst dostupan je na <http://hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/768>.

Knjižnice bez granica – Knjižnice brez meja – Biblioteche senza frontiere

Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, 3. srpnja 2013.

Iva Ciceran

Gradska knjižnica Pazin

ivaciceran@yahoo.com

U Koprju je 3. srpnja 2013. godine održan trojezični okrugli stol naziva *Knjižnice bez granica – Knjižnice brez meja – Biblioteche senza frontiere*. Okrugli stol organizirala je Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper povodom ulaska Hrvatske u EU.

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, ili kako su domaćini rekli – europsku obitelj – nestaju fizičke prepreke i granice između Hrvatske, Slovenije i Italije te je sloboda kretanja unutar ovog prostora još veća. Istra, koja se proteže kroz ove tri zemlje, povezana je ne samo geografski i povijesno već su i kulturne veze iznimno jake. Nestanak fizičkih granica i prepreka polako će dovesti do rušenja i onih mentalnih.

Upravo ovaj okrugli stol bio je prilika da se istarske knjižnice i knjižničari predstave jedni drugima te da se trojezičnost prestane smatrati preprekom i prepozna kao potencijal za buduću suradnju. **Knjižnice prestaju biti isključivo mjesto čuvanja baštine i**

postaju nezaobilazna informacijska središta sredina u kojima djeluju. U toj svojoj informacijskoj ulozi korisnicima nude „sigurnost“ kroz pouzdane, provjerene i točne informacije uz kvalitetnu i profesionalnu uslugu dostupnu svima. Nisu podložne utjecaju medija, tržišnom kapitalu i pojedinačnim interesima već teže načelima knjižničarske profesije.

Ulaskom u digitalno dobra preskočene su brojne prepreke, no poneke još ostaju, bilo da se radi o ljudskim resursima u pojedinim ustanovama (nedostatak stručnog kadra, nepoznavanje jezika), bilo o materijalnim (financijski problemi), različiti knjižnični sustavi i programi) ili prostornim. Upravo radi prevladavanja ovakvih i sličnih problema **važno je upoznati kolege iz regije te različitosti među nama pretvoriti u temelje buduće suradnje** njeujući vlastiti, a gradeći zajednički identitet.

Pored predstavljanja knjižnica iz pograničnog dijela Slovenije i Italije, na okruglom je stolu dio svojih projekata i programa predstavila i većina narodnih knjižnica iz Istre. Osim narodnih, sudionicima se predstavila **Sveučilišna knjižnica u Puli** s osvrtom na najznačajnije zbirke, Spomen-sobe Antonija Smareglije i Mije Mirkovića te ostavštinu Eduarda Čalića.

Gradska knjižnica i čitaonica Pula predstavila je svoje prostore, ogranke, fond i dio programa. Osim što je matična knjižnica za Istarsku županiju, pri pulskoj knjižnici djeluje Središnja knjižnica za talijansku nacionalnu zajednicu u Hrvatskoj. Stoga su posebno predstavljene aktivnosti i fond na talijanskom jeziku.

Broj 60, listopad 2013.

Pri Pučkom otvorenom učilištu „Augustin Vivoda“ Buzet djeluje narodna knjižnica i čitaonica te su pored programa koje provodi knjižnica predstavljeni i programi Učilišta. Posebno su predstavljeni projekti *DIVA - Sanacija divljih odlagališta i podizanje svijesti o njihovoj štetnosti* i *AHVN (Adriatic Health and Vitality Network)* financiranim sredstvima operativnog programa IPA 2007-2013 u čije je provođenje Knjižnica bila aktivno uključena.

Gradska knjižnica Poreč predstavila je projekt *Dam-daš*. Riječ je o jednom od brojnih originalnih i održivih projekata ove knjižnice koji je specifičan po tome što građani aktivno sudjeluju u njegovu osmišljavanju i provođenju uz stručno vodstvo djelatnika.

Gradska knjižnica Pazin predstavila je nakladničku djelatnost ustanove koja je usmjerena na zavičajne teme i autore. Objavljanjem zavičajnih tema valorizira se, istražuje i dodatno bogati zavičajna zbirka, a pazinskim autorima daje daljnji poticaj u književnom radu i stvaralaštvu.

Gradska knjižnica Umag poznata je po brojnim programima i

književnim susretima kojima se promoviraju ne samo autori iz Hrvatske već i inozemstva. Jedan je od organizacijskih nositelja *Međunarodnih pograničnih susreta Forum Tomizza* i primjer kako kvalitetno organizirati i provoditi program u Trstu, Kopru i Umagu.

Osim knjižnica, na okruglom stolu predstavljen je rad Društva bibliotekara Istre te projekti koje Društvo provodi. *Bibliographia Histrica Online* projekt je čiji je cilj prikupljanje i obrada građe za retrospektivnu bibliografiju knjiga i periodike objavljene u Istri od sredine 19. stoljeća do 1918. godine. U sklopu projekta *Zelena knjižnica* organiziraju se programi s ciljem educiranja javnosti i širenja svijesti o važnosti zaštite okoliša i održivom razvoju.

Nakon stručnog djela organizirano je razgledanje Kopra. Bila je to prilika da se kolege bolje upoznaju tijekom neformalnog druženja, razmijene dosadašnja iskustva u radu, a i prilika za početak nekih budućih zajedničkih programa i projekata.

Deveti međunarodni stručni skup Knjižnica – središte znanja i zabave: knjižnica kao čimbenik društvenih promjena

Dolenjske Toplice, 16. – 17. rujna 2013.

Vedrana Kovač Vrana

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac

vedrana@gkka.hr

U organizaciji Gradske knjižnice Ivana Gorana Kovačića iz Karlovca i Knjižnice Mirana Jarca iz Novog Mesta, 16. i 17. rujna 2013. godine održan je međunarodni stručni skup *Knjižnica – središte znanja i zabave*. Skup se organizira već devetu godinu zaredom, kao rezultat dugogodišnje i uspješne suradnje dviju knjižnica.

Tema ovogodišnjeg skupa bila je *Knjižnica kao čimbenik društvenih promjena*. Pozvani predavači i okupljeni knjižničari iz Hrvatske i Slovenije nastojali su pružiti rješenja za aktualnu problematiku koja zaokuplja knjižnice posljednjih godina, a to su brze i dinamične društvene promjene koje u velikoj mjeri oblikuju i budućnost knjižnica i knjižničarske struke. Sudionici su pokušali odgovoriti na pitanja jesu li knjižnice spremne za promjene koje dono-

si vrijeme globalne krize te na koji način mogu prilagoditi svoje poslovanje i pružiti svojim korisnicima i ostalim stanovnicima pomoć u kreiranju uspješnog življenja u promijenjenim okolnostima.

Pritom su knjižnice usmjerene na sljedeće ciljeve:

- razvijanje svijesti građana o društvenim i političkim prilikama u kojima žive, kao što su: rješavanje nezaposlenosti, problem nejednakosti, siromaštvo, socijalna isključenost, poštivanje ljudskih prava itd.,
- sprečavanje netolerancije, primjerice seksizma, rasizma, ksenofobije, homofobije,
- provedba programa za unapređenje funkcionalne i informacijske pismenosti,
- korištenjem literature potaknuti šire kulturno obrazovanje i umrežavanje, što pridonosi većoj uključenosti, integraciji i raznolikosti
- poticanje čitanja, kritičkog mišljenja i kreativnosti,
- poticanje međugeneracijske solidarnosti,

• pružanje sigurnog i ugodnog prostora svim dobnim i socijalnim skupinama itd.

Skup je organiziran u tri cjeline: uvodna predavanja, knjižnice i društvene promjene te praktični primjeri dobre prakse.

Uvodna izlaganja održale su Ana Vogrinčić Čepić sa Filozofskog fakulteta u Ljubljani te Sanja Gosta Jerman, profesorica psihologije iz Gimnazije Karlovac. Profesorica Čepić je u svojem izlaganju stavila **naglasak na posljedice promjena u knjižničarstvu**, koje su knjižnicu kao ustanovu s tradicionalnim poslanstvom transformirale u heterogenu ustanovu s novim funkcijama i ciljevima. Profesorica Gosta predstavila je neke od svojih istraživanja koje je provela na generacijama gimnazijalaca, upozorivši na rezultate koji bi se svakako mogli primijeniti u radu s mladima kao korisnicima knjižnica.

U nastavku skupa **tri su izlaganja održana o knjižnicama i društvenim promjenama**.

Dragica Turjak iz Mariborske knjižnice u svojem izlaganju preispitala je ulogu lokalnih vlasti i politike u prepoznavanju knjižničnih vrijednosti i uvjeta za njihovo djelovanje. Miroslav Katić iz Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ povezo je knjižnice i demokraciju te naglasio iznimno važnu buduću ulogu knjižnice u podupiranju demokratske participacije i informiranog građanstva. Lenart Zajc, pisac i aktivist, smatra da u današnjoj ne samo ekonomskoj krizi, već i krizi vrednota, knjižnice kao prostor civilnih inicijativa mogu biti i mjesta podizanja građanske i kulturne svijesti.

U **predstavljajima primjera dobre prakse** knjižničari iz Slovenije i Hrvatske pokazali su svoju sposobnost da se nose s današnjim problemima u svojoj zajednici te projektima pokazali da mogu ponuditi rješenja za sve društvene skupine. Tako je Sanja Bunić iz Knjižnica grada Zagreba predstavila projekt **Knjigom do krova**, koji za cilj ima organiziranje raznih knjižničnih usluga za beskućnike te tako jednu od najranjivijih društvenih skupina uključiti u normalan život. Ljiljana Pahor iz Mestne knjižnice Ljubljana kroz organizaciju servisa **Borza dela** pokazala je ulogu

knjižnica u pomoći pri zapošljavanju. Maja Žunić Fabjančič iz Društva za razvijanje prostovoljnega dela Novo Mesto govorila je o nevladinim organizacijama kao organiziranom dijelu civilnog društva te volonterskom radu kojim su razvijeni čvrsti sustavi djelovanja. Emilija Pezer i Tihomir Marojević iz Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci predstavili su EU-projekt pod nazivom **Knjižnice za novo doba / Libraries for a New Age** koji okuplja devet partnera i glavne su mu aktivnosti edukacija marginaliziranih društvenih skupina (umirovljenika, osoba s invaliditetom, nezaposlenih osoba).

Urška Breznik iz Zavoda za podporo civilno društvenih inicijativ in multikulturno sodelovanje Pekarne – magdalenske mreže iz Maribora predstavila je **Knjižnicu tete Rose čiji fond se temelji na radikalnoj, društveno angažiranoj i revolucionarnoj literaturi** koju korisnik teže ili uopće ne pronalazi u drugim knjižnicama u Mariboru. Maja Klisurić i Dra-

ženka Robotić iz Gradske knjižnice Samobor prikazale su rad svoje knjižnice s naglaskom na najzanimljivije projekte koje provode, uključujući u svoj svakodnevni rad s korisnicima. Iz Knjižnice A. T. Linhartaradovljica, Božena Kolman Finžgar i Silva Kos predstavile su projekt **Kdo je napravil Vidku srajčico**, namijenjen udomiteljskim obiteljima za koje se organiziraju razne aktivnosti, od posudbe literature, predavanja, edukativnih radionica itd.

Skup je u potpunosti ispunio očekivanja okupljenih knjižničara. Predstavljajem vrijednih projekata koje knjižnice sustavno provode kako bi svoje usluge prilagodile društvenim promjenama, knjižnice su potvrdile svoju ulogu stabilnih i vjerodostojnih ustanova koje u svim situacijama podupiru obrazovne, kulturne, informacijske i društvene potrebe svih stanovnika.

SKUPOVI U ZEMLJI

Čitanje naglas – stručni skup povodom Međunarodnog dana pismenosti 2013.

Knjižnice grada Zagreba – Gradska knjižnica, 9. rujna 2013.

Alka Stropnik
Knjižnica Medveščak (KGZ)
alka.stropnik@kgz.hr

U prostorijama Gradske knjižnice (KGZ) 9. rujna 2013. godine, u organizaciji Hrvatskog čitateljskog društva i Gradske knjižnice, održan je stručni skup tematski posvećen čitanju naglas.

Nakon pozdravnih riječi Drahomire Gavranović, predsjednice Hrvatskog čitateljskog društva, Kristine Čunović, predsjednice Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež HKD-a te predsjednice Karlovačkog ogranka HČD-a, održana su dva pozvana predavanja.

Profesorica Ivanka Stričević sa Sveučilišta u Zadru prisutne je svojim izlaganjem *Čitajmo im od najranije dobi* podsjetila na važnost ranog čitanja. Istaknula je brojna istraživanja kojima je dokazano da se djeca kojoj se čita i priča od najranije dobi brže razvijaju, da su zainteresiranija za okolinu, brže uče, bolje se snalaze u komunikaciji s drugima te razvijaju predčitalačke vještine. Skrenula je pozornost na činjenicu da zajedničko čitanje te druženje djece i roditelja pomaže u stvaranju posebne emocionalne veze, pridonosi motivaciji za samostalno čitanje i uživanju u čitanju i knjizi. Čitanjem raznih materijala iz okruženja (primjerice, raznih uputa, recepata, časopisa...) dijete uviđa smisao i primjenu pisanja i čitanja. Čitanje je važno da bismo dijete uveli u raznoliki svijet zbivanja i iskustava, potaknuli razvoj raznolikih interesa i omogućili stjecanje znanja. Zbog svega navedenoga važno je da čitanje djetetu postane dio svakodnevnog ugodnog rituala.

O važnosti čitanja s medicinskog stanovišta govorila je pedijatrica Marija Radonić iz Opće bolnice Dubrovnik. Svoje je izlaganje

započela dokumentom koji pokazuje da je Veliko vijeće Dubrovačke Republike još 1455. godine, uvidjevši važnost pismenosti, donijelo odluku prema kojoj svi plemići trebaju biti pismeni. Dokazana važnost rane kognitivne stimulacije omogućila je pedijatrima da pokažu svoju važnost u promociji rane pismenosti, te je od 2007. godine u Dubrovačko-neretvanskog županiji zaživio projekt *Rođeni za čitanje*, po uzoru na talijanski istoimeni projekt *Nati per leggere* (započet 1999. godine), kojim se promiče čitanje djeci od najranije dobi. Projekt je u Hrvatskoj ostvaren u partnerstvu s knjižničarima, pedijatrima i volonterima. Knjižničari sukladno djetetovoj kronološkoj dobi odabiru adekvatne slikovnice, a pedijatri ih na redovitim sistematskim pregledima zajedno s roditeljima čitaju i daruju. Cilj projekta je promocija pismenosti s pozitivnim utjecajem na emocionalni i kognitivni razvoj djeteta kako bi postala standardnim dijelom primarne pedijatrijske prakse. Pedijatrica Radonić posebno je istaknula da je neadekvatna funkcionalna pismenost glavna zapreka edukaciji odraslih o njihovoj bolesti (pacijenti s nižim stupnjem pismenosti češće se javljaju u hitnu službu, kod njih je veći rizik od nerazumijevanja medicinskih savjeta u liječenju...), ali i dostupnosti zdravstvene zaštite. I, kako je Barry Zuckerman rekao: „Poticanje i poduka roditelja da dijele iskustvo čitanja knjiga sa svojom djecom može biti jedina aktivnost pedijataru za koju se konkretno može dokazati da pomaže u djetetovom rastu i razvoju.“

Poslije uvodnih izlaganja uslijedilo je nekoliko primjera dobre prakse iz narodnih knjižnica. Alka Stropnik iz Knjižnice Medveščak (KGZ) predstavila je niz aktivnosti, programa i projekata kojima se već godinama promovira *Glasno čitanje na odjelu za mlade*. Mladi su korisnička skupina kojoj se mora pristupiti s posebnom pažnjom. Ponekad izgledaju kao zahtjevni i nestrpljivi korisnici, a istovremeno su vrlo zabavni i zahvalni pri osmišljavanju i provođenju najrazličitijih programa u knjižnici po načelu „što neobičnije – to zanimljivije“. Tako su, primjerice, na dobar odaziv članova Odjela za mladež naišle akcije *Čitanje na gradskim točkama*, kojim se obilježavao Međunarodni dan pismenosti, i *Čitajmo pod zvijezdama* – čitalo na javnim mjestima, tramvajskim stajalištima i na gradskom trgu. Osim uobičajenih aktivnosti koje se provode u knjižnici, poput čitateljskih klubova,

zanimljiv je bio primjer višegodišnjeg projekta Čitajmo zajedno, čitajmo naglas. Svrha ovog projekta bila je dvojaka – pokazati maloj djeci kako i „velika“ djeca čitaju i istovremeno razvijati samopouzdanje tinejdžera te ih senzibilizirati na predškolce, polaznike igraonica.

Davorka Semenić Premec iz Knjižnice Savski Gaj (KGZ) predstavila je program **Čitanje naglas na engleskom i njemačkom jeziku**. Iako je prva pomisao prisutnima bila da je riječ o učenju stranog jezika, kolegica Semenić Premec je primjerom i opisom radionice pokazala kako je svrha programa čitanje i slušanje, a prije svega promoviranje fonda na stranim jezicima. Radionice se održavaju jednom tjedno, a djeca podijeljena u nekoliko dobrih skupina odabiru knjige koje im čita volonterka.

Snježana Berak iz Narodne knjižnice „Petar Preradović“ iz Bjelovara imala je izlaganje **Programi za roditelje u knjižnici** tijekom kojeg je predstavljen niz programa kojima se ističe važna uloga knjižnice kao partnera i potpore roditeljima u odgoju njihove djece. Dječje knjižnice namijenjene su djeci od rođenja te je logično da se roditelje, posredno i neposredno, uključi u različite programe. Tijekom radionica između djece i odraslih se razvijaju različiti oblici suradnje nakon čega roditelji sami iskazuju potrebe za dodatnom edukacijom ili druženjem. Na takvim okupljanjima stvaraju se ideje za nove radionice, predavanja, savjetovanja, promocija i susreta na kojima roditelji zadovoljavaju svoje informacijske potrebe čime bjelovarska knjižnica istovremeno radi na zadovoljavanju potreba cijele obitelji.

Kristina Čunović predstavila je prvu nacionalnu kampanju za poticanje čitanja djeci od rođenja pod nazivom **Čitaj mi!** i projekt **Veseli ruksak za cijelu obitelj**. Kampanju **Čitaj mi!** pokrenule su u travnju ove godine Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež HKD-a, Hrvatsko pedijatrijsko društvo, Hrvatsko čitateljsko društvo, Hrvatska udruga istraživača dječje književnosti i UNICEF Hrvatska, pod pokroviteljstvom Ministarstva socijalne politike i mladih. Poseban poticaj bilo je proglašenje **2013. godine Europskom godinom čitanja naglas** te su hrvatski pedijatri, knjižničari i drugi stručnjaci, u suradnji s medijima i nakladnicima, odlučili zajedničkim snagama pokrenuti prvu nacionalnu kampanju za poticanje čitanja u obitelji. Plakati i letci koji ističu važnost čitanja naglas djeci od rođenja (kako i kada čitati djeci, što je slikovnica i kako izgledaju slikovnice za pojedinu dob...) postavljeni su u pedijatrijskim ordinacijama, rodilištima, domovima zdravlja i knjižnicama diljem Hrvatske, a mnogo narodnih knjižnica, udruga i raznih ustanova uključeno je u organizaciju brojnih aktivnosti povezanih s kampanjom.

Veseli ruksak za cijelu obitelj projekt je Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ iz Karlovca kojim se nastoji roditelje i uopće odrasle potaknuti na čitanje knjiga djeci i na razvoj rane pismenosti. Projekt je predstavljen na Međunarodni dan dječje knjige koji se obilježava 2. travnja. Gradska knjižnica za sada ima na raspolaganju četiri vesela ruksaka za posudbu. U ruksaku se nalazi slikovnica za djecu, CD s pričom, ginjol-lutka za malo kućno kazalište i stručna knjiga za odrasle, o odgoju ili zdravlju djeteta. Uz to, u ruksaku se nalazi i knjiga dojmova u koju svoje doživljaje mogu upisati svi oni koji posude veseli ruksak. Veseli ruksak može se posuditi na sedam dana. Iako ih je sada tek četiri na raspolaganju iz Knjižnice poručuju da dolazi još veselih ruksaka.

Slijedilo je proglašenje pobjednika natječaja za najbolju fotografiju pristiglu na natječaj HČD-a **Smiješak... Čitaj mi!** Nagradu za pobjedničku fotografiju osvojio je Mario Radaković, drugo mjesto pripalo je Ivani Martinović iz Osijeka, a treće mjesto Nikolini Mucko iz Zagreba.

Urednica Ivana Hebrang Grgić i recenzentica Ivanka Stričević predstavile su knjigu Alke Stropnik **Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaji i usluge za mlade**. Urednica je ukratko predstavila novi niz Hrvatskog knjižničarskog društva **Hrvatsko knjižničarstvo**, u kojem je 2012. godine izišla knjiga *Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar: od časničkog kasina do novog tisućljeća*, autorica Zorke Renić i Tatjane Kreštan. **Knjižnica za nove generacije** druga je knjiga u nizu koja će zbog suvremene teme vjerojatno pobuditi interes u knjižničara koji se bave djecom i mladima. Recenzentica je naglasila da intenzivne promjene u informacijskom okruženju koje se odražavaju na rad svih vrsta knjižnica čine temu ove knjige iznimno aktualnom. Prema autorici, knjižnice trebaju biti tamo gdje su njihovi korisnici, a oni su danas na mreži. Današnji tinejdžeri odrastaju uz internet i nove tehnologije, a donedavno su kao posebna korisnička skupina bili zanemareni u narodnim knjižnicama. Promjene se zbivaju mnogo brže nego što to prati nakladništvo stručnih knjiga u informacijskom području pa se može reći da u Hrvatskoj gotovo i ne postoje stručna djela koja mogu dati odgovore na pitanje kako narodna knjižnica svojim mrežnim uslugama može i treba zadovoljiti potrebe i interese mladih korisnika (i nekorisnika). Knjiga je dobar spoj teorijskog i praktičnog – vrlo jasno je opisano zašto je važno posvetiti posebnu pažnju upravo mladim korisnicima knjižnice i komunicirati s njima uz pomoć alata kojima se oni svakodnevno predano služe te kako to postići odgovarajućim sadržajem i izgledom mrežnih stranica knjižnice. Ovom će

Broj 60, listopad 2013.

knjigom knjižničari dobiti vrijedne smjernice za unapređivanje rada s korisnicima te znanja koja su im potrebna kako bi mogli bolje razumjeti specifičnu dobnu skupinu korisnika. Kako autorica sama naglašava u tekstu – mladi su pripadnici net i Google-generacije, a knjižničari mahom onih prethodnih koje su odrasle uz tiskanu knjigu i pisanje rukom. Stoga knjižničari trebaju kontinuirano učiti o mladima i o tome kako učinkovito odgovoriti na potrebe i stil života današnjih mladih, pružajući usluge na način

koji mladi ljudi prihvaćaju.

Skupu je prisustvovalo više od stotinu sudionika što pokazuje da je tema skupa bila dobro odabrana, a izlaganja zanimljiva i poučna.

Ljetna škola znanstvene komunikacije: znanstveno pisanje za multidisciplinarnu publiku (Summer School of Scientific Communication: writing research for a multidisciplinary audience)

Sveučilišna knjižnica u Splitu, 15. – 18. srpnja 2013.

Snežana Dimzov

Knjižnica Filozofskog fakulteta u Splitu

zana@ffst.hr

Ovogodišnja multidisciplinarna Ljetna škola znanstvene komunikacije održana je u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu u organizaciji Sveučilišta u Splitu i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Od dvadeset i jednog sudionika, najviše ih je bilo iz područja društvenih i humanističkih znanosti te medicine. Službeni jezik bio je engleski.

Ljetnu su školu vodili urednici znanstvenih časopisa: profesorica Ana Marušić (Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu), glavna urednica časopisa *Journal of Global Health*; profesorica Ida Raffaelli (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) glavna urednica časopisa *Contemporary Linguistics*; profesorica Sarah Jack (Institute for Entrepreneurship and Enterprise Development, Lancaster University, UK), pomoćna urednica časopisa *Entrepreneurship & Regional Development*; profesorica Elizabeth Wager (Committee on Publication Ethics – COPE,

UK), dopredsjednica Odbora za etiku u izdavaštvu, a profesor Darko Hren držao je predavanje o statističkim metodama i rezultatima znanstvenih istraživanja.

Cilj Ljetne škole bio je **podučiti sudionike kako napisati i objaviti znanstveni rad**. Stoga su ciljana publika bili doktorandi i mladi doktori znanosti koji žele unaprijediti svoje vještine pisanja kako bi što uspješnije objavili znanstveni rad u časopisu iz svog područja i po mogućnosti s velikim faktorom utjecaja. Sudionici su na Ljetnu školu trebali donijeti rukopis znanstvenog rada ili doktorske disertacije koji su kratko prezentirali. Daljnji rad na rukopisu odvijao se na radionicama u malim grupama. Tijekom sva četiri dana održavala su se predavanja i radionice u kojima su sudionici bili grupirani prema znanstvenim disciplinama, odnosno područjima istraživanja.

Profesorica Marušić održala je uvodno **predavanje o znanstvenoj komunikaciji u istraživanju** u kojem je naglasila da pri pisanju znanstvenog rada uvijek treba

imati na umu čitatelje kojima je rad namijenjen. Osobine znanstvene komunikacije su jednostavnost i jasnoća. Vrlo je važno držati se strukture rada: uvod, metode, rezultati i rasprava (eng. kratica IM-RAD prema *introduction, method, results and discussion*). Istraživanje treba biti potkrijepljeno dokazima, a naslov rada zvučan kako bi zaintrigirao potencijalnog čitatelja.

U drugom **predavanju o strukturi članka** profesorica Marušić je govorila o strukturi sažetka, različitim stilovima pisanja referenci, podacima koje urednici časopisa traže kod primanja članka, kao npr. podaci o mogućem sukobu interesa, izvoru financiranja i sl. Veliku pažnju posvetila je pisanju popratnog pisma uredniku

kod slanja rada. U trećem predavanju, o uredničkom i recenzentskom poslu, dala je odgovor na pitanje što se događa kada rad stigne u uredništvo časopisa, govorila je o vrstama recenzentskog postupka i ulozi urednika.

Profesorica Wagner održala je **predavanje o etici u izdavaštvu**, temi u koju su uključeni svi: autori rada, urednici, recenzenti, pa čak i čitatelji. Fokus predavanja zadržao se na autorstvu, sukobu interesa, plagijatorstvu i izvornosti rada.

Profesorica Jack predavala je o **pisanju znanstvenoga rada sa stajališta društvenih znanosti**. Posebno se zadržala na pisanju uvodnog dijela rada i raspravi.

Profesorica Raffaelli govorila je o **pisanju znanstvenog rada u humanističkim znanostima** i značajnim razlikama u znanstvenom komuniciranju među različitim znanstvenim grupama.

Svaki rad piše se za određenu čitateljsku publiku kojoj treba biti prilagođen. Prije slanja rada u određeni časopis potrebno je dobro proučiti izdavačku politiku časopisa i prilagoditi rad strukturi i pravilima pisanja tog časopisa.

Skup o medicinskim informacijama MICC 2013

Medicinski fakultet, Središnja medicinska knjižnica, Zagreb, 6. lipnja 2013.

Marijan Šember, seember@mef.hr

Helena Markulin, hemark@mef.hr

Središnja medicinska knjižnica Medicinskog fakulteta u Zagrebu

Središnja medicinska knjižnica redovito, od 2005. godine, organizira skup o medicinskim informacijama (MICC – *Medical Information Conference Croatia*), kojemu je glavna svrha **okupiti korisnike medicinskih informacija i medicinske knjižničare** oko pitanja koja su im zajednička. Glavne teme skupa probiru se iz aktualne lepeze ključnih pitanja koja se tiču **informacijske potpore medicinskoj znanosti i praksi**, a u kojima su važni međusobno poznavanje i suradnja onih kojima trebaju i onih koji pružaju informacijske usluge. Predavači su ugledni hrvatski stručnjaci s područja medicine, knjižničari te inozemni predavači, a sudionici liječnici, medicinske sestre i tehničari, studenti, medicinski knjižničari i ostali stručnjaci koji se bave medicinskim informacijama. MICC se nalazi na popisu stručnih skupova koje Hrvatska liječnička komora boduje u provjeri stručnosti liječnika u procesu trajne

stručne izobrazbe.

Ove se godine skup održao 6. lipnja, deveti put po redu, a prisustvovalo mu je stotinjak sudionika.

Tema ovogodišnjeg skupa bila je **zdravstvena pismenost**, koja ima ključnu ulogu u ispravnom i djelotvornom pristupu zdravstvenim informacijama. Biti zdravstveno pismen znači **razumjeti i koristiti medicinsku informaciju u skrbi za vlastito zdravlje** i stjecati različite vještine i kompetencije koje omogućuju **donošenje odluka u svrhu smanjivanja zdravstvenog rizika** i povećanja kvalitete života. Poznato je, naime, da velika većina stanovništva u dobi od 16 do 65 godina nije zdravstveno pismena u mjeri koja bi, primjerice, osigurala pravilno razumijevanje uputa o lijekovima, uputa liječnika općenito ili smjernica o brizi za vlastito zdravlje. Osim toga, dostupnost različitih informacija na internetu te često neprimjereni prijenos znanstvene informacije u javnim medijima postavljaju u prvi plan odgovoran odnos prema stvaranju i prijenosu medicinskih informacija.

Konferenciju su otvorile tri predavačice s Medicinskoga fakulteta u Zagrebu: Gordana Pavleković održala je **uvodno predavanje o zdravstvenoj pismenosti**, Sanja Musić Milanović govorila je o **epidemiologiji debljine i promicanju zdrave prehrane od najranije dobi**, a Sanja Brangan o **pripremi pisanih materijala za pacijente** kao doprinosu smanjenju zdravstvene nejednakosti u korištenju zdravstvene zaštite.

Broj 60, listopad 2013.

Irena Kovačević i Valentina Krikšić sa Zdravstvenog veleučilišta u Zagrebu napravile su posebno za ovu priliku **istraživanje o zdravstvenoj informiranosti pacijenata**, gdje su pokazale da polovica odraslih ne razumije osnovne zdravstvene informacije i sadržaje bitne u donošenju odluka o zdravlju.

U drugom bloku su nastavnici s Medicinskoga fakulteta u Zagrebu Veljko Đorđević i Robert Likić prikazali **važnost medija**, odnosno **društvenih mreža** kao izvora medicinskih informacija. Snježana Foschio-Bartol iz farmaceutske tvrtke Belupo predstavila je njihov **zdravstveni portal Zdravo budi**, dok je Marin Vodanović sa Stomatološkog fakulteta istaknuo **važnost biomedicinskog nazivlja na hrvatskom jeziku** za zdravstvenu pismenost.

Na kraju plenarnog izlaganja Helena Markulin iz Središnje medicinske knjižnice u suradnji sa kolegicom iz knjižnice Fakulteta strojarstva i brodogradnje Tamarom Krajinom dočarala je **ulogu medicinske knjižnice u obrazovanju pacijenata**.

Nakon svakog izlaganja uslijedila je **rasprava**, a konferencija je završila **dvjema radionicama**. Michael Fanning iz tvrtke Walters Kluwer/Ovid predstavio je nove alate na Ovid platformi, a Marijan Šember iz Središnje medicinske knjižnice aktualne metričke pokazatelje iz baze *Journal Citation Reports*.

Prezentacije se mogu pogledati na adresi <http://ark.mef.hr/MICC>.

Četvrta konferencija Digitalni dokument & društvo (4th conference Digital Document & Society) Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 29. – 30. travnja 2013.

Marko Rimac, marimac@ffzg.hr
Jelena Sabljak, jsabljak@ffzg.hr
Iva Barković, ibarkovi@ffzg.hr
Filozofski fakultet u Zagrebu

U konferencijskoj dvorani Knjižnice Filozofskog fakulteta 29. i 30. travnja održana je četvrta konferencija pod nazivom *Digitalni dokument i društvo*. Od 2006. godine konferencija *Digitalni dokument i društvo* posvećena je osvjetljavanju **ekonomskih i društvenih dimenzija koncepta „digitalnog dokumenta“**. Cilj četvrte konferencije održane u Zagrebu bio je proučiti razvoj ovog područja u skladu sa socio-tehnološkim razvojem weba, a fokus konferencije bio je na raznolikosti u funkciji posredovanja koja povezuje korisnike i izvore u raznolikim kontekstima (sveučilišta, baštinske institucije itd.). U sklopu konferencije održano je 18 predavanja od kojih sedam na engleskom, a ostala na francuskom jeziku.

Program je otvoren predavanjem *O diverzifikaciji funkcije medijacije (About Diversifying the Mediation Function)* Michaela Bucklanda sa Sveučilišta Berkeley u Kaliforniji. Predavanje je obuhvatilo povijesne i teorijske aspekte posredovanja (medijacije) između dokumenata, ljudi i dokumenata te dokumenata samih. U prvome dijelu bavio se povijesnim razvojem migracije doku-

menata iz formata u format i tehnologijama koje su uključene u razvoj. Dio ove podteme posvetio je usporedbi različitih tehnologija koje se koriste za multiplikaciju dokumenata. U drugome dijelu predavanja bavio se opisivanjem trenutne situacije u razvoju tehnologija koje se koriste u analizi dokumenata, skladištenju, manipulaciji i sl. Usporedio je različite tehnike za masovno pohranjivanje i dohvatanje dokumenata i utjecaj tehnologije na migraciju dokumenata. U posljednjem dijelu govorio je o budućim mogućnostima u radu s dokumentima i očuvanju konverzijom.

Tomislav Ivanjko održao je predavanje na temu *Korištenje folksonomija u svrhu poboljšanja organizacije i menadžmenta znanja* u kojem je predstavio istraživanje folksonomija koje je napravio u suradnji s profesoricama Mihaelom Banek Zoricom i Sonjom Špiranec. Naglasak predavanja bio je na uporabi folksonomija u kontekstu organizacije znanja te upravljanja ili menadžmenta znanja, posebice u kontekstu poduzeća 2.0.

Profesor Michael Buckland održao je i predavanje na temu *Bilješke urednika: studija u promijenjenom posredovanju* s fokusom na promjeni procesa vođenja i objavljivanja bilješki urednika dokumentarnih izdanja. Naglasio je potrebu da se bilješke urednika digitaliziraju i objave na internetu te je u sklopu toga predstavljeno projekt editorsnotes.org – mrežno orijentiran alat čija je svrha bilježenje, organiziranje, očuvanje i omogućavanje slobodnog pristupa istraživačkim bilješkama, s posebnim naglaskom na potrebama dokumentarnih uredničkih projekata, arhiva i posebnih knjižničnih zbirki. (...)

Cjelovit tekst dostupan je na <http://hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/734>.

PREDSTAVLJAMO

Knjižnica Europskog parlamenta u Bruxellesu izbliza

Kristina Grošek

Knjižnica Europskog parlamenta u Bruxellesu

kristina.grosek@europarl.europa.eu

Uvodno

Rad Europskog parlamenta (EP) nezamisliv je bez snažne informacijske podrške, a Knjižnica EP-a najznačajniji je (iako ne jedini) osiguravatelj relevantnih informacija koje čine preduvjet kvalitetnog zakonodavnog procesa. Iako je potreba za informacijama oduvijek bila svojstvena parlamentima nije uvijek bila jednaka, a u najvećoj mjeri ovisi upravo o ulozi parlamen-

ta u zakonodavnom procesu. Povećavanjem ovlasti Europskog parlamenta, povećavale su se i informacijske potrebe zastupnika kako opsegom tako i složenošću. Iako je Europski parlament u svojoj suštini sličan nacionalnim parlamentima, ipak je po mnogočemu jedinstven, pa tako i rad njegove knjižnice koja je po nekim svojim karakteristikama specifična i različita od većine drugih. Primjerice, njezini korisnici dolaze iz 28 različitih zemalja od kojih svaku obilježavaju nezanemarive političke i kulturne specifičnosti. Smještena je u tri različita grada i tri različite države i u svojem radu koristi čak 22 jezika (svi službeni jezici EU-a izuzev malteškog i irskog). Iako se svaka knjižnica s pravom može smatrati posebnom i specifičnom,

za Knjižnicu EP-a zasigurno vrijedi taj opis.

Knjižnica EP-a je **specijalna knjižnica zatvorenog tipa** koja svoje usluge pruža prije svega **zastupnicima Europskog parlamenta, odborima, te stručnoj službi i političkim strankama**. U administrativnoj strukturi Europskog parlamenta nalazi se unutar tajništva, točnije unutar jednog od jedanaest direktorata (DG Presidency). Čitav odjel nosi naziv Library and Documentation Management. Do konca 2013. godine ili početkom sljedeće, najavljena je reorganizacija koja će donijeti značajne promjene. Danas Knjižnica posluje na tri lokacije gdje rade članovi Europskog parlamenta: u Bruxellesu, Luxembourg (na slici2) i Strasbourgu. **Sjedište se nalazi u Bruxellesu gdje je glavina osoblja i fonda te najveći prostor**. U Luxembourg se nalazi **povijesna zbirka**, a u travnju 2012. je otvorena i **nova čitaonica**

Broj 60, listopad 2013.

ca. U Strasbourgu se nalaze **dvije čitaonice** (za knjige i novine - na slici3), koje su otvorene samo za vrijeme zasjedanja Parlamenta.

Knjižnica EP-a osnovana je 1953. godine u Luxembourggu kao knjižnica za Zajedničku skupštinu Europske zajednice za ugljen i čelik (od 1962. EU-parlament) koja je imala 78 zastupnika (danas ih je 776). I tada je svoje usluge pružala jednakom krugu korisnika kao i danas iako je (za razliku od danas) bila otvorena i za upite novinara, studenata i sveučilišnih istraživača zainteresiranih za europske teme. Postojali su planovi osnivanja središnje knjižnice za sve institucije,

no odlučeno je da svaka institucija ima svoju knjižnicu prilagođenu njezinim specifičnostima. Također, 1960-ih je postojala i inicijativa da se Knjižnica ustroji na sličnom principu kao Kongresna knjižnica, odnosno da bude depozitarna knjižnica za relevantne publikacije iz zemalja članica, ali je i ta ideja napuštena. Sve do prvih direktnih izbora za Europski parlament 1979. godine, zastupnici EP-a također su bili i zastupnici u nacionalnim parlamentima i nerijetko su se za svoje informacijske potrebe obraćali knjižnicama i ostalim informacijskim službama nacionalnih parlamenata koje su imale dulju tradiciju, a time i bolje usluge. No, Knjižnica je pomalo rasla (brojem zaposlenika i povećanjem fondova) i razvijala svoje usluge. Od male knjižnice koja je u samim počecima, a i kasnije, nailazila na brojne poteškoće, poput nedostatka financijskih sredstava kao i stručnog osoblja, Knjižnica EP-a se razvila u modernu specijalnu knjižnicu u kojoj je tiskana knjiga, iako vrlo zastupljena i tražena, samo jedan od izvora informacija, a tradicionalne knjižnične usluge svog ravnopravnog partnera pronalaze u istraživačkim uslugama. Čini se da je malen broj knjižnica doživio toliko drastičnih promjena u relativno kratkom vremenu kao Knjižnica Europskog parlamenta.

Svrha

Svrha je Knjižnice kvalitetno informirati zastupnike Europskog parlamenta. Osiguravajući pravovremene, nepristrane i profesionalne informacijske usluge, Knjižnica nastoji svojim korisnicima, ponajviše zastupnicima, pribaviti informacije na koje se mogu osloniti i kojima vjeruju te koje su im prije svega korisne.

Poslovanje Knjižnice može se promatrati na tri razine: na prvom je mjestu **pružanje knjižničnih i informacijskih usluga** koje podržavaju zastupnike u njihovom parlamentarnom radu. Zatim **pružanje usluga radnim tijelima, tajništvu te ostalim korisnicima**. Treća razina je **prikupljanje i čuvanje objavljenih materijala vezanih uz Europski parlament, Europsku uniju, parlamentarizam i demokraciju** u europskom kontekstu te davanje tih materijala na korištenje.

Djelatnici

Sveukupno je zaposleno preko 130 djelatnika, no taj se broj mijenja, odnosno raste. **Djelatnici dolaze iz gotovo svih zemalja članica** (uključujući i Hrvatsku od prije jedne godine) i u radu se koriste gotovo svi jezici Europske unije.

Iako je teško govoriti o zasebnim odjelima djelatnike je najlakše promatrati kao pripadnike različitih timova, nerijetko i više od jednog. Spomenimo samo neke: **katalogizatori i predmetni stručnjaci, tim nabave, tim za koordinaciju informacijskih**

upita, informatički tim, tim infopulta, tim za marketing, tim zadužen za internetsku stranicu Knjižnice, tim zadužen za bibliografsku bazu, tim periodičkih publikacija, tim baza podataka, koordinatori *brifinga*, tajništvo, financije itd. Djelatnici Knjižnice EP-a podijeljeni su u tri osnovne kategorije koja određuje prirodu njihovog posla:

- informacijski stručnjaci (information specialists)
- istraživači (research analysts)
- djelatnici infopulta (information desk officers).

Većina djelatnika Knjižnice su informacijski stručnjaci. Njihovi radni zadaci kreću se od nabave, katalogizacije i predmetne obrade, preko rada s korisnicima do odgovaranja na informacijske upite i izradu informacijskih pomagala o kojima će biti više riječi nešto kasnije. Također organiziraju i edukaciju korisnika (*info sessions*). Informacijski stručnjaci najčešće imaju diplomu knjižničarstva, ali to nije uvijek slučaj.

Istraživači su vrlo rijetko knjižničarske struke. Dapače, raznih su profila i stručnjaci su za različita područja. Njihov se rad sastoji u pisanju *brifinga*, autorskih članaka koji su rezultat iscrpne analize i predstavljaju sažet prikaz određene teme. Pišu ih na zahtjev korisnika (isključivo zastupnika), na engleskom ili francuskom jeziku ili pak na inicijativu Knjižnice na teme vezane uz dnevni red sjednice EP-a. Istraživači se ne bave tradicionalnim knjižničarskim poslovima niti izravno rade s korisnicima.

Djelatnici infopulta zaduženi su za rad s korisnicima (uvijek u suradnji s informacijskim stručnjacima), osiguravaju cjelokupno funkcioniranje čitaonice i infopulta, od upisa korisnika, cirkulacije građe do odgovaranja na jednostavne i kratke informacijske upite i edukacije korisnika i novih djelatnika.

Kako bi što bolje informacijskim uslugama sadržajno obuhvatili djelatnost Europskog parlamenta, te kako bi se svakodnevni rad odvijao bez poteškoća, **svaki informacijski stručnjak i istraživač ima specifično definirano tematsko područje i tematski tim kojem pripada** i jasno određene radne zadatke.

Ukupno postoje četiri tematska tima:

- ekonomska i znanstvena politika (ESA, Economic & Scientific Policy)
- vanjski poslovi (EXPO, Foreign Affairs)
- pravna i institucionalna pitanja (LEGA, Legal & Institutional Affairs)
- strukturalna i kohezijska politika (STCO, Structural & Cohesion Policy).

Svaki tim obuhvaća skupinu užih tematskih područja. Primjerice ESA obuhvaća bankarstvo, ekonomske poslove, klimatske promjene, zaštitu potrošača, tržišno natjecanje, politiku zapošljavanja, financijske usluge, sigurnost hrane, informacijsku sigurnost, slobodan protok roba, tržište, javno zdravstvo i sl. EXPO obuhvaća vanjske poslove, obranu, proširenje EU-a, međunarodne organizacije, međunarodnu trgovinu i sl. LEGA obuhvaća pravne teme, ljudska prava, organizirani kriminal, terorizam, policijsku suradnju, proračun i sl. I na poslijetku STCO obuhvaća poljoprivredu, ribarstvo, regionalni razvoj, kulturu, obrazovanje, turizam, sport i sl. Uz tematska područja pokrivene su i sve zemlje članice, odnosno postoji informacijski stručnjak za upite vezane uz svaku zemlju članicu (najčešće, dakako, njegova zemlja porijekla).

Korisnici Knjižnice i usluge

Broj 60, listopad 2013.

Knjižnica EP-a je **zatvorena za javnost i svoje usluge pruža isključivo djelatnicima parlamenta** i, što nije manje važno, **isključivo za potrebe njihovog parlamentarnog rada**. Iako je u suštini poslovanja Knjižnice *princip jednakog postupanja*, ipak, ne pruža se jednak opseg usluga svim korisnicima. Štoviše, u Pravilniku Knjižnice su jasno **definirane kategorije korisnika i razina usluge koje mogu očekivati**.

Na prvom su mjestu **zastupnici** koji spadaju u kategoriju **prioritetnih korisnika** pa je tako razina usluge koja im se pruža, najviša. Za njih se izrađuju *brifinzi* (na slici), složena informacijska istraživanja, mogu zatražiti vrlo specifičnu edukaciju svojeg osoblja (uz standardne edukacijske module redovito organizirane u Knjižnici). Usluge koje Knjižnica pruža pojedinačnim zastupnicima visoko su personalizirane i krojene upravo prema njihovim pojedinačnim potrebama. Kako bi se predstavilo Knjižnicu i njezine usluge, bolje upoznao zastupnike i što bolje zadovoljile njihove informacijske

potrebe organiziraju se i posjeti zastupničkim uredima. Na drugom su mjestu **djelatnici parlamentarnih odbora, tajništvo te klubovi zastupnika** kojima se pružaju usluge složenih informacijskih istraživanja i personaliziranih edukacijskih treninga, no ne mogu zatražiti izradu brifinga. Na trećem su mjestu tzv. standardni korisnici, dakle, **svi ostali djelatnici Parlamenta** koji uz korištenje čitaonice, posudbu knjiga te korištenje internetskih stranica Knjižnice, mogu zatražiti osnovnu pomoć pri samostalnom pretraživanju informacijskih izvora i sudjelovati na edukacijskim programima.

Fond, elektronički izvori podataka i nabavna politika

Knjižnica Europskog parlamenta ima preko 95 000 tiskanih knjiga, 1100 periodičkih publikacija (od čega više od 260 s cjelovitim tekstovima dostupnim na internetskim stranicama Knjižnice), sve važnije novine iz svih država članica, izrazito bogatu elektroničku zbirku koja obuhvaća informacijske baze novinskih agencija (primjerice Factiva, Agance Europe, ISI - Emerging Markets, Nexis i mnoge druge), bibliografske baze podataka (primjerice EBSCO, ECLAS, OCLC i td.), međunarodne, nacionalne i EU-baze podataka (primjerice *Oxford Analytica*, *IHS Global Insight*, *Europa World+*, *IHS Jane's* itd.), pravne baze podataka (europskog i nacionalnog prava svake zemlje člani-

ce), te zbirku elektroničkih knjiga (oko 830, s tendencijom rasta).

Svrha građe jest isključivo pružanje informacija korisnicima. Iznimka od tog principa su jedino publikacije koje je Knjižnica redovito prikuplja i čuva, a to su svi materijali izravno vezani uz Europski parlament kao i publikacije koje Parlament izdaje, te publikacije koje se tiču europskih integracijskih procesa od 1945. godine nadalje.

Zbirke Knjižnice EP-a organizirane su u tri skupine.

Tekuća zbirka (*current collection*) obuhvaća:

- referentne publikacije i najznačajnije publikacije o Europskoj uniji, glavnim svjetskim i regionalnim organizacijama na svim jezicima EU-a te publikacije o zemljama članicama;
- specijalističku zbirku publikacija koje pokrivaju područja od interesa za rad Europskog parlamenta (politika, ekonomija, međunarodni odnosi, ljudska prava, trgovina, socijalna pitanja, kultura, zdravstvo, okoliš, transport, industrija, poljoprivreda itd.).

Povijesna zbirka čuva publikacije koje se odnose na pravne i institucionalne aspekte europskih integracija s posebnim naglaskom na ulogu Europskog parlamenta u tom procesu. Naziv „povijesna“ ne znači da prikuplja i čuva stare knjige, već knjige o povijesti Europske unije i europske ideje. Povijesna je zbirka smještena u Luxembourg.

Specijalne zbirke – Knjižnica održava nekoliko malih, odvojenih zbirki koje nisu izravno vezane uz rad Parlamenta. Primjerice: *Learning Resources Collection* - publikacije za osobni i profesionalni razvoj i edukaciju korisnika; *LIB collection* - publikacije iz područja knjižničarstva; zbirka publikacija međunarodnih organizacija; publikacije o nacionalnim parlamentima; nacionalno zakonodavstvo (elektroničke verzije imaju prednost pred tiskanima).

Jasna nabavna politika određuje proceduru nabave i kriterije odabira publikacija. Za prijedloge nabave prema tim kriterijima zaduženi su djelatnici specijalisti iz pojedinih područja, kao i specijalisti za svaku pojedinu zemlju članicu. Publikacije moraju biti iz područja od interesa za rad Parlamenta te u sadržajnom i jezičnom smislu moraju odražavati potrebe korisnika. Publikacije trivijalnog karaktera i informacijski kratkog vijeka, previše jednostavne ili pak previše stručne i tehničke, publikacije suviše usmjerene na nacionalne politike i povijest te fikcija nisu dio zbirki. **Elektroničke publikacije u načelu imaju prednost pred tiskanima** zbog toga što zahtijevaju manji angažman knjižničnih djelatnika i dostupne su širem krugu korisnika.

Iza bibliografskih zapisa

Prvi elektronički sustav za obradu knjižnične građe (**Pégase**) koristi se od 1986. godine. Danas je u uporabi **Symphony**, knjižnični sustav koji se koristi za sve faze knjižničnog poslovanja, od nabave preko obrade do cirkulacije građe, normativnih datoteka, otpisa građe i statistike.

Pri kataložnoj obradi slijede se angloamerička kataložna pravila uz male izmjene prilagođene potrebama Knjižnice EP-a i formata MARC 21. Kao alat za predmetnu obradu koristi se pojmovnik **Eurovoc** (deskriptori su na engleskom i francuskom jeziku). Upravo je Knjižnica EP-a bila jedna od inicijatora njegova nastanka 1984. godine, a i primjeren je upravo strukturi njezinih fondova. Klasifikacijski sustav razvijen je u samoj Knjižnici sukladno njezinim potrebama i vrstama građe. Klasifikacija je pogodna za raspored u otvorenom pristupu te korisnici nerijetko sami pregledavaju police i sami pronalaze potrebne publikacije.

Online pristup uslugama Knjižnice EP-a

Internetska stranica Knjižnice Europskoga parlamenta predstavlja glavnu pristupnu točku brojnim informacijama koje djelatnici Knjižnice sami proizvode ili ih na drugi način pribavljaju (pretplata ili slobodan pristup) i prezentiraju korisnicima. **Stranica je dostupna samo na intranet-stranici Europskog parlamenta** (nije dostupna vanjskim korisnicima) i nudi raznovrsne izvore informacija, od bibliografskih informacija preko samostalnih informacijskih pomagala do nekih mogućnosti per-

Broj 60, listopad 2013.

sonalizacije usluga.

Na internetskoj stranici korisnicima su dostupne sljedeće usluge:

1. Novosti – pregledavanje dnevnih novosti najznačajnijih europskih novinskih agencija, pristup nacionalnim te specijaliziranim agencijama, dnevnim novinama iz svih zemalja članica, kao i svim serijskim publikacijama na koje je Knjižnica pretplaćena.

2. Tematska područja – pregled svih područja kojima se bave parlamentarni odbori, a Knjižnica ih informacijski pokriva. Odabirom pojedinog područja korisnik pristupa kronološki poredanim informacijskim alatima koje su sačinili stručnjaci iz Knjižnice EP-a. Postoji pet kategorija knjižničnih alata koje je ovdje moguće pronaći, a to su:

- brifinzi,
- ključni izvori,
- navigatori,
- sažeci,
- najnovije analize.

O **brifinzima** kao autorskim radovima najvišeg stupnja analitičnosti bilo je riječi nešto ranije. **Ključni izvori** su popisi relevantnih i najnovijih izvora informacija o pojedinom području ili temi uz kratak opis sadržaja svakog izvora. Pripremaju ih informacijski stručnjaci slijedeći teme koje su aktualne na sjednicama EP-a i redovito ih ažuriraju. Ovaj informacijski alat koristan je svakome tko želi brz i sažet bibliografski pregled odabrane teme. **Navigatori** osiguravaju detaljan pregled informacijskih izvora o specifičnom području i idealni su za dubinska istraživanja. **Sažeci** (1-2 stranice) odnose se na kratko predstavljanje sadržaja važnih dokumenata Europske komisije, analize značajnih političkih događaja ili tema s dnevnog reda sjednica. **Najnovije analize** su linkovi na studije, izvješća, analize i sl. dostupne u cjelovitom tekstu, a odabrane od strane informacijskih stručnjaka Knjižnice. Osim navedenih kategorija, na ovom je dijelu internetskih stranica Knjižnice moguće pronaći kategorizirane i razvrstane informacijske izvore o povijesti EU-a, kao i informacijske izvore o svakoj zemlji članici.

Valja naglasiti da su svi **informacijski alati objavljeni na internetskim stranicama Knjižnice obrađeni i kao zasebne bibliografske jedinice** s pripadajućim metapodacima.

3. Baze podataka – popis najčešće korištenih baza podataka na koje je Knjižnica pretplaćena ili su javno dostupne, a tematski su zanimljive njezinim korisnicima. Podijeljene su u nekoliko kategorija za lakše snalaženje.

4. Usluga Pitaj Knjižnicu – Iako korisnici mogu svoje informacijske upite postavljati na bilo koji od uobičajenih načina (telefonom, osobno, e-mailom...), ohrabruje ih se da, posebno za složenije informacijske upite, koriste za to posebno osmišljen sustav. Dovoljno je ispuniti online-obrazac s osnovnim informacijama o upitu (samo pitanje, njegova svrha, jezik odgovora, krajnji rok ispunjenja zahtjeva) i on će biti prosljeđen do informacijskog stručnjaka koji se bavi tim područjem. Ovisno o vrsti i složenosti upita te o tome tko ga postavlja i u koju svrhu, ovisi i iscrpnost kao i brzina odgovora. Tako će neki odgovori davati potpunu informaciju s minimalnom potrebom konzultiranja vanjskih izvora, dok će drugi biti samo pregled izvora koje će korisnik sam pretraživati. Svaki korisnik vidi isključivo svoje upite čime je osigurana anonimnost, dok djelatnici knjižnice mogu pretraživati sve informacijske upite i njihovim se rezultatima koristiti u budućim istraživanjima vodeći u

svakom trenutku računa o anonimnosti korisnika.

5. Pretraživanje – na vrhu naslovne stranice nalazi se tražilica odnosno jedinstveno sučelje za pretraživanje svih knjižničnih izvora. Moguće je zasebno ili pak zajedno pretraživati katalog, tematska područja, novosti, povijesne stranice i linkove (naziv za odabrane članke iz časopisa, poglavlja knjiga, zanimljivih izvora na internetu i sl. dostupnih u elektroničkom obliku). Pretragom se dobije lista rezultata koju je moguće filtrirati prema raznim parametrima (jezik, format, godina, područje...), promijeniti im redoslijed, moguće je produbiti pretragu koristeći napredno ili pak ekspertno pretraživanje. Rezultati pretraživanja imaju stabilan link, moguće ih je dodati kao „alert“, RSS, dodati u tzv. bilježnicu i sl. što sve zajedno povećava kvalitetu pretrage i olakšava korisniku praćenje područja koje ga zanima.

Sve navedeno dakako ne iscrpljuje sadržaj internetske stranice Knjižnice. Tu je još primjerice i link na **edukacijske programe organizirane u Knjižnici** koji obuhvaćaju nekoliko različitih kategorija i organiziraju se redovito na engleskom, francuskom i njemačkom jeziku, a po potrebi i na ostalim jezicima EU-a. Valja spomenuti i osnovne informacije o Knjižnici i uslugama koje pruža, djelatnicima, radnom vremenu, uvjetima posudbe knjiga i korištenja građe i prostora i sl.

Bez sumnje, internetska stranica Knjižnice EP-a izuzetno je bogata dobro organiziranim i pretraživim informacijskim izvorima koji su rezultat rada velikog broja informacijskih stručnjaka i istraživača. Na njezinom se razvoju i poboljšanju, kao i na uklanjanju nedostataka, neprestano radi. Povećava se opseg usluga, kao i kvaliteta njihove prezentacije.

Društvene mreže i web 2.0

Iako većina parlamentarnih knjižnica još uvijek prilično sramežljivo koketira s **web 2.0 tehnologijama**, posebice kad su u pitanju društvene mreže, Knjižnice EP-a je u tom smislu izuzetak. Kao i svi drugi projekti Knjižnice, tako je i tzv. **New Media Project** pokrenut s jasnim ciljem i dobrom organizacijom. S obzirom na to da je internetska stranica Knjižnice dostupna samo unutar intraneta Europskog parlamenta, tako su i svi njezini informacijski alati nedostupni javnosti (uz iznimku brifinga koji se objavljuju na stranici **Registar dokumenata Europskog parlamenta**: <http://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/typedoc.htm?language=HR>).

Korištenjem novih medija nastoji se **doprijeti do postojećih korisnika uz pomoć vanjskih izvora**, odnosno omogućiti korisnicima da i pretraživanjem uobičajenim tražilicama (dakle izvan intraneta Parlamenta) mogu doći do informacijskih alata Knjižnice. Namjera je ne samo olakšati korisnicima samostalnu potragu za informacijama već i podići ugled Knjižnice i učiniti je uočljivijom i prisutnijom u umreženom svijetu. Iako se na taj način knjižnične informacije daju na korištenje i široj javnosti, osnovni je cilj ipak bio doprijeti do postojećih korisnika.

Knjižnica je tako izradila i redovito održava **Facebook-stranicu**, <https://www.facebook.com/LibraryOfTheEuropeanParliament> (od konca 2011. godine), blog, <http://libraryeuroparl.wordpress.com/> (od sredine 2012. godine) te Twitter-profil, <https://twitter.com/EuroparlLibrary> (od konca 2012. godine).

Blog je izrastao u središnji izvor informacija i zapravo ga se može promatrati kao **javno dostupnu internetsku stranicu Knjižnice**. Tamo se objavljuju svi ranije spomenuti knjižnični informacijski proizvodi koje je moguće pretraživati, komentirati, pretplatiti se na njih i slično. Facebook i Twitter profili služe za usmjeravanje korisnika na blog. Njihova je uloga i komunikacija s korisnicima čiji broj neprestano raste. Tim ljudi (uz ostale radne zadatke) zadužen je za održavanje novih medija, no i od svih ostalih djelatnika Knjižnice očekuje se da pridonese sadržajima koji se objavljuju.

Osim spomenutog, izrađena je i **Wikipedija strategija**, no ona će biti predstavljena krajem 2013. godine. Ipak, wiki-tehnologija se i sada koristi u Knjižnici i to od početka 2010. godine s ciljem olakšanja svakodnevnog rada njezinih djelat-

Broj 60, listopad 2013.

nika. Doprinosima svih (ili većine) djelatnika Knjižnice nastala je i neprestano se razvija i obogaćuje wiki-stranica koja sadrži mnogobrojne praktične informacije, upute za rad, smjernice, zapisnike sa sastanaka i sl. Upravo zbog velikog broja djelatnika i raznovrsnosti poslova koji se u Knjižnici obavljaju, wiki-stranica olakšava razmjenu ideja i informacija i cjelokupni svakodnevni rad.

Iz prve ruke

U Knjižnici Europskoga parlamenta radim od rujna 2012. godine kao **informatički stručnjak u timu predmetnih stručnjaka i katalogizatora i odgovorna sam građu i korisnike vezane uz Republiku Hrvatsku**. Posao je vrlo raznolik i dinamičan, a uključuje sve od nabave i obrade građe, preko izravnog rada s korisnicima do odgovaranja na informatičke upite, izradu informatičkih proizvoda i edukaciju korisnika tako da mislim da imam prilično dobar uvid u sveukupno funkcioniranje Knjižnice.

Iskustvo rada u parlamentarnoj knjižnici nije mi novo jer sam dugi niz godina radila u Knjižnici Hrvatskoga sabora i, mada je riječ o dvije po mnogočemu različite knjižnice, ipak je rad u obje knjižnice u suštini vrlo sličan. I ovdje obrađujem građu (doduše koristeći drugačiju bazu i druga pravila), odgovaram na informatičke upite (koristeći drugačije izvore i nerijetko skupe baze podataka te drugačije procedure). I ovdje su korisnici ponekad divni, a ponekad pomalo neobični (molim da se ovo zadnje ne upamti). I ovdje se cijeni pisana riječ (iako je više naglasak na onoj pisanoj „virtualnom tintom“). I ovdje ponekad zakaže sustav, nestane struje ili zablokira lift. Osim vrlo specifične multinacionalne i multijezične radne atmosfere, sjajne organizacije rada, jasnih ciljeva i dobro postavljenih i poštivanih pravila, ono što me posebno veseli u profesionalnom smislu je što u praksi vidim mnoge stvari o kojima sam, kad su parlamentarne knjižnice u pitanju, do sada samo čitala (primjerice sjajno razvijena iako vrlo mlada istraživačka služba) ili pak stvari za koje su me oni koji o knjižničarskoj struci znaju neusporedivo više od mene uvjerovali da nemaju smisla (poput Facebooka, Twittera, bloga i wiki-tehnologije u parlamentarnoj knjižnici). Mnogo sam naučila, možda i ponajviše o sebi samoj i nesumnjivo ću se kući vratiti bogatija i to ne samo financijski.

Vidjela sam dakako i stvari koje su me iznenadile u negativnom smislu. Primjerice, neke nedorečenosti odnosno nedovoljno dobra strategija predmetne obrade građe tako da svi informatički proizvodi nisu obrađeni korištenjem *Eurovoca*, već su neki obrađeni ključnim riječima bez prave kontrole, dovoljno da se svakom knjižničaru koji se bavi predmetnom obradom upali crvena lampica. No to samo svjedoči o činjenici da koliko god knjižnica razvijena bila uvijek ima prostora za poboljšanje. Ovdje su toga itekako svjesni. Neprestano se iznova procjenjuje kvaliteta i stvarna vrijednost usluge, istražuju se korisnici, njihovo zadovoljstvo uslugom i očekivanja. Ništa ne ostaje mrtvo slovo na papiru niti samo sebi svrhom, sve što se radi je s ciljem pružanja visoko kvalitetne usluge ponekad vrlo zahtjevnim korisnicima.

Knjižnica Europskog parlamenta mjesto je gdje je nerijetko jedino što nas zaista povezuje upravo različitost, gdje iz svakog kuta dopire drugi jezik, gdje već i na prvi pogled kod sugovornika (kako kolege tako i korisnika) osjetite sasvim drugačiju životnu i profesionalnu priču, gdje se cijeni radna disciplina ali i opuštena atmosfera. S jedne je strane knjižnica poput mnogih drugih, a opet toliko posebna da će vas teško ostaviti ravnodušnima, kako u profesionalnom tako i u privatnom, ljudskom smislu.

Pretjerano?

Možda... ali sasvim iskreno.

TEMA BROJA: Europska unija — institucije

EBLIDA

Aleksandra Horvat
Filozofski fakultet u Zagrebu
ahorvat@ffzg.hr

Za EBLIDA-u sam prvi put saznala u neformalnom razgovoru koji se zametnuo poslije službenog dijela konferencije koju je za ravnatelje nacionalnih knjižnica i predsjednike knjižničarskih društava organiziralo Vijeće Europe u veljači 1994. u Strasbourgu. U to je vrijeme Hrvatska tek čekala da postane članicom Vijeća Europe, a ulazak u Europsku uniju bio je zbog ratnih prilika potpuno nepredvidljiv. Ipak su vijesti o EBLIDA-i i njezinu djelovanju brzo postale dostupne našim knjižničarima, jer su **Novosti HBD-a od br. 4(1994) uvele rubriku Vijesti iz EBLIDA-e s izborom članaka prevedenih iz EBLIDA-ina glasila**. Hrvatsko je knjižničarsko društvo uskoro postalo i pridruženim članom EBLIDA-e. Punopravnim članom, naime, mogu biti samo knjižničarske udruge iz zemalja članica Europske unije pa se ta mogućnost za naše Društvo otvorila tek nakon pridruživanja Hrvatske Uniji.

EBLIDA, što je akronim od *European Bureau of Library, Information and Documentation Associations*, **krovna je organizacija europskih nacionalnih knjižničarskih društava i knjižnica, utemeljena 1992. godine, kao međunarodna nevladina udruga sa sjedištem u Haagu**. Osnovana je, dakle, gotovo **odmah poslije potpisivanja Maastrichtskog ugovora**, koji će stupiti na snagu tek u studenome 1993. godine. Iako poznat najprije po tome što je stvorio osnovu za zajedničku valutu Europske unije, **Ugovor je uvelike promijenio Uniju i time što je obvezao države članice na usklađivanje propisa i zajedničko djelovanje u području kulture**. Kolegama knjižničarima iz tadašnjih zemalja članica Unije bilo je jasno da netko mora zastupati knjižnice i knjižničarsku struku u tijelima Europske unije, prvenstveno u Europskom parlamentu, kad se budu donosili pojedini, za knjižnice i struku važni zakonski propisi. EBLIDA je dakle, preuzela uloga zastupnice knjižnica i informacijskog sektora u Europskoj uniji.

Prva je zadaća EBLIDA-e da **zagovara knjižnice i da radi na stva-**

ranju za njih povoljnih političkih i zakonodavnih uvjeta. Zajedno s Vijećem Europe 2000. godine usvojila je i objavila *Smjernice za knjižnično zakonodavstvo i politiku u Europi*, dokument koji je u velikoj mjeri, usprkos brojnim tehnološkim i društvenim promjenama, koje su uslijedile u proteklih trinaest godina, uporabiv i danas. Zajedno s Forumom NAPLE 2009. godine izradila je i usvojila tzv. **Bečku izjavu** upućenu Europskoj komisiji s preporukama za razvitak knjižnica koje mogu pomoći stvaranju europskoga Društva znanja. Nedavno je, pak, izradila i objavila izjavu **Pravo na e-čitanje**, dokument u kojemu poziva Europsku komisiju na stvaranje takvog autorskopavnog okoliša u kojemu će knjižnice moći slobodno nabavljati i davati na korištenje e-knjige i tako nastaviti ispunjavati svoju tradicionalnu ulogu osiguravanja slobodnog pristupa informacijama za sve građane. Zajedno s knjižničarskim društvima u pojedinim zemljama članicama EBLIDA upravo počinje kampanju za stvaranje sigurnog okoliša u kojemu će knjižnice moći slobodno pružati sve informacijske izvore svojim korisnicima u digitalnoj sredini.

EBLIDA prati zbivanja u **pet strateških područja: u informacijskom zakonodavstvu, digitalizaciji i online-pristupu, stručnom obrazovanju knjižničara i informacijskih stručnjaka, cjeloživotnom učenju i obrazovanju i kulturi**. Tijela EBLIDA-e jesu: **vijeće, izvršni odbor i tajništvo**. Obavijesti o radu EBLIDA objavljuje mjesečno u elektroničkim **Novostima** (slobodno dostupnima na EBLIDA-inoj internetskoj stranici). Na stručnom planu djeluje kroz **rad stručnih skupina zaduženih za pojedina područja**. EGIL (Stručna skupina za informacijsko zakonodavstvo) prati i reagira na zbivanja u zakonodavstvu Unije, koja utječu ili bi mogla utjecati na knjižnice; **EGCIS** (Stručna skupina za kulturu i informacijsko društvo) prati zbivanja u kulturi, **ILEG** (Skupina za knjižničarsko i informacijsko obrazovanje) knjižničarsko obrazovanje i školovanje, dok **JEGDO** (Zajednička stručna skupina za digitalizaciju i online pristup) prati zbivanja relevantna za digitalizaciju u europskim knjižnicama. Hrvatski knjižničari sudjeluju u radu pojedinih stručnih skupina i sudionici su popratnih skupova koje EBLIDA-ino Vijeće organizira svake godine u drugom europskom gradu.

Iako se sastanci i sjednice upravnih tijela i pojedinih stručnih skupina održavaju u različitim europskim gradovima, **u Zagrebu je dosad održan samo sastanak EBLIDA-ine stručne**

Broj 60, listopad 2013.

skupine za obrazovanje (EBLIDA/PEG u rujnu 2005). Zato je dobra vijest da se **Izvršni odbor namjerava sastati u Zagrebu u studenome ove godine**, a vrlo je vjerojatno da će se tih dana u Zagrebu okupiti i članovi EGIL-a. Nema sumnje da će oba sastanka biti većim dijelom otvorena svim zainteresiranim knjižničarima koji se zateknu u Zagrebu tih dana pa je to i prilika da se naši knjižničari bolje upoznaju s EBLIDA-inim

djelovanjem i načinom rada. Čini mi se, naime, važnim da nakon pristupanja Europskoj uniji i naše Društvo bude još aktivnije u EBLIDA-inu nastojanju na promicanju knjižničarskih interesa u Europi.

Zbirka službenih publikacija u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu

Blaženka Peradenić-Kotur
voditeljica Zbirke,

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

bkotur@nsk.hr

Zanimaju li vas promjene koje su nastupile s punopravnim članstvom Republike Hrvatske u Europskoj uniji? Poznajete li temeljni ustroj i funkcioniranje EU-a? Što znači izravna primjenjivost prava Unije i prvenstvo prava Unije nad nacionalnim pravom, koja su područja samo u nadležnosti EU-a, gdje su nadležnosti podijeljene između EU-a i država članica te u kojim područjima države članice vode glavnu riječ? Trebaju li vam statistički podaci za Hrvatsku, države članice EU-a ili regiju...? Odgovore na ova i brojna druga pitanja možete potražiti u Zbirci službenih publikacija.

Zbirka službenih publikacija (ZSP) u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu **prikuplja službene publikacije Republike Hrvatske, Europske unije, međunarodnih organizacija i stranih država** od svoga osnutka krajem sedamdesetih godina prošloga stoljeća. Zbirka je smještena u **otvorenom pristupu**, omogućava pristup građi i informacijama cjelodnevno, a za korisnike je dostupna 72 sata tjedno uz stručnu pomoć kompetentnih knjižničara. Osnovni podaci o fondu zbirke, mogućnostima korištenja, poveznice na web stranice izdavača službe-

nih publikacija i informacijske izvore u elektroničkoj formi dostupni su na **mrežnoj stranici Knjižnice** bez vremenskog ograničenja.

Zbirka službenih publikacija po opsegu fonda službenih publikacija Republike Hrvatske, Europske unije, stranih država i međunarodnih organizacija predstavlja najveću zbirku ove vrste građe u našoj zemlji i regiji.

Prikupljanje i obrada službenih publikacija oduvijek je bila sastavnim dijelom temeljne djelatnosti Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu kao knjižnice koja pohranjuje cjelokupnu hrvatsku tiskanu građu. Kao zasebna jedinica u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici Zbirka je osnovana u okviru odjela Studijska biblioteka u kojem je djelovala kao Informacijska baza za međunarodne odnose s fondom službenih publikacija, a koja je devedesetih godina preimenovana u Zbirku službenih publikacija. Uz podršku članova Savjeta, koji su činili uvaženi profesori i stručnjaci Sveučilišta u Zagrebu, tadašnja je uprava Knjižnice,

potaknuta najsvremenijim trendovima u svijetu knjižničarstva, izdvojila fond službenih publikacija iz zatvorenog spremišta Knjižnice te formirala zbirku i omogućila slobodan pristup. Provedba ove ideje bila je moguća jer je do tada u knjižničnom fondu bila prikupljena brojna relevantna građa ne samo obveznoga primjerka domaćih službenih publikacija već i darovana građa putem ugovora o depozitu (pohrani) od strane Ujedinjenih naroda, te organizacija UNESCO, FAO, ILO, kao i stranih država.

Prvi **ugovori o depozitu** u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu bili su potpisani još sredinom prošloga stoljeća, točnije 1949. godine s UN-om, UNESCO-m, FAO-m, ILO-m; 1950. godine

sa Sjedinjenim Američkim Državama; 1982. godine s Kanadom; 1985. godine sa Svjetskom bankom koji je 2004. godine dopunjen Ugovorom o Informacijskom centru (PIC). Ugovor o statusu depozitarne knjižnice Vijeća Europe sklopljen je 1993. godine, a s Europskom bankom za obnovu i razvoj 2006. godine. Uz fond tiskanih službenih publikacija Zbirka osigurava pristup elektroničkim izvorima službenih publikacija, pa se tako **zaokružuje put od tradicionalne zbirke temeljene na tiskanim službenim publikacijama do hibridne u kojoj prevladavaju elektronički izvori informacija.**

Zbirka službenih publikacija danas se može pohvaliti fondom od oko **250 000 naslova službenih publikacija Republike Hrvatske, stranih država i međunarodnih organizacija.** Ovu impozantnu brojku čine monografske i serijske publikacije, časopisi, novine, karte i plakati čiji su izdavači/nakladnici tijela državne vlasti Republike Hrvatske, Europske unije, tijela državne vlasti stranih država i međunarodne organizacije.

Na izgradnji fonda tiskanih službenih publikacija i osiguravanju dostupnosti elektroničkim izvorima radi se kontinuirano. Ističemo **važnost obveznoga primjerka hrvatskih službenih publikacija** koji je reguliran Zakonom o knjižnicama, zatim važnost **ugovora o depozitu** koji osiguravaju Zbirci besplatne strane tiskane publikacije te mogućnosti koje za publikacije EU-a pruža servis **EU Bookshop** (<https://bookshop.europa.eu/hr/home/>). Ova internetska knjižara ujedno je i arhiv službenih publikacija EU-a kojom upravlja Ured za publikacije Europske unije u Luxemburgu te omogućava da se u određenom roku izvrši rezervacija/narudžba besplatnih tiskanih publikacija EU-a.

Zbirka službenih publikacija je svoj fond literature o Europskoj uniji, kao i službene publikacije EU-a, izgrađivala kontinuirano od kraja osamdesetih godina kupujući među prvima u Republici Hrvatskoj *Official Journal of the European Communities (L and C Series)* i druge relevantne izvore. Danas se koristimo prednostima besplatnog pristupa elektroničkim izvorima za pojedince i knjižnice, a tiskane publikacije nabavljamo zahvaljujući EU Bookshopu, te smo na taj način samo u prvih šest mjeseci ove godine osigurali preko 150 novih naslova službenih publikacija EU-a.

Elektronička dostupnost službenih informacijskih izvora višestruko se odrazila na poslovanje knjižnica i posebnih zbirki službenih publikacija čiji su korisnici fokusirani na aktivnost tijela državne vlasti. U tom smislu, uneseni su i novi oblici u poslovanju Zbirke službenih publikacija. Stalna edukacija i osposobljavanje knjižničara za korištenje elektronički dostupnih službenih informacijskih

izvora bitan su čimbenik u pružanju informacijskih usluga korisnicima. Na isti način stručno osoblje educira korisnike o dostupnosti službenih informacija iz svih nacionalnih i međunarodnih izvora.

Knjižničari Zbirke pridružili su se predavačima CSSU-a od samoga osnutka, provodeći stalno stručno osposobljavanje knjižničara za rad sa službenim publikacijama. U posljednje vrijeme osobito je dobro prihvaćena **radionica Službeni informacijski izvori Republike Hrvatske i Europske unije** koja je izvedena u suradnji s nekoliko matičnih službi narodnih knjižnica diljem Hrvatske.

Promicanje službenih informacijskih izvora u funkciji edukacije knjižničara vrši se i kroz organizaciju i sudjelovanje na stručnim skupovima knjižničara, konferencijama, okruglim stolovima i slično. Zbog toga se Zbirka uključila u **organiziranje Međunarodnoga stručnog skupa Službene publikacije i državne informacije u knjižnicama Republike Hrvatske** koji je održan u Gradskoj knjižnici i čitaonici u Puli u svibnju 2012. godine.

Umjesto zaključka

Zbirka službenih publikacija NSK-a može poslužiti kao primjer izgradnji sličnih zbirki u našim knjižnicama. Prihvaćanjem europskih i svjetskih normi u području **elektroničke demokracije** te usvajanjem nacionalnog strateškog dokumenta za razvoj elektroničke uprave u Republici Hrvatskoj, stvoren je okvir za uspješnu elektroničku participaciju građana u demokratskim procesima, odnosno u novom konceptu sudjelovanja građana u političkom životu zemlje. U ostvarivanju toga cilja osobit doprinos moraju dati knjižnice i posebne zbirke službenih publikacija čija je zadaća čuvanje i posredovanje službenih informacija i educiranje korisnika za pristup informacijama u nadležnosti tijela državne vlasti. Takvim pristupom knjižnice **pridonose jačanju građanske sposobnosti donošenja političkih odluka, a time i razvoju demokracije uopće.**

Zbirke službenih publikacija i državnih informacija trebaju omogućiti svojim korisnicima pristup tiskanim i elektroničkim izvorima, jačati svijest pojedinca o važnosti službenih izvora za znanstveno istraživački i stručan rad, za svakodnevno informiranje i podizanje političke kulture svojih korisnika, čime knjižnice potvrđuju svoje mjesto i ulogu u zajednici.

Broj 60, listopad 2013.

Informacijski centar za europsko pravo Knjižnice Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Andrea Horić, andrea.horic@pravo.hr

Aleksandra Čar, aleksandra.car@pravo.hr

Knjižnica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Osnivanje

Od začetka ideje o izdvajanju i osmišljavanju posebnog odjela u sklopu Knjižnice koji bi osiguravao pristup papirnatost i digitalnoj zbirci s područja međunarodnog prava, s posebnim naglaskom na pravo Europske unije, sve do njezina konkretnog ostvarenja u formi „EU i“ – Informacijskog centra za europsko pravo, proteklo je gotovo punih sedam godina.

Stoljetna knjižnica s najbogatijim knjižničnim fondom u području prava u ovom dijelu Europe, postupno se razvijala a pod utjecajem informacijskih i digitalnih tehnologija mijenjala svoj način rada i preoblikovala svoje usluge težeći postati mjestom koje omogućuje pristup zbirkama i poduprijeti znanstvenoistraživački rad matične akademske zajednice i pravničke struke uopće.

Zamisao o knjižničnom odjelu s kvalitetnom zbirkom dokumenata i knjižne građe s područja međunarodnog prava, publikacija međunarodnih organizacija (UN, IMO, ILO, WTO, Vijeće Europe i dr.), te posebno građe koja se odnosi na Europsku uniju, s web-stranicom i informacijskim pomagalicama, proširila se i produbila do konkretne ideje informacijskog centra za EU s temeljnom svrhom – olakšati snalaženje u raspršenim i brojnim izvorima informacija o pravu i politikama Europske unije.

Naporan rad na projektiranju organizacije i usluga, strukturiranju posebne zbirke, osmišljavanju informacijskih alata, traženju adekvatnog fizičkog prostora, te ustrajnom lobiranju u matičnoj akademskoj zajednici i upravi Fakulteta urodio je plodom – 20. studenog 2008. godine, u prostorima u prizemlju na Trgu maršala Tita 3, otvoren je informacijski centar „EU i“.

Europska komisija, u sklopu svoje informacijske strategije EU u svijetu pozitivno je odgovorila na zahtjev Fakulteta za dobivanje statusa „EU i“ i ulaska u info-mrežu Europske komisije u državama kandidatkinjama za članstvo u Europskoj

uniji. U ostvarenju tog cilja pomogle su sljedeće činjenice: duga tradicija i ugled ustanove, postojanje Katedre „Jean Monnet“ za europsko javno pravo, impresivan broj

studenata prava i istraživača koji sudjeluju u projektima i kolegijima vezanima za EU, stručno i iskusno knjižnično osoblje, suradnja Knjižnice s Europskim informacijskim društvom (Velika Britanija) i indeksiranje zbirke za bazu European Sources Online. Ugovorom između Delegacije Europske komisije u RH i Fakulteta formalno je uspostavljen Informacijski centar za europsko pravo s definiranim obvezama i poslanjem.

Knjižnica s Informacijskim centrom za europsko pravo („EU i“) u sastavu kvalitetno komunicira s matičnom i širom akademskom zajednicom, pružajući usluge i informacijske alate namijenjene razvoju znanstveno-istraživačkog i nastavnog rada od kojih svakako valja istaknuti dva elektronička biltena – *EUROPA info* (<http://euinfo.pravo.hr/page.aspx?pageID=107>) i *EUROPA bibli* (<http://euinfo.pravo.hr/page.aspx?pageID=108>).

Osim osiguranog pristupa klasičnoj zbirci knjiga i službenih publikacija i dokumenata EU-a i međunarodnih organizacija, korisnicima su na raspolaganju web i Facebook-stranica.

Tečajevi informacijskog opismenjavanja i praktični seminari (na slici) o pravnim izvorima i bazama podataka Europske unije i međunarodnih organizacija također su programi koji se organiziraju u neprekinutom kontinuitetu od osnutka „EU i“ info-točke.

Informacijski alati i usluge

Centar objavljuje dva elektronička biltena: *EUROPA info* (dostupan na adresi: <http://euinfo.pravo.hr/page.aspx?pageID=107>) koji donosi pregled aktualnih zbivanja u Europskoj uniji kroz kratke osvrtne na novoobjavljene dokumente EU-a, uključujući pripremu i usvojenje zakonodavstvo, izvještaje,

studije, sudsku praksu Europskog suda i sl. Pored toga, u pojedinim brojevima biltena objavljujemo i podlistak, tj. autorski tekst posvećen kakvoj aktualnoj ili važnoj temi iz područja djelovanja Europske unije.

S druge strane bilten *EUROPA biblio* (dostupan na adresi: <http://euinfo.pravo.hr/page.aspx?pageID=108>) periodički donosi opsežne bibliografske preglede stručnih i znanstvenih radova i članaka objavljenih u domaćoj i stranoj periodici, kao i pregled zakonodavnih i drugih službenih dokumenata Europske unije iz istog razdoblja. Sadržaj je predstavljen u **20 glavnih tematskih poglavlja** uz koja je navedena i njihova detaljna tematska podpodjela čime je korisnicima omogućeno preciznije lociranje dokumenata koji se odnose na vrlo specifično područje. Na kraju biltena nalazi se abecedno kazalo autora.

Informacijski centar za europsko pravo redovito priprema i **bibliografiju o Europskoj uniji na engleskom jeziku za potrebe časopisa *Croatian Yearbook of European Law and Policy***. U spomenutom časopisu (br. 8 iz 2012.) dostupna je cjelovita bibliografija na adresi:

http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=139320.

Web-stranica Informacijskog centra za europsko pravo dostupna je na adresi <http://euinfo.pravo.hr/>, a osim naslovnih vijesti, sadržaj stranice dostupan je kroz šest tematskih rubrika: *Europsko pravo*; *Hrvatska i EU*; *EU na internetu*; *Pravni linkovi*; *Bilteni i bibliografije* i *Info centar „EU i“*. S obzirom da korisnici često traže **dokumente vezane uz odnose Hrvatske i Europske unije, u istomenuj rubrici dostupan je kronološki popis svih relevantnih službenih dokumenata od 1994. godine do danas, uključujući pristup cjelovitim tekstovima dokumenata**. U istoj rubrici korisnici će pronaći i pregled izvještaja Europske komisije o tzv. *screeningu* (analiza usklađenosti zakonodavstva zemlje kandidata s europskim propisima, op. ur.), te stajališta EU-a, kao i stajališta Hrvatske vlade o pojedinim poglavljima pregovora. Iako je stranica Informacijskog centra u cjelini posvećena primarno izvorima prava Europske unije, jedan njezin dio donosi i **pregled nacionalnih pravnih izvora** pa su tako obuhvaćeni pravni sustavi država članica EU-a, kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja za članstvo, kao i pregled izvora međunarodnog prava.

Facebook-stranica Centra (dostupna na adresi: <https://www.facebook.com/EUinfo.pravo.hr>), pokazala se kao odličan komunikacijski kanal prema mlađoj skupini korisnika, ponajprije prema studentima Pravnog fakulteta u Zagrebu i ostalim članovima akademske zajednice. Centar na svojem Facebook-profilu gotovo svakodnevno objavljuje kratke osvrtne na aktualna događanja u Europskoj uniji, ukazuje na važne novije dokumente EU-a ili

Hrvatske vlade, te daje praktične informacije značajne za naše korisnike, poput, primjerice, **pregleda dostupnosti europskog tržišta rada za građane RH nakon pristupanja Europskoj uniji**.

Pored navedenog, Informacijski centar za europsko pravo povremeno održava **tečajeve ili radionice** pod nazivom ***Pravo EU na internetu***, kako za korisnike unutar kuće tako i za vanjske korisnike koji žele naučiti kako brzo i jednostavno doći do pripremnog ili usvojenog zakonodavstva EU-a, sudske prakse Europskog suda,

te stručnih i znanstvenih radova vezanih uz neko od područja djelovanja EU-a. Najčešći sudionici takvih radionica su polaznici poslijediplomskih pravnih i drugih programa, studenti Pravnog fakulteta (poglavito oni koji se pripremaju za *Moot Court*-natjecanja), te pravni praktičari i suci. Polaznici su nakon radionice osposobljeni za samostalno korištenje informacijskih izvora i alata za pretraživanje, te mogu uspješno pronaći opće informacije o institucijama i politikama EU-a, direktive, uredbe ili koji drugi pravni akt EU-a u višejezičnim formatima, skraćeni pregled pravnog okvira u pojedinim područjima djelovanja EU-a, dokumente nacionalnih zakonodavstava država članica EU-a, ispravno značenje pravnih i ostalih kratica, hrvatske prijevode europskih zakonodavnih dokumenata, kao i razlikovati najvažnije kategorije pravnih tekstova Europske unije.

Jedna od važnih aktivnosti Centra odnosi se na sudjelovanje u **kreiranju sadržaja informacijskog servisa *European Sources Online*** koji je specijaliziran za pretraživanje širokog raspona materijala o politikama, pravu, institucijama, tijelima i agencijama Europske unije. ESO sadrži bibliografske podatke ili cjelovite tekstove niza izvora – od monografskih publikacija, udžbenika, službenih dokumenata, sektorskih izvještaja i priopćenja za javnost institucija EU-a, članaka objavljenih u stručnim i znanstvenim časopisima, radnih dokumenata nevladinih organizacija i akademskih institucija, tematskih informacijskih vodiča, do statističkih podataka i referentnih izvora, pa

Jedna od važnih aktivnosti Centra odnosi se na sudjelovanje u **kreiranju sadržaja informacijskog servisa *European Sources Online*** koji je specijaliziran za pretraživanje širokog raspona materijala o politikama, pravu, institucijama, tijelima i agencijama Europske unije. ESO sadrži bibliografske podatke ili cjelovite tekstove niza izvora – od monografskih publikacija, udžbenika, službenih dokumenata, sektorskih izvještaja i priopćenja za javnost institucija EU-a, članaka objavljenih u stručnim i znanstvenim časopisima, radnih dokumenata nevladinih organizacija i akademskih institucija, tematskih informacijskih vodiča, do statističkih podataka i referentnih izvora, pa

Broj 60, listopad 2013.

je s obzirom na široku pokrivenost izuzetno koristan alat za svakog istraživača u tom području. Pristup servisu *European Sources Online* omogućen je sa svih računala na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

I na kraju, valja spomenuti kako s ulaskom Hrvatske u Europu 1. srpnja 2013. godine, Informacijski centar za europsko pravo Knjižnice Pravnog fakulteta u Zagrebu iz mreže pod nazi-

vom „EU i“ (namijenjene informiranju u državama ne-članicama EU-a) **prelazi u mrežu Europe Direct (koja djeluje u državama članicama), te unutar te mreže preuzima naziv Europski dokumentacijski centar (EDC).**

Naše usluge, iako trenutno namijenjene ponajprije članovima akademске zajednice, u određenoj mjeri stoje na raspolaganju i široj javnosti.

EU – info centar Knjižnice Pravnog fakulteta Sveučilišta u Osijeku

Ljiljana Siber

Knjižnica Pravnog fakulteta Osijek

ljsiber@pravos.hr

Zašto informacijski centri Europske unije u knjižnicama?

Od početka svojega postojanja knjižnice u okviru jedne od svojih temeljnih funkcija osiguravaju pristup dokumentima i informacijama. Od uspostave modela javne knjižnice ovo poslanje je uključilo najširu moguću publiku, odnosno pružanje informacija svim ljudima. Ova krajnja uloga knjižnice je prepoznata u IFLA-inim *Smjernicama za narodne knjižnice*. Nadalje, EBLIDA je također u svojem poslanju utvrdila važan princip „neometanog pristupa informacijama u digitalnom dobu i ulogu knjižnica u postizanju toga cilja.“ Ovo načelo prepoznaje i koristi Europska unija kroz svoju informacijsku i komunikacijsku politiku.

Europska komisija uspostavlja informacijske centre u državama kandidatkinjama za članstvo kako bi javnost dobila što vjerodostojnije informacije o Europskoj uniji, kako opće tako i konkretne o njenim institucijama, aktivnostima i politikama. Kako se Republika Hrvatska sve više približavala mogućnosti i vjerojatnosti da postane članica EU-a, osnovna zadaća bila je pomaganje u pripremi za članstvo. U *Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju Republike Hrvatske Europskoj uniji* naglašena je važnost i nužnost razvijanja informacijske infrastrukture na svim razinama društva u svrhu što boljeg razumijevanja svih aspekata pristupanja Uniji među građanima. Slijedom toga, Vlada Republike Hrvatske usvojila je u listopadu 2004. godine *Komunikacijsku strategiju za informiranje hrvatske javnosti o pridruživanju Republike Hrvatske europskim integracijama* čime je postavila strateške odrednice

informiranja hrvatskih građana o procesu pristupanja Europskoj uniji. Kako se intenzivirala dinamika približavanja ulasku u Uniju, Vlada je 2006. godine donijela novu *Komunikacijsku strategiju za informiranje hrvatske javnosti o Europskoj uniji i pripremama za članstvo*, a knjižnice prepoznala kao važne partnere u komunikaciji s javnošću. Nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju kao 28. članice, u srpnju ove godine, nesumnjivo, informacije o EU-u su sada potrebnije nego ikada prije.

Kao dio **informacijske strategije EU u svijetu** zastupnik Europske komisije, šef Delegacije Europske unije u Hrvatskoj Paul Vandoren dodijelio je 2011. godine Pravnom fakultetu Osijek **status Europskog informacijskog centra „EU i“ pri Knjižnici Fakulteta** čime se pridružila drugim već uspostavljenim informacijskim centrima u Republici Hrvatskoj.

Glavna je zadaća Centra **promovirati, razvijati, podučavati, istraživati i diseminirati informacije o vrijednostima na kojima se temelji Europska unija** te povećavati razinu razumijevanja prednosti i izazova članstva u EU-u. Centar se obraća u prvom redu akademskoj zajednici, ali i cjelokupnoj društvenoj zajednici s posebnim naglaskom na lokalnu i regionalnu razinu. Akademsko zajednica ima važnu ulogu u komunikaciji budući da njezini pripadnici, kao stručni i znanstveni autoriteti, utječu na stvaranje vrijednosnih stajališta u društvu i formiranje stavova mladih, naročito studenata.

Dobivenim statusom, temeljem potpisanog ugovora osigurali smo deset računala u informatičkoj učionici, ured u kojem je smještena **Zbirka EU** i jedno računalo za slobodan pristup internetskim izvorima i pravnim bazama podataka EU (*EUR-Lex, PRE-Lex, OEIL-Legislative Observatory, CURIA* i dr.) putem službenog poslužite-

lja EUROPA. Centar omogućuje svojim korisnicima **pristup publikacijama** s područja EU-a, **online-pretraživanje** kataloga Knjižnice, **savjetovanje i pomoć pri pretraživanju informacijskih izvora**. Korisnicima Centra omogućen je pristup komercijalnoj bazi ESO – *European Sources Online* zahvaljujući posredovanju kolegice iz „EU i“, Informacijskog centra EU Pravnog fakulteta u Zagrebu. Mogućnost za besplatan pristup navedenoj bazi s računala Fakulteta uspjeli smo dobiti kompenzacijom prijevoda nastavnog osoblja Katedre za ustavno pravo Fakulteta. Sveučilište u Cardiffu, odgovorno za bazu ESO, zatražilo je da prevedemo tekst *Europa na internetu* s engleskoga jezika na hrvatski.

ESO-baza nudi jednostavan pristup velikom broju bibliografskih podataka (knjige, časopisi, članci) te cjelovitih tekstova, primjerice dokumentima institucija Europske unije i sudskoj praksi.

Zbirka EU prvenstveno se sastoji od službenih publikacija Europske unije koje nam distribuiraju i dostavljaju Ured za publikacije sa sjedištem u Luxembourg. Sadržajno su to uglavnom studije i izvještaji EU-institucija za pojedina područja njenih politika u tiskanom obliku, koje su dostupne i *online* (eng. *grey literature*). Pristigla građa organizirana je kao zasebna zbirka u okviru postojećeg fonda Knjižnice. Bibliografski podaci navedene građe katalogiraju se po međunarodnim standardima bibliografske kontrole za obradu knjižnične građe i pretraživi su u integriranom knjižničnom sustavu CROLIST. Zbirku nadopunjujemo kupnjom znan-

stvene i stručne literature iz područja europskog prava na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku. S obzirom na aktualnost i prirodu samog programa Fakulteta mogu reći da posjedujemo vrijedna izdanja.

Kvalitetan način da se ostvari maksimalna iskoristivost postojećih izvora je razvoj i provođenje **programa edukacije korisnika**.

Kroz edukaciju studenata u svrhu poboljšanja informacijske pismenosti posebno upućujemo na dostupne informacijske izvore o Europskoj uniji. U prošloj akademskoj godini redovitim studentima u okviru predmeta *Europsko pravo* održali smo radionicu o mogućnostima i načinu korištenja usluga Centra i dostupnih informacijskih izvora. Organizirali smo i praktičnu radionicu za nastavno osoblje na temu *Informacijski servis European Sources Online* i *Pravo Europske unije*

online pod vodstvom Aleksandre Čar iz Informacijskog centra za europsko pravo Pravnog fakulteta u Zagrebu. Polaznici su radionicu ocijenili izuzetno uspješnom što nam je bio poticaj da u dogledno vrijeme korisnicima organiziramo posebne radionice, tribine i seminare o tematskim aspektima i politici Europske unije na županijskoj i lokalnoj razini. Namjera nam je, dovođenjem stručnjaka, pružiti pouzdane informacije za ciljane korisnike: članovima akademske zajednice, mladima, gospodarstvenicima te ostalim građanima. (...)

Cjelovit tekst dostupan je na <http://hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/790>.

Društvo bibliotekara pravnih i srodnih biblioteka jugoistočne Evrope (Southeast Europe Association of Law and Related Libraries)

Edita Bačić
Predsjednica Društva,
Knjižnica Pravnog fakulteta u Splitu
edita@pravst.hr

Neformalna međuknjižnična suradnja pravnih knjižnica bila je uobičajena praksa u našem regionalnom okruženju, a nakon

dugogodišnje pauze obnovljena je 2003. na inicijativu Pravnog fakulteta u Mariboru. Nastavak daljnje suradnje pokrenuli su nešto kasnije Pravni fakultet u Mostaru i Pravni fakultet u Splitu. U lipnju 2005. godine organiziran je **1. okrugli stol bibliotekara pravnih i srodnih knjižnica jugoistočne Evrope** koji se i danas redovito održava svake godine u Neumu i to u okviru međunarodnog znanstvenog savjetovanja **Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse**.

Osnivačka skupština Društva održana je na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu 2008. godine, a udruga je registrirana 2009. godine u Hrvatskoj sa sjedištem na Pravnom fakultetu u Splitu. Svake godine u listopadu Društvo zasjeda i na Pravnom fakultetu u Beogradu, a članovi udruge redovito sudjeluju i na

Broj 60, listopad 2013.

Međunarodnom skupu bibliotekara slavista u Sarajevu. Društvo bibliotekara pravnih i srodnih biblioteka jedno je od prvih takve vrste u čitavoj regiji.

Temeljni cilj Društva je **regionalna međubibliotečna suradnja bibliotekara pravnih i srodnih biblioteka**. U svrhu ostvarivanja svojih ciljeva Društvo se zalaže za:

- unapređenje svih oblika međubibliotečne suradnje pravnih i srodnih knjižnica jugoistočne Europe,
- razmjenu informacija i publikacija,
- edukaciju i mobilnost bibliotečnih djelatnika,
- slobodan pristup informacijama, posebno iz područja prava,
- zaštitu profesionalnog statusa bibliotekara,

- zagovaranje uloge i doprinosa bibliotečnih radnika pravnoj struci i znanosti,
- udruživanje sa srodnim asocijacijama,
- razvoj izdavačke djelatnosti.

Članovi Društva mogu biti knjižničari, informacijski stručnjaci i sve pravne i srodne knjižnice iz čitave regije – posebno fakultetske, ali i za druge institucije specijalizirane za praćenje pravne teorije i prakse. Društvom upravlja skupština i upravni odbor.

Radna grupa za pravne i srodne knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva vrlo je aktivna u radu udruge, a njeni članovi redovito sudjeluje na svim stručnim događanjima u regiji.

Od 2012. godine **Društvo je učlanjeno u International Association of Law Libraries**, međunarodnu udruhu koja ima više od 400 članova u 50 zemalja širom svijeta.

Digitalni informacijsko-dokumentacijski ured Vlade Republike Hrvatske (bivša HIDRA)

Renata Pekarari

Digitalni informacijsko-dokumentacijski ured

pekarari@hidra.hr

Digitalni informacijsko-dokumentacijski ured (u daljnjem tekstu: Ured) osnovan je Uredbom Vlade Republike Hrvatske (NN 66/-2013) kao **stručna služba Vlade nadležna za obavljanje informacijsko-dokumentacijskih poslova**. Nastavlja djelatnost Hrvatske informacijsko-dokumentacijske referalne agencije – **HIDRA-e**.

Ured osigurava **jedinstvenu i trajnu dostupnost javnih službenih dokumenata i informacija Republike Hrvatske radi informiranja i ponovne uporabe svim korisnicima pod jednakim uvjetima, nepristrano i besplatno te time doprinosi transparentnosti rada tijela javne vlasti** i ostvarenju zajamčenog prava svim građanima na slobodan pristup službenim informacijama te informiranosti građana kao preduvjetu njihovog aktivnog uključivanja u procese odlučivanja o javnim politikama.

Najširu javnu dostupnost prikupljenoj, obrađenoj i arhiviranoj službenoj dokumentaciji i informacijama, Ured osigurava organiziranjem sadržaja na vlastitom portalu javne službene dokumentacije i sudjelovanjem u izgradnji drugih državnih portala (portal *Moja uprava*, u skoroj budućnosti *Središnji državni portal*, i dr.).

Na portalu Ureda uz glavnu temu, **Službena dokumentacija Republike Hrvatske** (*Središnji katalog službenih dokumenata Republike Hrvatske*), sadržaji su razvrstani u dodatne teme: **HR vodič**, **Tko je što**, **Pojmovnik Eurovoc** i **Političke stranke**. Pretraživanje sadržaja omogućeno je preglednicima i tražilicama. Drugi vidovi diseminacije informacija su: besplatno distribuiranje adresara i drugih tiskanih i elektroničkih izdanja, letaka i brošura; napisi u stručnim izdanjima i javnim medijima; nastupi na seminarima, konferencijama i drugim stručnim skupovima; održavanje edukacijskih programa (predavanja, radionice, prezentacije) u Uredu, drugim institucijama i *online* te pripremanje odgovora na individualne upite korisnika.

Važnije novosti u 2013. godini:

- prerastanje dosadašnjih **zbirki službene dokumentacije u Središnji katalog službenih dokumenata Republike Hrvatske**; Središnji katalog je na internetu javno dostupan alat koji korisnicima kroz puni tekst i/ili uređeni skup metapodataka omogućuje trajni pristup dokumentima pohranjenim u bazi elektroničkih dokumenata i/ili fizičkim zbirkama i središnje je mjesto pristupa službenim dokumentima Republike Hrvatske (čl. 5. *Zakona o pravu na pristup informacijama* (NN 25/2013); sva tijela javne vlasti dužna su dostavljati u Središnji katalog dokumente koje stvaraju prema stavku 2. čl. 10. citiranog Zakona;

TEMA BROJA: Europska unija – projekti

- kreiranje i vođenje baze podataka godišnjih financijskih izvještaja političkih stranaka, nezavisnih zastupnika i članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izabranih s liste grupe birača te financijskih izvještaja o financiranju izborne promidžbe političkih stranaka, nositelja nezavisnih lista, odnosno nositelja lista grupe birača i kandidata temeljem *Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe* (NN 48/2013);
- uvođenje webinarâ kao edukacijskog online alata radi približavanja sadržaja programa izobrazbe svima zainteresiranim koji ne mogu, iz bilo kojeg razloga, pohađati programe

„uživo“.

Posjetite nas na www.hidra.hr, koristite naše informacije i informacijske usluge, prijavite se na naš prvi webinar *Prezentacija tražilice pravnih propisa RH – Cadial* na adresi http://www.hidra.hr/obrazac_za_prijavu_polaznika2 ili na neki od naših klasičnih edukacijskih programa, popis na http://www.hidra.hr/o_hidri/edukacija. Korištenje svih naših informacija, usluga, kao i pohađanje naših edukacijskih programa za sve je korisnike besplatno (izuzetak je program *Pravo na pristup informacijama i e-demokracija* koji održavamo u Centru za stalno stručno usavršavanje knjižničara pri NSK koji polaznicima naplaćuje minimalnu kotizaciju).

Suradnja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu s Europskom knjižnicom i Europeanom

Sofija Klarin Zdravec, sklarin@nsk.hr

Nela Marasović, nmarasovic@nsk.hr

Renata Petrušić, rpetrusic@nsk.hr

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Ostvarujući svoje poslanje i zadaće, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu uspješno surađuje s brojnim domaćim i svjetskim knjižničarskim udrugama i ustanovama. Među najvažnijim suradnicima posebno se ističu **Europska knjižnica**, zajednica koja okuplja nacionalne europske knjižnice i **Europeana**, digitalna knjižnica, muzej i arhiv europske kulturne baštine. Uspješna suradnja očituje se u **nekoliko dosad ostvarenih zajedničkih projekata i virtualnih izložbi**. U srpnju 2013. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu odabrana je za **knjižnicu mjeseca u Europskoj knjižnici**.

Europska knjižnica – dragocjena riznica za znanstvenike i istraživače

Europska knjižnica (The European Library) utemeljena je 2005. godine, kada joj se među prvim knjižnicama pridružila i Nacio-

nalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, radi objedinjavanja zbirki i kataloga europskih nacionalnih i znanstvenih knjižnica, odnosno stvaranja skupnoga kataloga europske kulturne baštine. Okuplja više od 200 milijuna bibliografskih jedinica te pruža pristup digitaliziranoj građi iz fondova knjižnica zemalja članica. Zajednica Europske knjižnice danas obuhvaća 48 nacionalnih i brojne europske znanstvene knjižnice.

Milijuni pouzdanih izvora

Virtualne police Europske knjižnice sadržavaju sve bibliografske zapise europskih knjižnica koje su uključene u projekt (Središnji katalog). Tu je također dostupno gotovo 24 milijuna stranica cjelovitoga teksta, uključujući 600 000 knjiga i elektroničkih znanstvenih radova te 10 milijuna digitalnih objekata. Znanstvenici mogu pristupiti uistinu širokomu rasponu izvora, od velikih zbirki koje je digitalizirao Google do goleme količine tzv. „sive literature“, primjerice članke objavljene u različitim časopisima, patente, različita službena izvješća i ostalu tiskanu građu koja se često previđa pri prikupljanju građe uobičajenim načinima i često je teško do nje doći.

Ova baza podataka jedinstvena je ne samo po svojoj veličini i

Broj 60, listopad 2013.

rasponu nego i po svojem izvornom podrijetlu. Naime, svaku jedinicu građe dostupnu na internetskim stranicama Europske knjižnice katalogizirale su i indeksirale ustanove u kojima se čuvaju izvorni primjerci tih jedinica – nacionalne i vodeće znanstvene knjižnice Europe.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Europskoj je knjižnici također **dostavila bibliografske zapise iz kataloga NSK** kako bi podaci o hrvatskoj pisanoj riječi, proizvodima hrvatskog nakladništva i ostaloj vrijednoj građi koja se čuva u svim zbirkama Knjižnice bili još dostupniji europskim istraživačima i javnosti.

Jedinstveni alati i usluge

Osim milijuna pretraživih knjiga, slika, karata, videozapisa i ostalih objekata, Europska knjižnica nudi nekoliko alata koji su razvijeni i poboljšani radi zadovoljavanja potreba akademske zajednice.

Dostupna građa može se pretraživati po vremenskoj crti, stručnim područjima i tematskim zbirkama. Skupovi podataka mogu se preuzeti radi daljnijeg istraživanja, dok se zapisi mogu preuzeti i prenijeti u sustave za upravljanje bibliografskim bilješkama, od kojih se trenutačno najčešće koriste *Mendeley* i *Zotero*.

Knjižnicama u zajednici Europske knjižnice omogućena je i učinkovita obrada podataka koja se temelji na dobro razvijenom sustavu prikupljanja i prihvaćanja različitih formata zapisa, semantički obogaćenih (primjerice povezivanjem osobnih imena, mjesta i predmeta istraživanja) i pripremljenih za raspačavanje u različitim mrežama. **Portal Europeana** (<http://www.europeana.eu/>), digitalna knjižnica, muzej i arhiv europske kulturne baštine, najvažnija je mreža koja preuzima podatke pripremljene u Europskoj knjižnici.

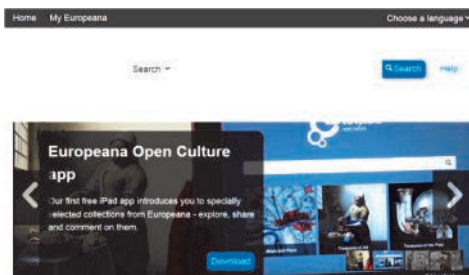
Suradnici Europske knjižnice također redovito sudjeluju u različitim projektima Europske unije u području digitalizacije te se povezuju s europskim kolegama na prestižnim konferencijama i radionicama. Sve dodatne informacije o Europskoj knjižnici možete pronaći na www.theeuropeanlibrary.org.

NSK – knjižnica mjeseca u Europskoj knjižnici

Povodom ulaska Hrvatske u Europsku uniju, Europska je knjižnica

ca Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu proglasila **knjižnicom mjeseca srpnja 2013.** te je, kroz istoimenu kampanju, na svom portalu kao i na društvenim mrežama predstavila njezin rad (<http://www.theeuropeanlibrary.org/tel4/newsitem/1700>), bogatu građu i vrijedne baze podataka dostupne preko portala *Digitalni akademski repozitorij* (DAR) i *Hrvatski arhiv weba* (HAW). Riječ je o digitalnim sadržajima Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu koji su pronašli svoje mjesto u Europskoj knjižnici.

Kampanja *Knjižnica mjeseca srpnja* započela je objavom osvrta Dunje Seiter-Šverko, ravnateljice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, o dosadašnjoj suradnji Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Europske knjižnice, kao i o suradnji ostvarenoj tijekom kampanje.

Od vrijedne građe, osim spomenutih portala DAR i HAW, na portalu Europske knjižnice predstavljeni su **Misal po zakonu Rimskoga dvora, građa o Krleži povodom njegove 120. obljetnice rođenja, Gundulićev Osman, djelo Fausta Vrančića Machinae novae, zatim građa Dragutina Gorjanovića Krambergera o krapinskom pračovjeku te nezaobilazna Judita Marka Marulića.** Ista je građa, uz nekolicinu dodatne, predstavljena i na društvenim mrežama Europske knjižnice te je time podijeljena i na društvenim mrežama Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Europska knjižnica objavila je završno izvješće (<http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2013/09/en-tel-campaign-final-report.pdf>) o učincima kampanje predstavljanja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu na svojem portalu te svojim profilima na Facebooku i Twitteru tijekom srpnja 2013. godine.

Virtualne izložbe Europske knjižnice

Dragocjenu građu iz fondova europskih nacionalnih i znanstvenih knjižnica na svojim mrežnim stranicama Europska knjižnica predstavlja brojnim virtualnim izložbama. Nacionalna i sveučilišna knjižnica sudjelovala je u izradi nekoliko virtualnih izložbi.

Europa čita (Reading Europe)

Virtualna izložba Europa čita

(<http://www.theeuropeanlibrary.org/exhibition-reading-europe/index.html>) pruža jedinstven uvid u neke od skrivenih dragocjenu

nosti europskih nacionalnih knjižnica. Književni klasici i druga znamenita djela, objavljena na 32 jezika, prikupljena su iz 23 europske nacionalne knjižnice. Nacionalna i sveučilišna knjižnica sudjelovala je u izradi izložbe s 18 najvrednijih djela iz svojega fonda, poput *Vinodolskog zakonika*, *Suza sina razmetnoga* Ivana Gundulića te *Kratke osnove hrvatsko-slavenskoga pravopisanja* Ljudevita Gaja.

Zgrade nacionalnih knjižnica (National Library Buildings)

Nacionalna i sveučilišna knjižnica predstavljena je i u zanimljivoj virtualnoj izložbi Zgrade nacionalnih knjižnica (<http://www.theeuropeanlibrary.org/exhibition/buildings/index.html>), jednoj od prvih online-izložbi Europske knjižnice, koja na više od 300 fotografija omogućuje virtualnu šetnju zgradama europskih nacionalnih knjižnica.

Znanost i strojevi (Science and Machines)

Posljednja virtualna izložba Europske knjižnice u kojoj je sudjelovala NSK je izložba Znanost i strojevi (<http://www.theeuropeanlibrary.org/tel4/virtual/science>), javnosti predstavljena u siječnju 2013. godine. Na izložbi su predstavljena brojna znanstvena i tehnološka postignuća 19. i 20. stoljeća. Građa za izložbu prikupljena je iz 21 nacionalne, sveučilišne i znanstvene knjižnice iz 17 europskih zemalja, a moguće je pogledati više od 600 djela, zemljopisnih karata, pisama, časopisa, videozapisa i fotografija. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, u suradnji s knjižnicom Geofizičkog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, na izložbi je predstavila vrijedna hrvatska znanstvena postignuća: zbirke *Djela Dragutina Gorjanovića-Krambergera*, *Flora Croatica* te *Ostavština Andrije Mohorovičića*.

Projekt Europeana Newspapers

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu postala je u ožujku ove godine pridruženi suradnik projekta *Europeana novine* (*Europeana Newspapers*, <http://www.europeana-newspapers.eu/>). Projekt provodi 29 ustanova, od kojih je 18 partnera i 11 pridruženih suradnika. Ustanove koje su pridruženi suradnici Projekta ne ostvaruju pravo na financijsku potporu osim u području edukacije, sudjelovanja na sastancima i radionicama. Svrha je projekta *Europeana Newspapers* uspostaviti prvi specijalizirani portal u sklopu eu-

ropske digitalne knjižnice – *Europeane* te, za internetske korisnike, okupiti metapodatke i digitalne preslike starih novina europskih država i dodatno poboljšati njihovo pretraživanje i korištenje. NSK će sudjelovati u projektu dostavom preslika i metapodataka digitaliziranih novina iz razdoblja od 1789. do 1930-ih godina te osigurati da stare hrvatske novine postanu dijelom zajedničkoga europskog portala.

Digitalizacija starih novina iznimno je zahtjevno područje digitalizacije knjižnične građe zbog izazova u provedbi postupka optičkoga prepoznavanja znakova (*optical character recognition – OCR*) teksta starih novina, odnosno kvalitete dobivenih rezultata i mogućnosti njegova pretraživanja. Poboljšanje kvalitete pretraživanja starih novina objavljenih u razdoblju od nekoliko stoljeća moguće je postići primjenom više metoda, kao što su optičko prepoznavanje strukture stranice novina, segmentacija članaka i ostalih elemenata stranice, ručna ili automatska klasifikacija novinskih žanrova te postupci prepoznavanja i klasifikacije naziva (*NER – named entity recognition*, *NERC – named entity recognition and classification*).

Stanje digitalizacije starih novina u europskim knjižnicama te postupaka koji se provode s datotekama preslika ispitano je u pripremi i tijekom provedbe projekta (<http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2013/03/EUROPEANA-NEWSPAPERS.pdf>). Rezultati istraživanja potvrdili su pretpostavku da novine iz 20. stoljeća nisu u dovoljnoj mjeri obuhvaćene digitalizacijom zbog zaštite autorskog prava. U samo 36% ustanova tijekom digitalizacije novina provodi se postupak OCR, a samo 17% ustanova nudi cjeloviti tekst novina korisnicima što ukazuje na nedovoljnu kvalitetu rezultata OCR-a. Također, manji broj knjižnica (36%) omogu-

ćuje analitičko pregledavanje stranica novina, a 13% ustanova omogućuje pretraživanje pojmova dobivenih postupkom prepoznavanja naziva u tekstu (NER). U sklopu istraživanja 35 europskih knjižnica iskazalo je zanimanje za pridruživanje projektu *Europeana novine* u drugoj fazi njegove provedbe, od kojih je

odabrano 11 knjižnica, među kojima je i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, s portalom *Stare hrvatske novine* (<http://dnc.nsk.hr/newspapers/>). (...)

Cjelovit tekst pročitajte na <http://hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/766>.

Broj 60, listopad 2013.

Edukacije u sklopu EU-projekta *Libraries for a New Age* (Knjižnice za novo doba) Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci

Blanka Bunjevac

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci

blanka.vk@gmail.com

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci od studenog 2012. do listopada 2013. godine provodi projekt prekogranične suradnje *Libraries for a New Age* koji se financira iz pretpristupnih fondova Europske unije, odnosno iz programa *IPA 2009, 2010 & 2011 Cross – Border Programme Croatia – Serbia, mjera 1.3: People-to-People*. Projekt okuplja osam knjižnica i jednu agenciju iz Hrvatske i Srbije. Nositelj projekta s hrvatske strane je Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci, dok je nositelj projekta sa srpske strane IAN – Međunarodna mreža pomoći iz Beograda. Voditelji projekta su Gordana Stankov Stojilović (IAN) u Srbiji i Tihomir Marojević (Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci) u Hrvatskoj. Projekt se sastoji od brojnih aktivnosti koje su podijeljene u tri osnovne grupe: **aktivnosti razvoja i povećanja kapaciteta knjižnica, edukacija marginaliziranih društvenih skupina i razvoj međukulturalne suradnje i umrežavanje knjižnica.**

Edukacija marginaliziranih društvenih skupina odnosi se na aktivnosti koje su usmjerene na mlade nezaposlene osobe (s naglaskom na žene), umirovljenike i osobe s posebnim potrebama. Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci tijekom trajanja projekta provodi prilagođene informatičke tečajeve za umirovljenike i osobe s posebnim potrebama, čime se doprinosi digitalnoj inkluziji ugroženih skupina društva te se svim korisnicima osigurava ravnopravan pristup informacijama. Kroz edukacije će proći 80 umirovljenika (50 u Hrvatskoj) i 80 osoba s invaliditetom (50 u Hrvatskoj). U svibnju 2013. godine Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci završila je s prvim krugom **edukacije umirovljenika**. Edukacije su se održavale u Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci te u

ogranku Knjižnice, u Narodnoj knjižnici i čitaonici sv. Benedikta u Nuštru (na slici). Sveukupno su 34 umirovljenika pohađala informatičke tečajeve, od kojih 12 u vinkovačkoj knjižnici, a 22 u Ogranku vinkovačke knjižnice u Nuštru. Edukacije je vodila Blanka Bunjevac, dok su stručni nadzor vršili Igor Grubišić i Tihomir Marojević.

Informatički tečaj trajao je 20 sati i bio je podijeljen na nekoliko cjelina: osnove poznavanja računala i računalne opreme, upoznavanje funkcija tipkovnice, obrada teksta u *Wordu*, pretraživanje interneta i videoservisa *YouTube*, upoznavanje sa servisima za elektroničku poštu, otvaranje vlastite e-adrese na *Gmail* servisu te slanje e-pošte. Na početku svakog sata ponovljena je prethodna lekcija, a nakon svake veće cjeline pripremljen je kratki ispit poznavanja gradiva. Tako su, primjerice, polaznici nakon savladane

lekcije obrade teksta u programu *Word* dobili zadatak pretipkati tekst s predloška kako bi se utvrdilo njihovo poznavanje *Worda*, kao i upotreba različitih funkcijskih tipki na tipkovnici. Polaznici su na svakom satu dobili nastavne materijale koji su pratili predavanja. Iako su određeni polaznici imali osnovno predznanje služenja računalom, edukacije su oblikovane tako da svi u

grupi mogu napredovati jednakim tempom, čime je postignuta grupna cjelovitost.

Pozitivni rezultati edukacija vidjeli su se već nakon nekoliko održanih sati. Polaznici koji su posjedovali računala, ali se nisu znali njima služiti, počeli su vježbati zadatke s tečaja na svojim kućnim računalima, dok su polaznici koji ne posjeduju računala, počeli češće posjećivati knjižnice kako bi na računalima utvrdili gradivo obrađeno na tečaju. Jedna je polaznica nakon nekoliko sati tečaja odlučila kupiti prijenosno računalo kako bi imala pristup računalu i internetu u svojem domu. Nakon završenih edukacija u ogranku Gradske knjižnice i čitaonice u Vinkovcima, u Narodnoj knjižnici i čitaonici u Nuštru organizirana je svečana dodjela potvrda o završenom informatičkom tečaju za sve polaznike. Dodjeli su prisustvovali ravnateljica Gradske knjižnice i čitaonice Vinkov-

ci, Emilija Pezer, voditelj projekta Tihomir Marojević te predstavnici lokalne vlasti, a dodjelu su popratili lokalni mediji.

Nakon završenog prvog kruga edukacije umirovljenika, uslijedio je drugi krug edukacije u Vinkovcima i Nuštru, koja je ovaj put osim umirovljenicima bila namijenjena osobama s posebnim potrebama, osobama s invaliditetom te psihički bolesnim osobama. Projektom je predviđena edukacija za 50 osoba s invaliditetom.

Edukacija za navedene skupine polaznika korisnika trajala je od svibnja do sredine srpnja 2013. godine. Sveukupno su 24 umirovljenika pohađala informatičke tečajeve, od kojih 13 u vinkovačkoj knjižnici, a 11 u Ogranku vinkovačke knjižnice u Nuštru. U Centru za rehabilitaciju „Mala Terezija“ tečaj je pohađalo šest polaznika (na slici), a u Domu za psihički bolesne osobe Nuštar bilo je deset polaznika. Četiri su osobe s invaliditetom pohađale tečaj u Narodnoj knjižnici i čitaonici sv. Benedikta u Nuštru. Riječ je o gluhoonijemim osobama i osobama oštećena sluha.

Informatički tečaj za navedene skupine korisnika trajao je 20 sati i bio je podijeljen na nekoliko cjelina i, za razliku od prethodnog tečaja, bio je prilagođen potrebama i interesima polaznika. Tako su polaznici mogli sami izraziti želje o tome što bi htjeli naučiti, za što im je potrebno više vremena ili koja bi se cjelina trebala predstaviti na drugačiji način. Sadržaj tečaja bio je sličan tečaju namijenjenom umirovljenicima. Također, polaznici su na početku svakog sata dobili nastavne materijale kako bi lakše pratili predavanja, a na kraju tečaja dobili su popis mrežnih stranica iz različitih područja njihovog interesa (vijesti, zdravlje, putovanja, videoigre).

Polaznici u drugom krugu edukacija nisu bili podijeljeni u grupe, tako da su se voditelji tečaja mogli podjednako posvetiti svakom polazniku. Premda polaznici tečaja nisu imali jednako predznanje i vještine korištenja računalom, edukatori su pokušali svakome polazniku pristupiti individualno i dati mu mogućnost da napreduje. Potrebno je naglasiti da su ustanove u kojima se korisnici nalaze same formirale grupe polaznika, te je na taj način osigurana jedinstvenost grupe. Tijekom tečaja na svakom je satu bio prisutan stručni zaposlenik ustanova u kojima se tečaj odvijao. Zaposlenici su na taj način mogli pratiti napredak svojih korisnika

te pomoći edukatorima u slučajevima kada su imali nedoumice oko načina individualnog pristupa. Tečaj za gluhoonijeme osobe i osobe oštećenog sluha odvijao se uz pratnju ovlaštene prevoditeljice hrvatskog znakovnog jezika, Josipe Schweizer Matić.

Drugi krug edukacija završio je sredinom srpnja 2013. godine. Polaznici su izrazili zadovoljstvo sa stečenim znanjem, ali i izrazili želju za nastavkom edukacije, kojom bi mogli proširiti znanje. Stručni suradnici iz navedenih ustanova pokazali su interes za nastavak suradnje, koja bi uključivala edukaciju za nove korisnike te naprednu edukaciju za korisnike koji su uspješno završili osnovni tečaj. Nakon završene edukacije, svi su polaznici dobili potvrde o završenom informatičkom tečaju, a dodjelu diploma umirovljenicima u vinkovačkoj knjižnici popratili su lokalni mediji.

Novi krug edukacija planira se provesti u rujnu, kada će biti organizirana edukacija za osobe s invaliditetom. Polaznici će biti članovi Udruge „Bubamara“ (Udruga osoba s invaliditetom Vinkovci),

a edukacija će se održati u prostorijama Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci. Uz edukaciju u suradnji s Udrugom Bubamara, planira se i nastavak suradnje s navedenim ustanovama čiji su korisnici završili prvi informatički tečaj. Posljednji krug edukacije održat će se tijekom rujna, kada ujedno počinju ECDL-tečajevi za nezaposlene osobe s područja grada

Vinkovaca. Planirani završetak svih edukacija je kraj listopada, čime projekt prekogranične suradnje službeno završava. Informatičkim edukacijama Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci nastoje smanjiti digitalnu nejednakost marginaliziranih skupina u lokalnom okruženju te osigurati jednaki pristup informacijama svim korisnicima, što je jedan od najvažnijih ciljeva projekta *Libraries for a New Age*.

Karlovačka gradska knjižnica i europski projekti

Frida Bišćan

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac

frida@gkka.hr

Knjižnica je javna ustanova kojoj je osnovna zadaća osigurati jednake mogućnosti za sve građane u osiguravanju pristupa znanju i informacijama. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ dugi niz godina sustavno radi na promociji knjižnične djelatnosti kroz različite programe koji **promiču multikulturalnost i ukazuju na važnost različitosti**. Kao **Središnja knjižnica Slovenaca u RH, smještena u karlovačkoj Gradskoj knjižnici**, uspostavili smo kontinuiranu kulturnu suradnju s Knjižnicom Mirana Jarca iz Novog Mesta, ali i s mnogim drugim slovenskim knjižnicama, slovenskim društvima u Hrvatskoj, kao i s Veleposlanstvom Republike Slovenije u Zagrebu. Također smo obnovili i intenzivirali suradnju s knjižnicom u susjednoj Bosni i Hercegovini, s Kantonalnom i univerzitetskom knjižnicom u Bihaću.

Rezultat te suradnje bio je i **zajednički nastup prema fondovima Europske unije**. Na temelju naše suradnje nastajala je ideja o zajedničkim projektima, njihovo osmišljavanje na temelju zadanih smjernica i sudjelovanje na natječajima IPA SI-HR 2007-2013 i IPA CRO-BIH 2007-2013.

Sredstvima Europske unije financiraju se projekti i aktivnosti povezane s pojedinim politikama Europske unije, od kojih treba istaknuti Lisabonsku strategiju, čiji su ciljevi **stvaranje prekograničnih poslovnih mreža** u segmentima ekonomije (razvoj gospodarstva), socijalne politike i ekologije, te Geteburšku strategiju koja se zasniva na konkurentnosti i održivom razvoju te promociji i razmjeni kulturnih sadržaja.

Istraživanjem ponuđenih programa i projekata koje financira EU, došli smo do zaključka kako se knjižnična djelatnost i programi koje provodimo mogu prepoznati u okviru dva europska programa: **program Kultura 2007 - 2013**, i **IPA**. S obzirom na multikulturalne sadržaje i aktivnosti koje smo već provodili, mogućnost smo vidjeli u IPA fondovima.

Instrument pretpristupne pomoći (IPA) je pravni i financijski instrument Europske unije za razdoblje od 2007. do 2013. godine koji je zamijenio nekoliko dotadašnjih EU-programa (CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD). Namijenjen je državama kandidatkinjama ili potencijalnim kandidatkinjama, a sastoji se od pet različitih kom-

ponenti: 1. pomoć u tranziciji i izgradnja institucija; 2. prekogranična suradnja (s članicama EU-a i drugim državama prihvatljivima za IPA-u); 3. regionalni razvoj (razvoj prometa, okoliša i gospodarstva); 4. razvoj ljudskih resursa (jačanje ljudskih potencijala i borba protiv socijalne isključenosti); 5. ruralni razvoj.

Važno je napomenuti kako se **područje kulture** podupire isključivo **komponentom drugog programa** koji se odnosi na **prekograničnu suradnju**. Operativni program (OP) prekogranične suradnje Slovenija – Hrvatska 2007 - 2013. ima za cilj rješavanje zajedničkih problema i iskorištavanje dijeljenih potencijala u predstojećem sedmogodišnjem razdoblju, a definira tri programska prioriteta: 1) gospodarski i društveni razvoj, 2) održivo upravljanje prirodnim resursima i 3) tehničku pomoć.

Prekogranični program IPA Hrvatska – Bosna i Hercegovina 2007 - 2013, ima sljedeće ciljeve: prvi je poduprijeti **osnivanje prekograničnih mreža i partnerstva** te **razvoj zajedničkih prekograničnih aktivnosti** kako bi se revitaliziralo gospodarstvo, zaštitila priroda i okoliš te povećala socijalna kohezija programskog područja, a drugi osposobiti lokalne, regionalne i nacionalne institucije za upravljanje programima EU-a i budućim prekograničnim programima u okviru cilja triju strukturnih fondova EU-a (regionalni razvoj).

Ti će se ciljevi ostvariti provedbom mjera u okviru sljedećih prioriteta: 1. Stvoriti zajednički gospodarski/ekonomski prostor, 2. Poboljšati kvalitetu života i socijalnu koheziju.

Rad na osmišljavanju prvog projekta u okviru IPA-programa prekogranične suradnje Slovenija – Hrvatska 2007 - 2013. započeo je 2008. godine. Pregledani su programski dokumenti i zaključeno je da Knjižnica može prijaviti projekt prekogranične suradnje u okviru prvog prioriteta, treće mjere. Unutar ove mjere moguće je odraditi sve zadane programe koje smo zamislili kao dio projekta. U suradnji s UO-om za europske integracije započela je priprema faza projekta radnog naslova *Knjige bez putovnice*, kasnije nazvanog **Besede i riječi** (akronim BeRi) s obzirom da je međusobno razumijevanje osnova svaku suradnju.

Projekt je podijeljen na pet osnovnih programskih paketa aktivnosti:

1. koordinacija i vođenje projekta;
2. organiziranje tečajeva za učenje slovenskog i hrvatskog jezika;
3. razmjena kulturnih sadržaja (uključuje nekoliko aktivnosti):
 - a/ tematske izložbe i događanja,
 - b/ međunarodni stručni skup,
 - c/ *Upoznajmo susjede* (radionica za djecu),

d/ Slovenski dani i Hrvatski dani;

4. poticanje prekogranične razmjene knjiga između dviju knjižnica uključenih u projekt;

5. Promocija projekta.

Projekt je započeo 1. listopada 2009. i trajao je do 31. prosinca 2011. godine. Ukupna vrijednost iznosila je 95.989,63 eura, od čega je Europska unija financirala 85%, tj. 81.591,19 eura, a preostali iznos sufinancirao je Grad Karlovac.

IPA prekogranični program Hrvatska – Bosna i Hercegovina osmišljen je i prijavljen 2012. godine u okviru drugog prioriteta: **poboljšati kvalitetu života i socijalnu koheziju**, mjere 2.2 koja se odnosi na **poboljšanje dostupnosti svih usluga u lokalnoj zajednici u pograničnom području**.

Problem siromaštva i socijalne isključenosti uslijed ekonomske nejednakosti (u regionalnom gospodarskom razvoju) uzrokuje neadekvatan pristup novim informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, kako u Karlovačkoj županiji tako i u Unsko-sanskom kantonu. Projekt smo nazvali **Pokretna knjižnica za cjeloživotno učenje pograničnog područja Karlovačke županije i Unsko-Sanskog kantona**, akronim MOBILL. Bibliobusi, uz standardne usluge narodnih knjižnica, dodatno podižu kvalitetu života jer svojim prisustvom i u najudaljenijim i prometno izoliranim mjestima. pružaju mogućnost učenja i obrazovanja.

Opći je cilj projekta **omogućiti zajednici pristup uslugama koje potiču cjeloživotno učenje** i uspostaviti **prekograničnu mrežu ruralnih zajednica** u Karlovačkoj županiji i Unsko-sanskom kantonu.

Specifični je cilj **poticanje razvoja međusobne suradnje i razvoj demokracije** u ruralnim pograničnim zajednicama kroz uspostavu kontinuiranog i kvalitetnog pristupa informacijama pokretnim

knjižničnim uslugama.

Projekt obuhvaća sljedeće aktivnosti:

1. koordinaciju i vođenje projekta,
2. uspostavljanje usluga mobilne knjižnice u ruralnim dijelovima područja projekta,
3. organizaciju edukativnih i kulturnih aktivnosti,
4. uspostavu suradnje s lokalnom samoupravom u realizaciji pokretne knjižnice koja bi rezultirala održivosti uvedenih usluga,
5. promociju i vidljivost projekta.

Realizacija projekta vrijednog 111.504,05 eura, od čega 92.344,05 eura financira Europska unija, započela je 19. ožujka 2013. godine i trajat će jednu godinu.

Zaključak

Multikulturalni projekti doprinose **koheziji prekograničnog područja** učenjem jezika susjeda i međusobnim upoznavanjem kulturnih tekovina. Time se otvaraju nove mogućnosti suradnje u području gospodarstva, kulture i znanosti. Projekti podupiru ciljeve Lisabonske strategije stvaranjem prekograničnih poslovnih mreža čime se potiče **konkurentnost i razvoj projektnog područja**. Aktivnosti projekata pomoći će da krajnji korisnici dožive prirodne i kulturne vrednote regije kao zajedničku prekograničnu baštinu koju treba očuvati primjenom prikladnih održivih razvojnih mjera određenih Goetheburškom strategijom. Projektne aktivnosti usmjerene su na prepoznavanje doprinosa svih kultura europskom društvu čime se ostvaruju ideje Europske agende za kulturu u globaliziranom svijetu.

Projekt Dubrovnik i Kotor – gradovi i knjige Prosinac 2010 – prosinac 2011.

Vesna Čučić

Dubrovačke knjižnice Dubrovnik

vcucic@dkd.hr

Zajedno s Gradskom bibliotekom i čitaonicom u Kotoru, kao glavnim nositeljem projekta *Dubrovnik i Kotor – gradovi i knjige*, Dubrovačke knjižnice Dubrovnik bile su nositelj projekta s hrvatske strane. Uz spomenute nositelje projekta, partneri su bili još NVO

Prostory iz Podgorice i Matica hrvatska – Ogranak Dubrovnik. Realizacija projekta je trajala kako je i planirano jednu godinu, od prosinca 2010. do prosinca 2011. godine. **Riječ je o prvom projektu iz kulture koji je financirala Europska unija iz sredstava odobrenih za prekogranični program Hrvatska – Crna Gora** u okviru IPA fondova. Cjelokupni projekt je iznosio za svaku stranu po 75 000 eura. EU je financirala projekt u visini od 50 000 eura, a preostali iznos financiran je od strane osnivača, Grada Dubrovnika s hrvatske strane i Grada Kotora sa crnogorske strane. Glavne osobe uključene u Projekt i njegovu realizaciju su bile Jasmina Bajo, v.d. voditeljica Gradske biblioteke i čitaonice u Kotoru; Vesna Čučić, ravnateljica DKD-a; Varja Đukić, direktorica NVO

Broj 60, listopad 2013.

Prostory i Ivana Burđelez, predsjednica Matice hrvatske – Ogranak Dubrovnik.

Projekt je imao nekoliko **programa**:

- postavljanje **web-stranica** Gradske biblioteke i čitaonice u Kotoru i Matice hrvatske – Ogranak Dubrovnik te redizajniranje postojeće u Dubrovačkim knjižnicama,
- **nabava knjiga** crnogorskih izdavača za Dubrovačke knjižnice i hrvatskih izdavača za Gradsku biblioteku i čitaonicu u Kotoru,
- organiziranje tri **predavanja za knjižničare** Crne Gore i Dubrovačko-neretvanske županije,
- organiziranje **radionice o dramskom i kazališnom stvaralaštvu** u Kotoru za studente ADU-a u Zagrebu i FDU-a na Cetinju,
- **predstavljanje izdavačke djelatnosti** Dubrovnika u Kotoru i Cetinju, te Kotora u Dubrovniku,
- **priprema i tiskanje triju publikacija** i njihove zajedničke promocije u Dubrovniku i Kotoru te njihova distribucija u knjižnice Dubrovačko-neretvanske županije i Crne Gore.

Glavni cilj projekta bio je **ponovno uspostavljanje ratom narušenih kulturnih spona** između dva izuzetna mediteranska grada, Dubrovnika i Kotora, između dviju država i dvaju naroda, podizanje razine knjižničarske struke, kulturne i edukativne razmjene između građana i institucija, posebno u pograničnim regijama u Hrvatskoj i Crnoj Gori.

Predavanja za knjižničare

Cilj ove aktivnosti bio je podizanje razine knjižničarske struke i uspostavljanje kontakata između knjižničara i knjižnica u Hrvatskoj i Crnoj Gori.

U čitaonici Narodne knjižnice Grad u Dubrovniku održana su dva predavanja za knjižničare Dubrovačko-neretvanske županije i Crne Gore. Prvo predavanje na temu **Knjižnice i knjižničari na početku trećeg tisućljeća** održala je Aleksandra Horvat, redovna profesorica na Odsjeku za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Podteme predavanja bile su: uloga narodnih knjižnica u društvu; socijalna uključenost marginaliziranih (osoba s posebnim potrebama, mladih iz problematičnih obitelji, osoba koje žive u izoliranim krajevima i dr.); digitalizacija i pitanja veza na autorska prava koja se u procesu digitalizacije moraju poš-

tivati.

Drugo predavanje za knjižničare održala je Marija Dalbello sa Sveučilišta Rutgers u New Jerseyju s temom **Gradovi i knjige u digitalnom okruženju: zone kontakta u pograničju**. U predavanju je bilo riječi o projektima digitalizacije s kojima je profesorica Dalbello upoznata kao istraživačica digitalno-humanističkih tema s posebnim naglaskom na kulturne zone u pograničju.

Treće predavanje za knjižničare Dubrovačko-neretvanske županije i Crne Gore održano je u Kotoru. Predavač je bio profesor Tefko Saračević sa Sveučilišta Rutgers u New Jerseyju s temom **Promjene: korisnici – knjižnice – usluge: evolucija i revolucija u korisničkim uslugama u knjižnicama po svijetu**. Predavanje je dotaklo više podtema, poput društvene vrijednosti knjižnica; tradicionalne usluge knjižnica; analizu glavnih društvenih promjena koje djeluju na knjižnice, knjižnične izvore, korisnike, informacije i društvo u cjelini; promjene i inovacije u knjižničnim uslugama.

Radionica za studente ADU-a u Zagrebu i FDU-a na Cetinju: *Stari gradovi – teatar na otvorenom*

U Kotoru je od 27. do 29. srpnja 2011. godine održana radionica za studente Akademije dramske umjetnosti iz Zagreba i studente Fakulteta dramskih umjetnosti na Cetinju. Cilj radionice *Stari gradovi – teatar na otvorenom* bio je da se studente kazališne režije, glume, dramaturgije i produkcije potakne na rano razmišljanje o tome kakve posebnosti, prednosti i okolnosti u inscenaciji, glumačkoj izvedbi, dramaturgiji i produkciji kazališne predstave nude otvoreni prostori u gradovima kao što su Dubrovnik i Kotor.

Programi studija na većini studijskih grupa usmjereni su na razmišljanje o inscenacijama i glumi u „sceni kutiji“. Festivali *Dubrovačke ljetne igre*, *Kotor art* i drugi otkrivaju mogućnosti autentičnih ambijenata te glumačkih izvedbi na otvorenom. Predavači na radionici su bili Marin Gozze, scenograf Kazališta Marina Držića u Dubrovniku i izvanredni profesor na Umjetničkoj akademiji u Splitu; Stevan Koprivica, dramski pisac i profesor na FDU-u na Cetinju; Ivica Kunčević, redatelj i izvanredni profesor na ADU-u u Zagrebu i Janko Ljumović, direktor Centralnog narodnog pozorišta u Crnoj Gori.

Predstavljanje izdavačke djelatnosti Dubrovnika i Kotora

Organizirano je šest promocija, tri u Dubrovniku, dvije u Kotoru i jedna na Cetinju. Predstavilo se troje izdavača iz Boke kotorske:

Pomorski muzej Crne Gore sa svojim *Godišnjakom*, koji se tiska od 1952. godine, reprintom *Plovidba kapetana Iva Visina oko svijeta* i s knjigom Gracije Čulić *Ime – znak života*. Drugi bokeljski izdavač bila je udruga Bokeljska mornarica. Admiral Bokeljske mornarice Miloš Milošević predstavio je reprint izdanje *Statuta Bratovštine svetog Nikole mornara u Kotoru* iz 1463. i zbornik radova *Dvanaest vjekova Bokeljske mornarice*. Na ovoj promociji upoznali smo se i s poezijom kotorske pjesnikinje Dubravke Jovanović. Treći bokeljski izdavač predstavljen u Dubrovniku bilo je Novinsko-izdavačko poduzeće „Gospa od Škrpjela“ iz Perasta sa svojim novijim izdanjima i s novom knjigom pjesnikinje Maje Perfiljeve *Tajanstva*.

U Crnoj su Gori tri dubrovačka izdavača predstavila svoja novija izdanja. U programu predstavljanja izdanja Matice hrvatske – Ogranak Dubrovnik sudjelovali su: Ivana Burdžlez, Vesna Čučić, Anamarija i Luko Paljetak. Izdanja Zavoda za povijesne znanosti HAZU-a u Dubrovniku predstavljena su u Centralnoj narodnoj biblioteci Đurđe Crnojević na Cetinju. Na promociji su sudjelovali Ivana Lazarević, Vesna Miović, Stane Perišin, Slavica Stojan i Nenad Vekarić.

Dubrovačke knjižnice sa svojim faksimilnim izdanjem *Missale Ragusinum*, treći su dubrovački izdavač predstavljen u Kotoru. Na predstavljanju, koje je upriličeno u katedrali Svetog Tripuna u

Kotoru, sudjelovali su Miho Demović, autor studije *Beneventanski notirani misal dubrovačke katedrale* iz 12. st., Ileana Grazio i Vesna Čučić.

Objavlivanje triju publikacija

Projekt *Dubrovnik i Kotor – gradovi i knjige* objavio je i tri knjige, s tri urednika s hrvatske strane (Luko Paljetak, Tonko Maroević i Lada Čale Feldman), te tri urednika sa crnogorske strane (Aleksandar Bečanović, Ljubomir Đurković i Andrej Nikolaidis). Izdane su knjige: *Svijeća ispod glasa: izbor iz hrvatske i crnogorske poezije*; *Dosta je bilo priče: izbor iz hrvatske i crnogorske proze*, te *Poslije Hamleta: izbor iz hrvatske i crnogorske drame*. Sve tri knjige promovirane su i u Dubrovniku i u Kotoru, a zatim poklonjene svim narodnim knjižnicama Dubrovačko-neretvanske županije i županijskim matičnim narodnim knjižnicama u RH.

Projekt *Dubrovnik i Kotor – gradovi i knjige* okupio je vrhunska imena u knjižničarstvu, književnosti i kazališnoj umjetnosti kako iz Hrvatske tako i iz Crne Gore. Povezao je institucije i djelatnike u kulturi u pograničnom području Dubrovnika i Kotora, te postavio temelje daljnjoj suradnji.

Iskustva Narodne knjižnice Buzet u EU projektima

Ana Pernić
Grad Buzet*

dogradonacelnik@buzet.hr

Narodna knjižnica Buzet koja djeluje u sastavu Pučkog otvorenog učilišta „Augustin Vivoda“ tijekom godine provodi brojne aktivnosti. Neke od njih realizirane su zahvaljujući vanjskim izvorima financiranja dobivenima kandidiranjem na natječajne raznih fondova i zaklada, a Knjižnica je sudjelovala i u nekoliko projekata financiranih pretpristupnim sredstvima Europske unije.

S mogućnošću financiranja iz europskih fondova prvi se put susreće 2010. godine. Tada su gradske knjižnice iz Poreča, Umaga, Buzeta i Kopra zajednički kandidirale projekt *Bistra - Istarske knjižnice bez granica / Istarske knjižnice brez meja* s ciljem razvoja bibliobusne službe na pograničnim područjima hrvatske i slovenske Istre te turističkim naseljima zapadne obale Istre. Pro-

jekt tada, nažalost, nije dobio potreban broj bodova, ali su kolege knjižničari koji su osmišljavali projekt stekli neprocjenjivo iskustvo koje im je uvelike olakšalo kasnije pripreme i prijavu projekata financiranih iz EU-fondova.

Služba Grada Buzeta zadužena za razvojne i EU projekte prepoznala je Narodnu knjižnicu Buzet kao potencijalnog partnera u osmišljavanju i provođenju kandidiranih projekata, zahvaljujući čemu je bužetska knjižnica bila uključena u realizaciju dva takva projekta.

U 2012. i 2013. godini Narodna knjižnica Buzet, kao vanjski izvršitelj usluge, sudjelovala je u **projektu DIVA - Sanacija divljih odlagališta i podizanje svijesti o njihovoj štetnosti** koji je financiran sredstvima operativnog programa IPA Slovenija - Hrvatska 2007. - 2013. godine. Partneri u projektu bili su Mestna občina Koper, Istarska županija, gradovi Umag, Pula i Buzet te Univerza na Primorskom – Znanstveno-raziskovalno središče. Ukupna vrijednost projekta bila je 644 270,89 €, od čega je EU financirala 85%. U

Broj 60, listopad 2013.

okviru projekta naglasak je stavljen na lociranje divljih odlagališta otpada na hrvatskom i slovenskom dijelu Istre, planu njihove sanacije te izradi web-GIS-aplikacije (geografski informacijski sustav koji prikuplja i pokazuje podatke povezane s lokacijom, op. ur.). Jedna od važnih komponenti projekta, koji je provodila buzetska knjižnica, bile su edukacije lokalnog stanovništva te radionice prevencije daljnjeg zagađenja i podizanje osviještenosti stanovništva o negativnim utjecajima divljih odlagališta na kvalitetu njihovog životnog prostora.

Organizirane su **edukativne radionice za predškolsku djecu te za djecu nižih razreda osnovne škole**.

Kroz šest mjeseci, koliko se u Buzetu provodila edukacija, održano je ukupno dvadeset radionica, od recikliranja kartona, preko oslikavanja ekoloških vrećica, izrade kućica za ptice do utrke *Najbrži ekolozi*. Održano je i pet stručnih predavanja za lokalnu zajednicu na kojima se govorilo o obnovljivim izvorima energije, utjecaju lokalnih eko-problema na globalno zagađenje, ekološkom vrtlarstvu te ekološkom čišćenju.

Održana je i kazališna predstava ekološke tematike, a organizirana su i četiri eko-kviza: tiskani, online eko-kviz, igra-učilica za predškolce, te učilica za osnovnoškolce. Tiskani eko-kviz, koji je ujedno bio slikovnica i bojanka, osmislila je voditeljica buzetske knjižnice, a nakladnik je

bio Grad Buzet. Taj su kviz, u nakladi od 500 primjeraka, istovremeno rješavali učenici u Buzetu i Koprju. U okviru projekta izdan je i *Eko-memory* – edukativna učilica za djecu. Projekt je finale imao krajem ožujka kada je organiziran DIVA-info-dan na kojem su predstavljene sve faze i rezultati projekta, a u info-danu sudjelovale su sve ustanove koje su organizirale projektne aktivnosti: Grad Buzet, Pučko otvoreno učilište „Augustin Vivoda“ – Narodna knjižnica i čitaonica, Komunalno poduzeće Park, Dječji vrtić „Grdelin“, Osnovna škola Vazmoslava Gržalje te Srednja škola Buzet. Na edukativnim aktivnostima projekta DIVA sudjelovalo je petstotinjak građana Bužeštine.

Knjižnica je sudjelovala i u projektu **AHVN (Adriatic Health and Vitality Network)** financiranom sredstvima operativnog programa

IPA Cross-border Cooperation Programme 2007 – 2013. Partneri ovog projekta su Ekonomski fakultet u Sarajevu, Grad Buzet, Ekonomska regionalna razvojna agencija SERDA (BiH), Hotel Tartini iz Pirana (Slovenija), Udruga Zdrav poduzetnik iz Kopa (Slovenija) te Udruga Green home iz Podgorice (Crna Gora). Ukupna vrijednost projekta iznosi 1 101 476,05 eura od čega EU također financira 85 posto. Unutar

ovog programa, između ostaloga, okupljena je skupina stručnjaka iz područja društvenih djelatnosti, u kojoj su sudjelovali i predstavnici buzetske knjižnice. Skupina je radila na izradi Studije, Marketinške strategije i Akcijskog plana razvoja zdravstvenog, wellness i aktivnog lifestyle turizma na području Grada Buzeta s naglaskom na planiranju kulturnog turizma. Unutar projektnih aktivnosti osmišljavala je pakete programa i aktivnosti iz područja kulture, umjetnosti i kulturne baštine koje će nuditi turistima.

Nabrojani projekti predstavljani su u srpnju ove godine na okruglom stolu **Knjižnice bez meja / Biblioteche senza frontiere / Knjižnice bez granica** koji je organizirala Osred-

nja knjižnica Srečka Vilharja iz Kopa u povodu ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju.

U buzetskoj knjižnici planiraju nastaviti sa sudjelovanjem u EU projektima. Trenutno je u pripremi izrada dokumentacije za projekt obnove i proširenja knjižnice koji je uvršten u županijsku razvojnu strategiju te indikativnu listu projekata za strukturne fondove Europske unije.

* Autorica teksta više ne radi kao voditeljica knjižnice, kontakt adresa knjižnice je knjiznica@poubuzet.hr.

Ishodi sudjelovanja Gradske knjižnice Rijeka u EU projektima

Andreja Silić Švonja

Gradska knjižnica Rijeka

andreja.silic-svonja@gkri.hr

AccessITplus

Gradska knjižnica Rijeka sudionica je programa Europske unije **Kultura 2007 - 2013.** i to kao hrvatski partner u projektu kratkoročne suradnje (dvogodišnji projekt) pod nazivom **AccessITplus** (*Accelerate the Circulation of Culture Through Exchange of Skills in Information Technology*).

Što je to Kultura 2007 – 2013?

Kultura 2007 - 2013. okvirni je program Europske unije za razdoblje od 2007. do 2013. godine čiji ukupni programski proračun iznosi 400 milijuna eura. Cilj je programa **unapređenje zajedničkog europskog kulturnog prostora**, utemeljenog na zajedničkoj kulturnoj baštini, **razvijanjem suradnje kulturnih djelatnika** iz zemalja članica programa, s ciljem ojačavanja europskog jedinstva. Tri su osnovna prioriteta programa: promicanje transnacionalne mobilnosti kulturnih djelatnika, potpora transnacionalnoj mobilnosti kulturno-umjetničkih djela i proizvoda te promicanje međukulturnog dijaloga. (Iz publikacije *Kultura 2007 -2013. : nove ideje stare Europe* / urednica Anja Jelavić, Zagreb, 2011)

Projekt *AccessITplus* je u programu *Kultura 2007 - 2013.* dobio potporu za transnacionalnu mobilnost kulturno-umjetničkih djela i proizvoda u digitalnom obliku s idejom da narodne knjižnice daju svoj doprinos digitalnoj knjižnici Europe (Europeani).

Što je to AccessITplus?

U *HKD Novostima* projekt je već bio predstavljen (<http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/530>), ali ću ovdje ponovno istaknuti neke osnovne činjenice. Projekt *AccessITplus* traje od

listopada 2011. do rujna 2013. godine. Ukupna vrijednost projekta je 399 425,00€, od čega se 50% (199 712,50€) financira iz programa *Kultura 2007 – 2013.* Europske komisije, a 50% financiraju projektni partneri. Gradskoj knjižnici Rijeka je iz proračuna Europske komisije osigurano 25 117,50€. Projektni partneri su MDR Partners iz Ujedinjenog Kraljevstva (vodeći partner), Poznań Supercomputing and Networking Center iz Poljske (PSNC, tehnički partner); Biblioteka grada Beograda iz Srbije, Središnja javna knjižnica Veria iz Grčke, Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske (Banja Luka) iz Federacije BiH te Narodna knjižnica „Marin Barleti“ (Skadar) iz Albanije (pridruženi partner).

Projekt *AccessITplus* inače je nastavak projekta *AccessIT*, u kojem su s uspjehom razvijeni online-obrazovni tečajevi, u autorstvu poljskog projektnog partnera Poznań Supercomputing and Networking Center, namijenjeni zaposlenicima baštinskih institucija (knjižnice, muzeji, galerije, arhivi) u Grčkoj, Srbiji i Turskoj s ciljem što boljeg uključivanja u digitalnu arenu Europe. *AccessITplus* nastavlja se na prethodni projekt radi uključivanja Albanije, Federacije Bosne i Hercegovine i Hrvatske.

Navedeni obrazovni tečajevi prevedeni su na hrvatski jezik i svim zainteresiranim hrvatskim građanima omogućeno je besplatno *online*-obrazovanje - u suradnji s Hrvatskom akademskom istraživačkom mrežom (CARNet) i Centrom za stalno stručno usavršavanje (CSSU). CARNet je pružio potporu u postavljanju *online*-tečajeva u sklopu svoje platforme za e-edukaciju u programu otvorenoga koda Moodle/Loomen, a CSSU je pružio potporu certificiranju tečajeva – prvi put u program CSSU-a uvršteni su e-tečajevi. Dosadašnji odaziv sudionika u edukaciji je zadovoljavajući (80+), a posebno je veliki odaziv studenata diplomskog studija hrvatskog jezika i književnosti (jednopedmetni studij – knjižničarski smjer) na Filozofskom fakultetu u Rijeci jer su tečajevi uključeni u izborni program studija.

Prvi *online*-tečaj pod nazivom ***Digitalne riznice za male baštinske institucije*** pokriva pitanja: kako digitalizirati objekte kulturne baštine, kako ih pripremiti za online-prezentaciju i kako ih opisati metapodacima. Uz neophodnu teorijsku pozadinu, tečaj također uključuje lekcije osmišljene tako da zaposlenicima malih institucija pokažu kako stvoriti digitalni sadržaj visoke kvalitete i daju ga na raspolaganje uslugama poput Europeane (<https://loomen.carnet.hr/course/view.php?id=2119>).

Drugi *online*-tečaj pod nazivom ***Suradnja s Europeanom*** namijenjen je onima koji svoj sadržaj žele prosljediti Europeani. Tečaj pokriva viziju koja stoji u pozadini Europeane i objašnjava njezinu

Broj 60, listopad 2013.

tehničku infrastrukturu. On također pruža detaljno objašnjenje postupaka koji se moraju slijediti kako bi digitalni izvori kulturne baštine bili dostupni putem Europeana (<https://loomen.carnet.hr/course/view.php?id=2118>).

Tijekom projekta u svakoj od zemalja odakle su projektni partneri osnovane su **pilot digitalne knjižnice** (jedna od njih je **SveVID – digitalna knjižnica Gradske knjižnice Rijeka**), s ciljem da njihov sadržaj u konačnici bude dostupan i na portalu Europeana. Tijekom projekta obrazovala se i ključna skupina ljudi zamišljena kao jezgra centara izvrsnosti za pružanje potpore po pitanjima digitalizacije.

Prethodni EU projekti Gradske knjižnice Rijeka

Gradska knjižnica Rijeka pozvana je sudjelovati u projektu *AccessITplus* zahvaljujući prethodnoj uspješnoj suradnji koju je još 1995. godine započela Marija Šegota-Novak s Robom Daviesom i Mary Rowlett – ključnim osobama svih EU projekta u kojima je sudjelovala Gradska knjižnica Rijeka.

Projekti koji su prethodili bili su: Phare PLDP/OSI, PubliCA i Pulman-XT.

U sklopu projekta *Phare/PLDP/OSI* 1997. godine u Lovranu je održano Međunarodno savjetovanje Narodne knjižnice – izazov promjena nakon kojeg je izašao zbornik radova istoga naziva u izdanju HKD-a (urednice Marija Šegota-Novak i Vesna Turčin).

Kopenhaška deklaracija donesena je na konferenciji *PubliCA i politika* održanoj 1999. u Kopenhagenu kao rezultat projekta *PubliCA* s ciljem da se udruže ključni predstavnici narodnih knjižnica i poboljšaju sliku o narodnim knjižnicama diljem Europe. (*Kopenhaška deklaracija*. // *HKD Novosti* 14, svibanj 2000).

Projekt **PULMAN** i **PULMAN-XT** zamišljeni su kao tematska mreža izvrsnosti namijenjena donositeljima strategija, voditeljima usluga i istraživačima. Ciljevi mreže bili su ojačati izvedbu i realizirati u što većoj mjeri potencijal narodnih knjižnica uz podršku *PULMAN-smjernica* (<http://svevid.gkr.hr/items/show/166>).

Općenito govoreći o iskustvu sudjelovanja u EU projektima, zasigurno možemo potvrditi da je to dodatni napor za instituciju koja je projektni partner, ali i dodatna vrijednost u vidu reference u očima osnivača i krajnjih korisnika. Sudjelovanjem u EU projektima **pojačava se vidljivost i promidžba institucije**, a osobe uključene u projekt **stječu iskustvo, znanje, poznanstva s kolegama iz Europe**, uvid u aktualne smjerove struke. Dakako, ne smije se zaboraviti niti na izravnu korist samog projekta. Pritom je važno

ispunjavati obveze, namjenski trošiti sredstva (nenamjensko trošenje sredstva rezultira isključivanjem iz projekta!), voditi detaljnu financijsku i inu dokumentaciju.

Izgledno je da ćemo se uskoro priključiti još jednom EU projektu o čemu ćemo vas svakako obavijestiti.

SveVID (<http://svevid.gkr.hr>) – digitalna knjižnica Gradske knjižnice Rijeka (GKR) – ishod projekta *AccessITplus*

SveVID je digitalna knjižnica Gradske knjižnice Rijeka nastala u sklopu projekta *AccessIT Plus* kao **pilot digitalna knjižnica**.

Glavni ishod projekta *AccessITPlus* za GKR zbog kojeg smo se odlučili za sudjelovanje u projektu je izgradnja digitalne knjižnice. Opredijelili smo se za **program otvorenoga koda OMEKA** zbog toga što podržava međunarodne standarde podataka i njihove razmjene i jamči jednostavno uključivanje u vanjske skupne izvore kao što je Europeana, zbog toga što je napravljen u programu PHP koji je relativno poznat i jednostavan za programiranje, zbog toga što nam je odgovarao svojim jednostavnim i prilagodljivim izgledom i zato što je bio jednostavan za uporabu. U užem softverskom izboru bili su programi otvorenoga koda Dspace, Greenstone i program poljskog projektnog partnera dLibra. Pritom su naši kriteriji bili: stupanj dostupnosti, jednostavnost korištenja, jednostavnost instalacije, ocjena elemenata programa, izgled korisničkog sučelja, jezik, metapodaci, način dodavanja datoteka, brzina učitavanja datoteka/izrade zbirke, jednostavnost korištenja (koliko je *user-friendly*) postojanje popratnih uputa, lakoća pregledavanja (*browsing*) i jednostavnost podešavanja.

Kao i većina narodnih knjižnica, Gradska knjižnica Rijeka odlučila se za utemeljenje svoje digitalne zbirke **digitalizacijom građe iz svoje zavičajne zbirke**. Stručni knjižničarski tim tematski je odredio vrlo široki okvir kako bi u daljnjim projektima digitalizacije bilo jednostavno nadograđivati zbirku, a prvi je naglasak stavljen na knjige s tematikom riječke povijesti. S obzirom na složenu povijest grada Rijeke, knjige su odabrane po principu relevantnosti (metodološke i stručne) te sveobuhvatnosti (vremenske i teritorijalne).

Osim knjiga koje su javno dobro, upustili smo se i u digitalizaciju knjiga koje imaju autorska i druga srodna prava, što je bio veliki stručni izazov, vrijedan truda. Sadržaj SveVIDA, uz djela iz lokalne povijesti i kulture, obuhvaća i teme iz povijesti naše knjižnice kao i stručna izdanja.

Početna arhitektura SveVIDA sadrži **dokumente, zbirke i izložbe**.

Sadašnje digitalne zbirke su: *Gradska knjižnica nekoć*, *Povijesti Rijeke Zavičajna svaštara*, *Naša izdanja*. U tijeku je proces digitalizacije časopisa *Riječki list* i *Mornar*.

Dodatna vrijednost SVEVIDa su **virtualne izložbe** kojima će se isticati, obilježavati i dodatno opisivati zanimljive teme, ali i prikazivati stvarne izložbe održane u našem izložbenom prostoru.

Jedna od njih je izložba *Hlapićeva baština*, a u pripremi su izložbe *Europski polozi Ljube Babića europskoj kulturi* te *Andrija Maurović: 110 naslovnica za 110 godina* i *150 godina vatrogastva u Rijeci*.

Naša je ambicija da u lokalnoj zajednici SVEVID bude mjesto okupljanja digitalne građe zavičajnoga značaja, pa smo otvoreni

za suradnju, kako s institucijama iz lokalne zajednice tako i svim zainteresiranim građanima, te sa širom stručnom zajednicom koja se bavi zavičajnom baštinom. Zbog toga smo našu digitalnu knjižnicu nazvali SveVID.

Što je u imenu?

1. Svevid – vrhovni četveroglavi Bog u slavenskoj mitologiji
2. Sv. Vid – zaštitnik Grada Rijeke
3. E – elektronička (digitalna) riznica/knjižnica
4. Sve vidi: ima/pruža uvid u sve.

Dobro, nemamo još uvid u sve, ali nastojat ćemo, koliko god bude moguće.

Suradnja Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica i sestrinske knjižnice iz Finske u okviru europskog projekta NAPLE

Kristian Ujlaki

Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica

kristian@knjiznica-koprivnica.hr

Na inicijativu Ministarstva kulture RH i Hrvatskog knjižničkog vijeća, koprivnička knjižnica priključila se europskom projektu organizacije NAPLE pod nazivom **NAPLE Sister Libraries** kojem je cilj pomoći europskim narodnim knjižnicama u međusobnom povezivanju i suradnji na područjima od zajedničkog interesa. Više informacija o projektu na <http://naple.mcu.es/>.

Sudjelovanje Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica u programu NAPLE rezultiralo je uspostavljanjem „sestrinskog“ odnosa, odnosno suradnjom s Gradskom knjižnicom iz finskog grada Sastamale.

Koprivnička knjižnica i knjižnica iz Sastamale slične su po veličini, broju zaposlenih, broju članova, količini knjižnične građe i sredini u kojoj djeluju. Za uspostavu suradnje bilo je presudno međusobno prepoznavanje brojnih zanimljivih i kvalitetnih aktivnosti i programa, kao i prepoznavanje važnih uloga koje ove ustanove imaju u društvenom životu svojih zajednica.

Suradnja je započela razmjenom znanja, ideja i iskustava osoblja dviju knjižnica i organizacijom kulturnih i edukativnih sadržaja

poput izložbi knjiga i kvizova kojima se predstavila zemlja iz koje je sestrinska knjižnica.

Nakon uspješnog početka suradnja je intenzivirana posjetom ravnateljice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Dijane Sabolović Krajina našoj sestrinskoj knjižnici za vrijeme boravka na godišnjoj konferenciji IFLA-e koja je 2012. održana u

Helsinkiju. Posjet je rezultirao mnoštvom ideja za buduću suradnju, poput međusobnih stručnih posjeta knjižničara te zajedničkog partnerskog nastupanja prilikom javljanja na natječaje EU-fondova kojima se financira mobilnost knjižničara, kao i zajedničko postersko izlaganje s knjižničarkom iz Sastamale Kaisom Kytömäki za ovogodišnju IFLA-inu konferenciju u Singapuru. Dogovoren je i stručni višetjedni boravak finske kolegice u Koprivnici, kao i stručni posjet kolege Petra Lukačića Helsinkiju i Sastamali koji će uslijediti u listopadu ove godine zahvaljujući odobrenju prijavi na potprogram Grundtvig, jednom od programa Agencije za mobilnost i programe EU-a. Za obje prijave presudna je bila suradnja i partnerstvo u izradi programa i planiranja aktivnosti za knjižničare koji će posjetiti sestrinske knjižnice. Jasno je da kvalitetna suradnja sa sestrinskom knjižnicom nosi korist za obje knjižnice i ova NAPLE-ova inicijativa nudi mogućnosti koje bi naše narodne knjižnice svakako trebale iskoristiti. Više informacija o NAPLE-ovom projektu sestrinskih knjižnica, ostvarenim partnerstvima i aktivnostima moguće je pronaći na: <http://sisterlibrariesnaple.wordpress.com>.

Broj 60, listopad 2013.

Sister Libraries in Action for Youth: Gradska knjižnica „Ivan Vidali” s Korčule u NAPLE-ovom projektu sestrinskih knjižnica

Milojka Skokandić

Gradska knjižnica „Ivan Vidali” – Korčula
gradska.knjiznica.ivan.vidali@du.t-com.hr

Nakon što je u lipnju 2011. godine Hrvatsko knjižnično vijeće podržalo uključivanje hrvatskih narodnih knjižnica u NAPLE-ov program sestrinskih knjižnica, informirali smo se o Programu i odlučili sudjelovati. Tada nismo ni slutili da je to za korčulansku knjižnicu početak jedne uzbudljive, zanimljive i, prije svega, korisne priče. Knjižničarima u našoj maloj otočkoj knjižnici oduvijek se činilo važnim povezati se sa svijetom, s ljudima u struci iz drugih sredina, naučiti nešto novo i to znanje primijeniti u lokalnoj zajednici; jednom riječju naš moto je: **„Živjeti na otoku, a ne biti otok“**. S tim ciljem postali smo dio projekta NAPLE sister libraries.

Zahvaljujući tome, u kolovozu 2012. godine stigao je poziv **Narodne općinske knjižnice iz Piekary Slaskie, iz Poljske**, za sudjelovanje u projektu *Sestrinske knjižnice u akciji za mladost (Sister Libraries in Action for Youth)*, koji je dijelom programa pod nazivom *Youth in Action* za koji su osigurana sredstva iz EU-fondova. Poziv smo spremno prihvatili: to je bila prilika za oputovati, vidjeti i naučiti, a pri tome knjižnica nije imala dodatnih troškova. Tako su dvije naše knjižničarke (od nas ukupno 3!) u razdoblju od 11. do 14. rujna 2012. boravile u Poljskoj, u gradu Piekary Slaskie (na slici), i s kolegicama iz knjižnica Arucas Municipal Library iz Španjolske, Iisalmi City Library iz Finske, Kaunas County Public Library iz Litve i domaćinima iz Piekary Slaskie Municipal Public Library iz Poljske, razmjenjivale iskustva u radu s mladima te poboljšanju knjižničnih usluga i službi za mlade korisnike.

Program našeg boravka bio je, do detalja, korisno i kvalitetno osmišljen. Skup je započeo **predstavljanjem rada svih knjižnica-sudionica**, ali i zemalja iz kojih dolaze. Bilo je zanimljivo sve poslušati, vidjeti, ali i kušati jer je promocija pojedine države uključivala i gastro-ponudu. S ponosom smo izložili naše mediteransko

bilje, maslinovo ulje, domaće likere i slastice, kozji sir i sl. i Powerpoint-prezentacijom predstavili rad i aktivnosti naše knjižnice te prirodne ljepote Korčule i Hrvatske. Iznad svega bilo je lijepo i ugodno vidjeti veliko zanimanje ostalih sudionika za sadržaje koje smo predstavili. Bio je to za nas dragocjen trenutak spoznaje – činjenica da živiš u maloj otočkoj sredini u jednom trenutku više nije bila hendikep, već nešto što obogaćuje i čini te jedinstvenim, a to iskustvo spremno želiš podijeliti s drugima. Dašak finske, litavske, španjolske, a posebice poljske kulturne baštine ponijeli smo kući i sa zadovoljstvom to iskustvo podijelili s našim sugrađanima.

Razgovarajući pak o aktivnostima za mlade korisnike u našim knjižnicama, ustanovili smo kako se, usprkos zemljopisnim, kulturnim, ekonomskim i inim razlikama, svi knjižničari susreću sa sličnim problemima u radu i imaju slične ciljeve koje žele ostvariti u pokušajima da se poboljša rad službi i usluga za mlade. Razmjenjujući dotadašnja osobna iskustva i kroz organizirane susrete s poljskim gimnazijalcima, nastale su posve nove ideje, rje-

šenja, moguće aktivnosti i projekti koje ćemo nastojati ostvariti i provesti u svojim sredinama i knjižnicama, ali i putem moguće razmjene mladih među zemljama sudionicama.

Zaista smo uživali u svakom trenutku radnog i zabavnog dijela programa, okruženi pažnjom i gostoprimstvom naših domaćina. Kući smo se vratili s potvrdom - *Youthpass for Training and Networking Projects*, bogatiji za neprocjenjivo iskustvo, nova prijateljstva, nove mogućnosti stručne suradnje i mnoštvo korisnih informacija koje će nam omogućiti uspješniji i bolji rad u budućnosti u korist naše lokalne zajednice i korisnika.

Gradska knjižnica „Ivan Vidali” iz Korčule i Narodna općinska knjižnica iz Piekary Slaskie postale su sestrinske knjižnice (na slici) i suradnja knjižničnog osoblja ovih knjižnica na unapređenju knjižničarstva vrlo se uspješno nastavlja do danas.

(Vidi na: www.gk-korcula.hr, <http://sisterlibrariesnaple.wordpress.com/libraries/>, <http://libraryiloveit.wordpress.com/korcula-city-library-ivan-vidali-croatia/>)

Library. I Love it!!: projekt korčulanske gradske knjižnice financiran uz potporu EU

Tajana Grbin

Gradska knjižnica „Ivan Vidali“ Korčula

gradska.knjiznica.ivan.vidali@du.t-com.hr

Korčulanska Gradska knjižnica „Ivan Vidali“ prijavila je projekt pod nazivom *LIBRARY. I LOVE IT!* u partnerskom odnosu osam općinskih knjižnica iz Austrije, Finske, Italije, Poljske, Španjolske, Češke, Turske i Hrvatske na natječaj **Programa za cjeloživotno učenje za Grundtvig aktivnost obrazovnog partnerstva**.

Projekt je prihvaćen u svim zemljama sudionicama, o čemu nas je obavijestila Agencija za mobilnost i programe EU-a. Realizacija traje od kolovoza 2013. do srpnja 2015. godine kroz financiranje najmanje četrnaest planiranih mobilnosti.

Cilj projekta je podsjetiti na funkciju suvremene knjižnice kao centra za cjeloživotno učenje koji posredovanjem kulturnih vrijednosti doprinosi društvenom i profesionalnom razvoju kako knjižnice tako i njezina osoblja.

U sklopu projekta predviđene su posjete i sastanci u svakoj od knjižnica partnera što doprinosi kulturnoj i turističkoj promidžbi pojedinih dijelova europskih zemalja. Svaki se susret sastoji od tri tematska dijela:

BOAST! – *Pohvali se!* – predstavljanje aktivnosti partnera-domaćina u području cjeloživotnog učenja;

LEARN! – *Saznaj!* – radionice, seminari i prezentacije;

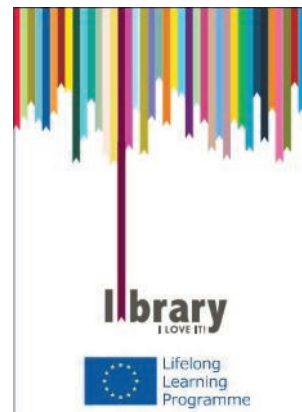
SEE! – *Vidi!* – posjeta atraktivnih lokacija i znamenitosti u mjestu partnera-domaćina.

Tijekom aktivnosti vezanih uz projekt sudionici će razvijati interkulturalni dijalog, te jedni druge upoznati s kulturološkim vrijednostima pojedinih zemalja. U sklopu projekta planira se objaviti međunarodni vodič pod nazivom *Inspirator modernih knjižničara* namijenjen knjižničarima za kreativnije poslovanje. Ta znanja, nove metode i alati, kao i upoznavanje različitosti europskih kultura postat će temelj za našu daljnju suradnju na međunarodnoj sceni i doprinijet će jačanju uloge knjižnica.

Prva, već ugovorena putovanja realizirat će se sredinom listopada u Poljsku i početkom studenog u Tursku gdje putuju naše dvije knjižničarke (od ukupno tri zaposlene). Posjet našoj knjižnici

predviđen je u listopadu 2014. godine kada će Gradska knjižnica „Ivan Vidali“ biti domaćin za četrnaest kolega iz europskih knjižnica – partnera u projektu:

1. **The Municipal Public Library in Piekary Slaskie iz Poljske**, koordinator projekta (<http://www.biblioteka.piekary.pl>),
2. **The City Library Dornbirn iz Austrije** (<http://www.buecherei.dornbirn.at>),
3. **Korčula City Library Ivan Vidali iz Hrvatske** (<http://www.gk-korcula.hr>),
4. **The City Library of Iisalmi iz Finske** (<http://www.iisalmi.fi/kirjasto>),
5. **The Province of Rome Department of cultural services iz Italije** (<http://biblioteca-provinciale.provincia.roma.it>),
6. **The Municipal Public Library in Arucas iz Španjolske** (<http://bibliotecadearucas.blogspot.com>),
7. **The Library of the City Olomouc iz Češke** (<http://www.kmol.cz>),
8. **Aydin Public Library iz Turske** (<http://www.aydinturizm.gov.tr>).

Veselimo se budućim susretima s kolegama koje smo upoznali kroz aktivnosti *NAPLE Sister Libraries* kao i novim poznanstvima i korisnim druženjima u knjižnicama širom Europe.

LIBRARY. I LOVE IT! – blog na <http://libraryiloveit.wordpress.com>.

Broj 60, listopad 2013.**Projekt SERSCIDA – izgradnja temelja za uspostavu podatkovnih usluga za društvene znanosti**

Marijana Glavica
 voditeljica projekta za Hrvatsku,
 Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu
 mglavica@ffzg.hr

Što su podatkovne usluge za društvene znanosti?

Podatkovne usluge odnose se na **prikupljanje, dokumentiranje, pružanje na korištenje i trajno očuvanje sirovih istraživačkih podataka u području društvenih znanosti**. Radi se o podacima koji su nastali za potrebe znanstvenog rada, na primjer kodirani tablični podaci prikupljeni u anketama, ali i svi ostali podaci koje produciraju istraživači u području društvenih znanosti, bilo kvantitativni ili kvalitativni. Ti podaci kasnije se analiziraju, a dobiveni rezultati objavljuju i distribuiraju uobičajenim kanalima znanstvene komunikacije.

Empirijska istraživanja u području društvenih znanosti često iziskuju veliku količinu vremena, truda i novca uloženi u prikupljanje podataka (primjerice, ankete koje obuhvaćaju stanovnike cijele Hrvatske ili šire). Podaci koji se prikupe često su vrlo opsežni te se objavljuju u više radova. Pritom, te radove mogu objaviti i znanstvenici koji nisu sami prikupljali podatke.

Također, u društvenim znanostima važna su istraživanja koja uspoređuju društvene procese kroz vrijeme, u različitim socijalnim i političkim razdobljima, a takva istraživanja lakše je napraviti ako su osim izvještaja o rezultatima prethodnih istraživanja, dostupni i sirovi podaci s kojima je moguće napraviti nove analize i usporediti ih s ranije prikupljenim podacima. Te je podatke potrebno čuvati na sigurnome mjestu, dobro ih i detaljno dokumentirati (npr. **ciljevi istraživanja, opis metodologije, korištene varijable** itd.) te osigurati njihovu dostupnost kako bi se više puta mogli iskoristiti za razne istraživačke potrebe. Dokumentacija o podacima izrađena prema prihvaćenim standardima osigurava njihovu dugovječnost i kasniju upotrebljivost. Osim toga, u procesu pohrane, a osobito prije objavljivanja podataka, važno je osigurati privatnost sudionika istraživanja kroz postupak anonimizacije.

Podatkovne usluge uključuju cijeli proces brige o istraživačkim podacima čiji je cilj osigurati kvalitetu pohranjenih podataka i

olakšati njihovo korištenje. Stručnjaci za podatke surađuju s istraživačima od samog početka istraživačkog procesa pomažući pri izradi plana upravljanja podacima. Brinu da dokumentacija o podacima bude kompletna i točna, razvijaju standarde za opis podataka. Osiguravaju sigurne i suvremene računalne infrastrukture za pohranu i pristup podacima, razvijaju alate za baratanje podacima. Brinu za dugoročno očuvanje podataka pazeći da formati u kojima se podaci pohranjuju budu otvoreni, tj. neovisni o softveru u kojem su nastali. Stručnjaci za podatke bave se i uslugama za krajnje korisnike te edukacijom istraživača o pohrani i korištenju podataka kao i širenjem svijesti o važnosti dugoročnog očuvanja podataka i prednostima ponovne upotrebe podataka.

Rijetki hrvatski znanstvenici u društvenim znanostima imaju iskustva u korištenju podatkovnih usluga ili podataka dostupnih u europskim ili svjetskim podatkovnim arhivima. Stoga je jednome dijelu znanstvenika ideja potpuno nova, dok su drugi s njom već upoznati te željno očekuju osnivanje podatkovnog arhiva za društvene znanosti u kojem će moći *spasiti* svoje podatke i učiniti ih dostupnima sebi i drugima u budućnosti.

Uspostavljanje podatkovnim uslugama – uloga projekta SERSCIDA

Sve zemlje Europske unije osim Hrvatske dosad su već uspostavile podatkovne usluge za područje društvenih znanosti (Europski podatkovni arhivi okupljeni su preko krovne organizacije CESSDA – Council of European Social Sciences Data Archives, <http://www.cessda.org/>). Takvim se uslugama posljednjih godina i u znanstvenim politikama, osobito onima Europske komisije, pridaje sve veća važnost.

Prepoznaje se to kroz financiranje projekata koji se bave izgradnjom i unapređivanjem infrastrukture za istraživačke podatke, ali i kroz donošenje pravila i preporuka.

Projekt SERSCIDA (Support for Establishment of National/Regional Social Sciences Data Archives, <http://www.serscida.eu>) bavi se izgradnjom temelja za uspostavljanje podatkovnih usluga za područje društvenih znanosti u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Srbiji. Traje dvije i

pol godine (2012 – 2014), a financira ga Europska komisija kroz program FP7 – *Znanost u društvu (Science in Society)*.

U projektu sudjeluje sedam partnera, među kojima su četiri s dugogodišnjim iskustvom u podatkovim uslugama za područje društvenih znanosti. Namjera projekta je prenijeti iskustva tih partnera u zemlje u kojima podatkovne usluge tek treba uspostaviti (BiH, Hrvatska, Srbija). Projekt koordinira Centar za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu, a Filozofski fakultet u Zagrebu je jedan od partnera čija je zadaća stvoriti temelje za osnivanje podatkovnih usluga za društvene znanosti u Hrvatskoj.

Projekt se bavi izgradnjom kapaciteta za osnivanje podatkovnih usluga za područje društvenih znanosti. Kroz edukacije koje organiziraju iskusni partneri i posjete njihovim ustanovama, prenose se znanja i iskustva potrebna pri obavljanju ovakve djelatnosti. Projekt traje do sredine 2014. godine i **rezultat će funkcionalnim prototipom sustava za arhiviranje podataka, sa svom potrebnom dokumentacijom, standardima i pravilima za obavljanje usluge.**

Dosadašnji rezultati projekta SERSCIDA u Hrvatskoj i buduće aktivnosti

U prvoj fazi projekta, sredinom 2012. godine, provedeno je mapiranje postojećeg stanja i potencijala za osnivanje podatkovnih usluga za društvene znanosti na nacionalnoj ili regionalnoj razini. Mapiranje je provedeno kroz tri dimenzije: interesi istraživača, postojeća infrastruktura i znanstvene politike.

U listopadu 2012. godine u Knjižnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu održan je okrugli stol ***Pohrana i korištenje istraživačkih podataka u društvenim znanostima – potrebe znanstvenika, postojeća infrastruktura i oblikovanje znanstvenih politika***. Namjera je bila dotaknuti najvažnija pitanja kojima se bavio projekt SERSCIDA tijekom mapiranja postojećih potencijala za uspostavljanje podatkovnih usluga. Rezultati prve faze projekta predstavljeni su na konferenciji ***Opening Data Services in the Social Sciences*** održanoj u ožujku 2013. godine u Beogradu. Izveštaj i videozapisi s okruglog stola i konferencije dostupni su na mrežnim stranicama projekta SERSCIDA (<http://www.serscida.eu/conference>).

Nakon konferencije krenula je **izrada detaljnog plana uspostavljanja podatkovnih usluga** koju su vodili strani partneri i u njega ugradili svoja prethodna iskustva kako bi se stvorili svi elementi potrebni za funkcioniranje budućeg arhiva podataka. Plan sadrži poglavlja o definiranju organizacije i interne strukture, ljudskim

resursima, tehničkoj infrastrukturi, pravilima i procedurama kontrole kvalitete te radnim procesima.

Početkom srpnja 2013. godine održana je **trodnevna edukacija na kojoj su sudionici imali priliku detaljno upoznati sve djelatnosti podatkovnog arhiva** kroz prezentacije i razgovore sa stručnjacima koji obavljaju pojedine usluge. Edukaciju je organizirao EU-partner s najvećim iskustvom i najdužom tradicijom u obavljanju podatkovnih usluga – United Kingdom Data Archive (UKDA) iz Velike Britanije. Sudjelovalo je šest stručnjaka iz Hrvatske različitih profila – knjižničari-specijalisti za društvene znanosti (psihologija, sociologija, ekonomija, informacijske znanosti), tehničko osoblje informatičke struke i istraživač u području sociologije. Nakon edukacije izrađeni su edukacijski materijali koji će služiti kao popratni materijal treninzima za osnivanje podatkovnih arhiva za sve druge zemlje koje će ulaziti u ovakve projekte. U tim materijalima na sustavan su način prezentirane informacije i dokumenti koji su potrebni prilikom osnivanja novih podatkovnih usluga. Edukacijski materijali bit će javno dostupni na wiki-stranicama UKDA-e. U rujnu 2013. edukacija se nastavila u slovenskom Arhivu družboslovnih podataka u Ljubljani (http://www.adp.fdv.uni-lj.si/serscida_wp4_lj2013_workshop/index.html). Na toj radionici sudionici su imali prilike detaljnije upoznati poslove i radne procese koji se obavljaju u podatkovnim arhivima te su stekli praktično iskustvo u pripremi podataka za distribuciju radeći sa stvarnim setovima podataka. Naučili su kako prirediti podatke i dokumentaciju o podacima, kako opisati podatke metapodacima u DDI-formatu, te kako napisati izvještaj i objaviti podatke.

Krajnji rezultat projekta SERSCIDA bit će **prototip arhiva istraživačkih podataka**. Izradit će se web-stranica podatkovnog arhiva na kojoj će biti objavljena sva potrebna dokumentacija, pravilnici i materijali potrebni za odvijanje podatkovnih usluga. Izradit će se i **prototip softverske platforme za pohranu i distribuciju podataka** u kojem će biti objavljeno nekoliko primjera setova podataka. Drugim riječima, u projektu će biti obavljene sve pripreme koje je potrebno učiniti prije otvaranja podatkovnog arhiva, tako da novoosnovani arhiv može započeti s radom čim se za to osiguraju financijska sredstva koja će omogućiti zapošljavanje osoblja koje će se baviti podatkovnim uslugama te održavanjem i razvojem tehničke infrastrukture.

Otvoreni pristup podacima

Projekt SERSCIDA, uz svoje planirane aktivnosti, nastoji

Broj 60, listopad 2013.

promovirati i otvoreni pristup podacima. Deklaracija OECD-a iz 2008. godine navodi da „otvoreni pristup i neograničeno korištenje podataka promovira razvoj znanosti i olakšava trening istraživača“ te povećava „vrijednost javnih ulaganja u proces prikupljanja podataka“. Europska komisija razvija pravila i mjere o otvorenom pristupu još od 2006. godine

(<http://ec.europa.eu/research/science-society/index.cfm?fuseaction=public.topic&id=1301&lang=1>).

Princip otvorenog pristupa istraživačkim podacima u osnovi se ne razlikuje od **principa otvorenog pristupa znanstvenim publikacijama**. Ipak, kad kod otvorenog pristupa podacima možemo govoriti o pragmatičnim i motivacijskim razlikama. Dokazano je da otvoreni pristup publikacijama povećava vidljivost znanstvenog rada, odnosno njegovu citiranost, dok za podatke još nije razvijena valjana metrika uz pomoć koje bi se moglo pokazati da i otvoreni pristup podacima dovodi do povećane vidljivosti nečijeg znanstvenog rada. Brige oko poštivanja privatnosti osobnih podataka sudionika istraživanja mnogo su izraženije kad govorimo o otvorenom pristupu podacima. Osim toga, istraživači koji su prikupljali podatke žele zadržati pravo da najprije sami iskoriste podatke za objavu nekoliko znanstvenih radova.

Cjelovit tekst pročitajte na <http://hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/793>.

Projekt OpenAIREplus i zagovaranje otvorenog pristupa u Knjižnici Instituta „Ruđer Bošković“

Bojan Macan

Knjižnica Instituta „Ruđer Bošković“

bmacan@irb.hr

Jadranka Stojanovski

Sveučilište u Zadru, Knjižnica Instituta „Ruđer Bošković“

jadranka.stojanovski@irb.hr

Otvoreni pristup znanstvenim informacijama omogućava trenutni, *online*, slobodni pristup objavljenim rezultatima znanstvenih is-

traživanja bez ikakvih ograničenja kakva najčešće uvjetuju izdavači. **Otvoreni pristup obično uključuje recenzirane radove objavljene u časopisima, radove iz zbornika skupova, ocjenske radove i različite vrste istraživačkih podataka** (eng. *research datasets*). Različite studije pokazale su da otvoreni pristup značajno unapređuje pristup, te povećava vidljivost i citiranost.

Knjižnica Instituta „Ruđer Bošković“ jedan je od 41 partnera na međunarodnom projektu pod nazivom **2nd Generation Open Access Infrastructure for Research in Europe (OpenAIREplus)** koji je financiran u okviru *Sedmog okvirnog programa Europske komisije (FP7)*. OpenAIREplus nastavak je projekta OpenAIRE u sklopu kojeg je izgrađena infrastruktura te uspostavljena podrška za omogućavanje otvorenog pristupa znanstvenim informacijama, osobito onima nastalima kao rezultat rada na projektima FP7.

Službeni početak rada na projektu *OpenAIREplus* je 1. studenoga 2011, a projekt će trajati do 31. svibnja 2014. godine. *OpenAIREplus* nastavlja s aktivnostima svojeg predhodnika te ih i dodatno proširuje, tako da mu je cilj okupiti znanstvene publikacije iz svih znanstvenih polja, uključiti nove države, neregulirane publikacije, istraživačke podatke i nacionalne projekte. Jedna od glavnih zadaća projekta *OpenAIREplus* jest i povezivanje istraživačkih podataka s publikacijama, a u skladu s tim će se zamjenski *OpenAIRE* repozitorij prilagoditi potrebama kako bi mogao pohranjivati i istraživačke podatke. Aktivnosti na projektu usmjerene su i na pobiranje i obradu podataka iz *OpenAIRE* nekompatibilnih sustava kao što su otvoreno dostupni repozitoriji (metapodaci o publikacijama), informacijski sustavi o znanstvenim istraživanjima (*Current Research Information System – CRIS*: metapodaci o projektima, organizacijama i publikacijama) i arhivi istraživačkih podataka (metapodaci o istraživačkim podacima). Kako bi se to ostvarilo, objavljene su **OpenAIRE-smjernice za CERIF-XML CRIS-sustave**, arhive istraživačkih podataka te *OpenAIRE* nekompatibilne repozitorije, a u cilju osiguravanja interoperabilnosti i razmjene podataka (<https://guidelines.openaire.eu/wiki/>).

Kao veliki zagovornik otvorenog pristupa Knjižnica IRB-a, u sklopu projekta *OpenAIREplus*, sustavno radi na **promociji otvorenog pristupa, prvenstveno kroz izgradnju institucijskih repozitorija za pohranu publikacija i podataka**. Prošle je godine pušten u rad **institucijski repozitorij FULIR** (<http://fulir.irb.hr>), a ove su godine privedeni samom kraju poslovi na **uspostavljanju institucijskog repozitorija Sveučilišta u Zadru** (<http://uzda.unizd.hr>). U sklopu projekta Knjižnica IRB-a radi i na osiguravanju potrebne interoperabilnosti za razmjenu podataka pohranjenih u postojećim informacijskim sustavima te na diseminaciji postojećih informacija.

TEMA BROJA: Europska unija – manjine

Školska knjižnica u Europskoj uniji: izazovi i mogućnosti rada u manjinskoj školi

Mira Barberić

Češka osnovna škola J. A. Komenskog, Daruvar

mira.barberic@skole.hr

Rad u školskoj knjižnici sve više dobiva novu, važnu ulogu u suvremenoj školi i u suvremenom društvu jer knjižnica postaje mjesto stvaranja, razmjene saznanja, mjesto zajedničkog (suradničkog) učenja. U školskim knjižnicama rade stručnjaci, odgovarajuće obrazovani knjižničari, često i s još jednim završenim studijem. Zahvaljujući tome **školsko knjižničarstvo se sve odvažnije pomiče s margina knjižničarstva** u kojem su školski knjižničari smatrani više školskim djelatnicima, tj. više učiteljima nego knjižničarima.

Školska knjižnica je mjesto koje omogućuje različite načine učenja

kao što su projektna nastava, debate, radionice, tribine, a za čije provođenje ključnu ulogu imaju školski knjižničari. Prostor školske knjižnice omogućuje neformalne oblike nastave: učenje u malim skupinama, učenje u paru ili individualno. Ujedno se učenike uči istraživati i koristiti različite izvore znanja i različite vrste medija. Na taj način školski knjižničar unutar obrazovnog sustava i među kolegama u školi dobiva novu ulogu i nije više samo knjižničar, odnosno osoba koja se brine za knjige u knjižnici, već postaje važna karika u odgojno-obrazovnom procesu i zajedno s nastavnicima planira i održava nastavne sate u knjižnici. Ta novopropažala uloga školske knjižnice u odgojno-obrazovnom procesu i školskog knjižničara kao kompetentnog

stručnjaka zahtijeva primjenu novih znanja i upotrebu suvremene tehnologije za čiju nabavu su potrebna financijska sredstva, a za kvalitetan rad školskih knjižničara i njihovo stalno stručno usavršavanje.

Kako već duže vrijeme nedostaju sredstva za financiranje školskih knjižnica, bilo je neophodno pronaći nove načine financiranja. Svjesni teške situacije u kojoj su se našle školske knjižnice, 2011. godine je u Bjelovaru Sekcija za školske knjižnice HKD-a organizirala **2. okrugli stol za školske knjižnice, a tema je bila EU fondovi i školske knjižnice**. Već tada su predstavljeni primjeri dobre prakse iz nekoliko školskih knjižnica koje su našle način da neke od svojih projekata financiraju sredstvima iz EU-fondova. Tako su školski knjižničari pokazali da idu ukorak s vremenom i

spremno prihvaćaju zahtjeve koji se pred njih postavljaju ulaskom Hrvatske u EU. Izlaganja na Skupu, namijenjena prvenstveno školskim knjižničarima, trebala su knjižničare potaknuti da iskoriste svoje organizacijske vještine, kreativnost, sustavnost i uvide kako je ovaj skup prilika za promjene, ne samo vezane uz načine financiranja u školama nego i promjene u načinu razmišljanja. Poticanje učinkovitog i

pravodobnog korištenja sredstava iz EU-fondova pridonosi bržoj integraciji u EU.

Školski knjižničar u EU tako postaje novi profesionalac s interkulturalnim kompetencijama čija su stručna znanja proširena fleksibilnošću, univerzalnošću i otvorenošću u pružanju podrške svojim korisnicima, tj. učenicima. Interkulturalna osjetljivost nije urođena ljudska osobina, već se ona stječe i razvija u doticaju i suočavanju s različitim kulturama. Učenjem o drugom i drugačijem učenici prihvaćaju kulturne razlike i shvaćaju njihovu ulogu u svakodnevnom životu. Stvaranjem i poticanjem interkulturalnog ozračja u školskoj knjižnici razvija se bolja socijalizacija, suradničko učenje, povezuju se i uspoređuju različite kulture, poštuju

Broj 60, listopad 2013.

različitosti. To je zadaća svake školske knjižnice, ali u manjinskoj školi provođenje ovih aktivnosti ujedno predstavlja i specifičnost, zato što se **provode istovremeno na jeziku manjine i na hrvatskom jeziku.**

Vrlo važna uloga školske knjižnice u našoj školi usmjerena je na **čuvanje identiteta pripadnika češke manjine i poticanje upoznavanja kulture domovine svojih predaka.** Pritom se u prvi plan ne stavlja niti jednu kulturu, već se **promatra suživot manjinske i većinske tradicije, razvija međusobno razumijevanje i potiče razmjena.**

U našoj školi je nastava organizirana po modelu A, što znači da se nastavni sadržaji propisani Nacionalnim planom i programom u potpunosti izvode na češkom jeziku. Učenici usvajaju znanja na jeziku pripadnika manjine (češkom jeziku) i tijekom svog obrazovanja istovremeno stječu znanja o različitim kulturama.

Učenici uče, odnosno njeguju jezik svojih predaka između ostalog i **čitanjem na češkom**

jeziku. Čitajući knjige na raznim jezicima obogaćuju jezik, šire spoznaje, stječu nova saznanja. Uloga knjižnice u tom procesu je nezamjenjiva i svoje usluge mora prilagoditi svojim korisnicima. **Međupredmetna korelacija u nastavi češkog i hrvatskog jezika** samo je jedna od aktivnosti koju koordinira školski knjižničar pri planiranju nastavnih sadržaja tih predmeta. Od prvog razreda učenici paralelno upoznaju likove iz bajki obrađene u korpusu češke, ali i hrvatske književnosti. U kasnijim godinama školovanja upoznaju se s poznatim književnim likovima iz češke literature i to iz različitih izvora (film, knjiga...) i uspoređuju ih s likovima iz djela hrvatske književnosti. Od četvrtog razreda učenici paralelno uče o prošlosti Hrvatske i Češke. U višim razredima se obrađuju sadržaji vezani uz češku povijest i geografiju. Na satovima glazbene kulture učenici savladavaju osnove glazbene kulture na primjerima čeških pjesama. I za realizaciju tih nastavnih sadržaja školska knjižnica postaje nezaobilazna jer osigurava učenicima i učiteljima korištenje različitih izvora znanja, različitih medija i građe na više jezika. Građu naše knjižnice čine zbirke najvećim dijelom na češkom i na hrvatskom jeziku, ali i na engleskom i njemačkom.

Poticanje čitanja na manjinskom jeziku zahtijeva i razne dodatne aktivnosti koje školski knjižničar provodi zajedno s predmetnim učiteljima ili učiteljima razredne nastave, ali često i u suradnji s drugim pojedincima i/ili manjinskim institucijama. Zato knjižničar u manjinskoj školi mora posjedovati interkulturalne kompetencije te poznavati i razumjeti kulturne potrebe lokalne zajednice, kako bi mogao pomno isplanirati svoje usluge i aktivnosti. U našoj školi su **neke od tih aktivnosti prerasle u interdisciplinarni projekt**, a neke su povremene i specifične su samo po tome što se odnose na češku nacionalnu manjinu. Obilježavanje **obljetnica znamenitih čeških ličnosti** te **organiziranje kvizova o poznavanju češkog jezika, književnosti i povijesti**, aktivnosti su koje provodi knjižničar

s ciljem upoznavanja, očuvanja češkog jezika, povijesti i kulture, ali i poticanja stvaralaštva na češkom jeziku. Nastojanje da se što bolje upozna manjinska kultura, jezik i književnost te tradicija i povijest, omogućava pojedincima da i sami stvaraju na jeziku svojih predaka i na taj način pridonose kulturi svoje

nacionalne manjine, a što opet obogaćuje sveukupnu baštinu Hrvatske.

Pisana riječ na materinskom jeziku ostaje sljedećim naraštajima kao dokaz o postojanju (manjinske) kulture, a ujedno i kao podsjetnik o potrebi njegovanja i čuvanja materinske riječi kao izvora iz kojega mogu učiti novi naraštaji. Knjižničari to dobro znaju i stoga svoje programe trebaju osmišljavati u tom smjeru.

Zbirka inozemne Croatice u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu

Željka Lovrenčić

voditeljica Zbirke,

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

zlovrencic@nsk.hr

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, čija je osnovna zadaća „izgrađivanje i organiziranje hrvatske nacionalne zbirke Croatice u koju spada sve što je relevantno za nacionalnu funkciju Knjižnice, odnosno, šire gledano – za nacionalnu pisanu kulturnu baštinu“, dala je svoj obol i svekolikoj skrbi za Hrvate u zemlji i inozemstvu. Naime, **od 15. studenoga 2011. korisnicima je u čitaonici dostupna građa Zbirke inozemne Croatice** koja je pod tim nazivom osnovana 2007. godine unutar Odjela za nabavu.

Zbirka **objedinjuje prikupljene i registrirane publikacije koje Hrvati (i ne samo oni) objavljuju izvan Hrvatske**. Dio je baze podataka koja osim o Hrvatima u svijetu sadrži podatke o tiskanoj građi i drugim medijima, razne izvore, pojedine nacionalne bibliografije i internetske izvore. Takva baza omogućava djelotvorniju nabavu građe i razvrstavanje donacija. Zbirka je značajan dio nacionalnog fonda Croatice posebnih obilježja, nastao na temelju tzv. Zbirke iseljeničkog tiska koja nikad nije ušla u ustroj Knjižnice.

Zbirka se promovira na književnim tribinama te raznim kulturnim događanjima i dostupna je svim zainteresiranim korisnicima.

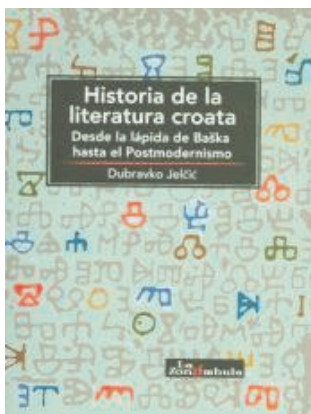
Tematski se dijeli na sljedeće cjeline:

- hrvatska knjiga u inozemstvu (obuhvaća djela hrvatskih autora tiskana izvan granica Hrvatske i djela stranih autora čija su tema ili u kojima se spominju Hrvati i Hrvatska),
- iseljenička knjiga,
- tisak hrvatskih manjina.

Hrvatska knjiga u inozemstvu

Osim **građe naših autora objavljene u inozemstvu** (oko 5 000 naslova), Zbirka inozemne Croatice obuhvaća i **djela hrvatskih autora objavljena na različitim jezicima i u raznim zemljama, to jest prijevode djela naših autora, djela na hrvatskome jeziku objavljena izvan granice naše zemlje i djela u kojima se spominju Hrvatska i Hrvati**. Osim po kriteriju autora koji se izjašnjava kao Hrvat, u nju spadaju i djela u kojima su Hrvati suautori, prevoditelji, sadržajni ili tehnički urednici, ilustratori, slikari, dizajneri itd.

Slijedom toga, inozemna Croatica obuhvaća primjerice, prijevod romana Mire Gavrana *El hijo olvidado* objavljen u Čileu, prijevod pjesama Dragutina Tadijanovića naslovljen *Poesía escogida* (objavljen u Španjolskoj), kao i knjigu Branke Magaš *The Destruction of Yugoslavia* objavljen u Londonu. U inozemnu Croaticu spadaju i djela kao što su *Croazia* Ludwiga Steindorffa, *Russia's Balkan entanglements 1806-1914*. Barbare Jelavich ili pak *No es tan fácil como usted piensa* našega iseljenika Gaje Bulata i *Vitezovi hrvatskoga jezika u Bačkoj* Sanje Vulić. Neke knjige jasno ispunjavaju zadane kriterije (autor, prevoditelj, hrvatski jezik...), a druge zahtijevaju detaljniju analizu i malo subjektivniji stav selektora ove vrste građe.

U Zbirku inozemne Croatice uvrštena su i **djela vezana uz djelatnost hrvatskih kulturnih društava izvan Hrvatske, turistički materijal o Hrvatskoj, prijevodi djela književnika hrvatskih korijena, te djela o poznatim osobama i o određenim zemljopisnim područjima**. U ovoj Zbirci nailazimo i na djela političkoga karaktera vezana uz odnos Hrvatske i Jugoslavije, na ona koja govore o Srbima u Hrvatskoj, kao i na djela u kojima se piše o ratnim zbivanjima na području Hrvatske. Tu su i djela vjerskoga i znanstvenoga karaktera, početnice i udžbenici. Najviše je građe na engleskome i njemačkome

jeziku, a postoje i knjige na talijanskome, francuskome, španjolskome te na nekim drugim jezicima (primjerice na japanskome, korejskome ili bengalskome).

Iseljenička knjiga

Značajni dio fonda inozemne Croatice čini iseljenička knjiga. Taj termin obuhvaća **djela koja su Hrvati objavljivali u svijetu do 1990. godine** i koja su se pod jedinstvenom signaturom čuvala u zatvorenome spremištu NSK-a. U tome korpusu, od knjiga objavljenih u iseljeništvu do 1915. godine, Knjižnica posjeduje tek

Broj 60, listopad 2013.

pokoji primjerak. Daleko više građe pribavljeno je iz razdoblja od 1920. do 1973. godine. Danas u tome fondu ima oko 3 500 naslova, odnosno 5 500 do 6 000 primjeraka knjiga te oko 140 naslova novina (oko 1 000 primjeraka) i 400 naslova brošura (sitnog tiska).

Ne treba posebno naglašavati da je Hrvatska iseljenička zemlja i da smo izuzetno ponosni na našu

uspješnu dijasporu širom svijeta. Najviše iseljenih Hrvata ima u SAD-u, Australiji, Kanadi, Argentini i Čileu. U SAD-u danas živi mnoštvo potomaka Hrvata i ima ih među poslovnim ljudima, znanstvenicima, književnicima. Primjerice, u toj su zemlji živjeli Antun Nizeteo, Ante Kadić i Bogdan Radica. Edward Ifkovich plodan je pisac i sveučilišni profesor. Od mlađih književnika hrvatskoga podrijetla možemo spomenuti Vladimira P. Gossa i Josipa Novakovicha.

U Kanadi djeluje sveučilišni profesor Vinko Grubišić. Stjepan Krešić sa Sveučilišta u Otawi prevodio je na engleski jezik i objavljivao hrvatske latiniste. Književnik Alan Horić objavio je dvije zbirke pripovijetki na francuskome i jednu na hrvatskome jeziku pod nazivom *Nemir duše*.

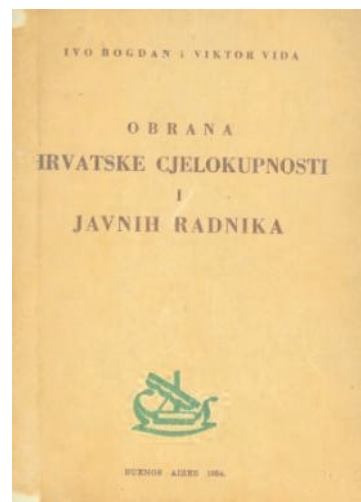
U Južnoj Americi Hrvati i njihovi potomci žive u većem broju u Argentini i Čileu. Ima ih i u ostalim zemljama toga kontinenta. Među prvima u Argentinu je stigao isusovac Nikola Plantić 1748. godine, a građevinski poduzetnik major Buratović, rodnom iz Urbana na otoku Hvaru već 1860. godine gradi željezničke pruge i ceste. U tu je zemlju poslije Drugoga svjetskoga rata iselio značajan broj hrvatskih intelektualaca među kojima se ističu Vinko Nikolić, Aurelio Tanodi, Milan Blažeković... U Čileu je izuzetno uspješna hrvatska dijaspora dala oko 200-tinjak književnika od kojih su mnogi stekli svjetsku slavu - Antonio Skármeta, Ramón Díaz Eterovic, Andrés Morales Milohnic, Nicolás i Domingo Mihovilovic, Juan Mihovilovich, Roque Esteban Skarpa. U Venezuelu je značajna skupina Hrvata došla također poslije Drugoga svjetskog rata. Među njima se ističu Dušan Žanko, braća Zdravko i Mirko Sančević, Mladen Beg. U Peruu stvara književnica Zinka Saric Pardo.

U Australiji možemo istaknuti Karla Kiselyja, Dragu Šaravanju, Ivanu Bačić-Serdarević, Dušku Salečić, u Novome Zelandu Floridu Velu. Hrvata ima i u Južnoafričkoj Republici te u europskim zemljama - Belgiji, Švicarskoj, Italiji, Švedskoj, Velikoj Britaniji i nekim drugim zemljama. U Njemačkoj objavljuju Zlata Filipovic i Ratko Cvetnic, te mlada i uspješna spisateljica hrvatskih korijena Jagoda Marinic.

Naravno, oni su samo manji dio velikoga i uspješnoga vala naših zemljaka koji su slavu naše domovine pronijeli svijetom.

Tisak hrvatskih manjina

U Zbirku inozemne Croatiace pripadaju i **izdanja koja su na bilo koji način vezana uz tematiku hrvatskih manjina**. Kao što je poznato, u Austriji, Češkoj, Mađarskoj, Slovačkoj, Rumunjskoj, Italiji, Srbiji, Crnoj Gori i na Kosovu živi hrvatska nacionalna manjina. Gradišćanski Hrvati osim u Austriji žive i u zapadnoj Mađarskoj

i Slovačkoj. U dugoj kulturno-prosvjetnoj tradiciji među Gradišćanskim su Hrvatima djelovale desetine književnika, umjetnika i znanstvenika. Istaknuto mjesto pripada preporoditelju gradišćanskih Hrvata svećeniku Mati Miloradiću i dugogodišnjemu društvenome djelatniku Ignacu Horvatu. U Mađarskoj, prema statistikama, živi oko 40 tisuća Hrvata. U Slovačku su Hrvati također došli u vrijeme turskih osvajanja tijekom šesnaestoga stoljeća. Nastanili su se na području Bratislave i Trnove. Danas ih ima svega u četiri sela. U Češkoj Hrvata ima na području Moravske, u Rumunjskoj u okolici Temišvara i u Karaševu u kojemu postoji i dvojezična hrvatsko-rumunjska gimnazija. U Italiji Hrvati žive u pokrajini Molise i od 1996. godine u moliškim se selima počeo predavati hrvatski jezik kao fakultativni nastavni predmet. U Bosni i Hercegovini Hrvati su konstitutivan narod, a u Sloveniji pretežito ekonomski migrantski iz vremena nekadašnje SFRJ.

Za sada su u ovoj Zbirci posebno izdvojena **djela Gradišćanskih Hrvata** (oznaka IC-GH) jer su oni vrlo brojna i značajna manjinska

skupina. U bazi NSK-a virtualno je okupljeno oko 1 000 naslova, odnosno 2 500 primjeraka koji su dostupni preko *online* kataloga. Radi se o građi koju je Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu darovao Hrvatski državni arhiv i jedinicama koje je NSK već ranije posjedovala u svome fondu. Ovdje možemo spomenuti značajna imena suvremene gradišćansko-hrvatske književne scene, poput Petra Tyrana, Jurice Csenara, Roberta Hajszana...

Od **periodičkih publikacija**, u fond IC spadaju, primjerice, *Hrvatski vjesnik* i *Nova Hrvatska* koji izlaze u Australiji, *Hrvatska kronika* i *Zajedničar* (SAD), *Župni vjesnik hrvatskih rimokatoličkih župa* Toronto (Kanada), *Male novine* (Čile), *Hrvatske novine* i *Glasilo Hrvatskoga kulturnoga društva u Gradišću* (Austrija), *Insieme* (Italija) *Glas mira* (BiH)... Tu je i *Godišnjak za znanstvena istraživanja* koji objavljuje Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice u kojemu možemo naći niz zanimljivih priloga o djelatnosti

Hrvata u Vojvodini. Taj je Zavod osnovan 29. ožujka 2008. godine i ustanova je koja se bavi znanstvenim, stručnim, razvojnim i primijenjenim istraživanjima u području kulture, menadžmenta u kulturi i kulturne produkcije hrvatske nacionalne zajednice u Vojvodini.

Svo ovo široko područje obuhvaćeno je Zbirkom inozemne Croati-ce čiji je cilj ukazati na naše kulturno bogatstvo razasuto širom svijeta te naglasiti hrvatsko jedinstvo.

Slične odsjeke u kojima okupljaju djela svojih autora objavljena u inozemstvu imaju i druge nacionalne knjižnice u svijetu (primjerice, Slovenija i Švedska).

Njemačka je objavila bibliografiju njemačke literature u egzilu, a nešto slično učinili su i Česi. Čileanci pak imaju zasebno formiranu zbirku svoje književnosti objavljene izvan Čilea u vrijeme diktature.

Model središnjih knjižnica nacionalnih manjina u Hrvatskoj ; Radna grupa za manjinske knjižnice HKD-a

Katarina Todorcev Hlača
predsjednica Radne grupe

Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca ,

Gradska knjižnica (KGZ)

katarina.todorcev@kgz.hr

Sve više i više globalno europsko društvo podliježe promjenama. Migracije na svjetskoj razini stvaraju novu komunikacijsku razinu među kulturama. Društvo u kojem je zastupljena samo jedna narodnost danas je anakronizam. **Termin multikultura** postao je uobičajen u mnogim zemljama i karakterizira zajednicu u cjelini. Knjižnice se u takvom globalnom društvu suočavaju s izazovom multikulturalnosti, te su potaknute na stvaranje zbirke na stranim jezicima. Ovo je adekvatna i logična reakcija na potrebe pripadnika nacionalnih manjina, ali i znanstvenika koji se bave određenom tematikom, poslovnih ljudi i njihovih obitelji u posjetu zemlji i svih onih koji bi htjeli upoznati drugu kulturu.

Brojni međunarodni dokumenti, počevši od UN-ove *Opće deklaracije o ljudskim pravima* iz 1948. godine, te nacionalni ustavi i zakoni o pravima nacionalnih manjina različitih zemalja, svjedoče o **rastućoj potrebi određivanja uvjeta suživota različitih kultura unutar multikulturalnih zajednica.**

Govoreći o pravima nacionalnih manjina, na europskoj razini treba spomenuti dva temeljna dokumenta: ***Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima*** koju je Vijeće Europe donijelo 1992. godine, te ***Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina*** koja je donesena 1995. godine. Republika Hrvatska ratificirala je oba dokumenta 1997. godine, čime je napravila značajan iskorak prema osiguravanju prava nacionalnim manjinama.

Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina iz 2002. godine, zaokružena je legislativa Republike Hrvatske koja određuje odnos prema nacionalnim manjinama osiguravanjem **prava na služenje svojim jezikom i pismom, prava na odgoj i obrazovanje na pismu i jeziku kojim se služe, prava na održavanje, razvoj i iskazivanje vlastite kulture, pristupa sredstvima javnog priopćavanja na jeziku i pismu kojim se služe** itd. Navedena se prava, između ostaloga, ostvaruju djelovanjem različitih ustanova i organizacija među kojima knjižnice zauzimaju važno mjesto.

U Republici Hrvatskoj, ostvarivanje etničkih prava nacionalnih manjina u području knjižničarske djelatnosti osigurano je otvaranjem, opremanjem i radom **središnjih knjižnica nacionalnih manjina**, kojih je u Hrvatskoj trenutno **deset**.

Ovdje treba naglasiti činjenicu da su gore spomenuti zakoni bili doneseni nakon ratifikacije europskih dokumenata 2000 - 2002. godine, a prvi domaći rad koji se bavio ulogom narodnih knjižnica u zadovoljavanju potreba nacionalnih manjina u Hrvatskoj, objavljen je 1987. godine. Autorica Đurđa Mesić, tada savjetnica za

Broj 60, listopad 2013.

narodne knjižnice Nacionalne i sveučilišne knjižnice, donosi **preporuke kojih bi se trebale pridržavati narodne knjižnice kako bi poboljšale kvalitetu svojih usluga u odnosu na manjinske narode**, pri čemu se posebno ističe da **knjižnični fond za nacionalnu manjinu ne služi samo manjini na čijem je jeziku, nego i ostalim pripadnicima zajednice za upoznavanje kulture i književnosti određene manjine** te međusobno druženje. Ističe, također, važnost i ulogu središnjih knjižnica koje bi trebale objediniti rad dotadašnjih knjižnica manjina kroz koordiniranu nabavu, centraliziranu obradu i raspačavanje građe svim zainteresiranim knjižnicama, kako različito podrijetlo, jezik i kultura ne bi bili preduvjet za isključenje iz zajednice ili prepreka za ravnopravno sudjelovanje pojedinaca u suvremenom demokratskom društvu.

Tako, deset godina prije izglasavanja zakona kojima se reguliraju prava nacionalnih manjina, u Hrvatskoj je zaživio **Program stvaranja mreže središnjih knjižnica za nacionalne manjine** na inicijativu Đurđe Mesić koji je ispočetka financirao Vladin ured za nacionalne manjine osiguravajući sredstva za nabavu knjižne građe i plaće knjižničara, a stručno vodstvo i ulogu koordinatora preuzela je Nacionalna i sveučilišna knjižnica.

Odlukom Vlade Republike Hrvatske iz travnja 2000. programi središnjih knjižnica nacionalnih manjina ušli su u djelokrug Ministarstva kulture, a stručni nadzor preuzele su matične službe narodnih knjižnica gdje su smještene središnje manjinske knjižnice kojih je danas ukupno deset:

- Gradska knjižnica Beli Manastir – Središnja knjiž. **Mađara**
- Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar – Središnja knjiž. **Čeha**
- Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica Našice – Središnja knjižnica **Slovaka**
- Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek – Austrijska čitaonica, Središnja knjižnica **Austrijanaca**
- Gradska knjižnica i čitaonica Pula – Središnja knjiž. **Talijana**
- Knjižnice grada Zagreba - Knjižnica „Bogdan Ogrizović“ – Središnja knjižnica **Albanaca**
- Knjižnice grada Zagreba – Gradska knjižnica - Središnja knjižnica **Rusina i Ukrajinaca**
- Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta“ – Središnja knjiž. **Srba**
- Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac –Središnja knjižnica **Slovenaca**
- Narodna knjižnica i čitaonica „Vlado Gotovac“ Sisak – Središnja knjižnica **Bošnjaka**

Ministarstvo kulture godišnje osigurava sredstva za plaće djelatnika u središnjim knjižnicama nacionalnih manjina te sredstva za realizaciju programa tih knjižnica.

Na takav način glavina multikulturalnih usluga u hrvatskim narodnim knjižnicama danas počiva na načelima zadovoljavanja potreba nacionalnih manjina za informacijom u skladu sa *Smjernicama za knjižnične usluge u multikulturalnim zajednicama* (prikaz na adresi [www.hkdrustvo.hr/datoteke/835/vbh/God.53\(2010\),br.1](http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/835/vbh/God.53(2010),br.1)).

Model središnjih knjižnica nacionalnih manjina koje surađuju međusobno i s nacionalnim knjižnicama matičnih zemalja za Hrvatsku je optimalan, a dobio je i **priznanje stručnjaka na drugoj konferenciji NAPLE** (*National authorities on public libraries in Europe*) koja je održana u Supetru na Braču od 5. do 8. listopada 2005. godine.

Projekti središnjih knjižnica nacionalnih manjina dio su programa narodnih knjižnica, koje po svojoj temeljnoj ulozi i zadaćama moraju osiguravati knjižnične usluge za sve vrste, kategorije i dob stanovištva svoga područja odnosno zajednice, pa tako i za nacionalne manjine u njihovim specifičnim potrebama.

Program središnjih knjižnica nacionalnih manjina uključuje: **nabavu** na jezicima manjina, **osiguravanje korištenja** knjižne i neknjižne građe, **tribine i predavanja, izložbe**, kao i **međuknjižničnu posudbu**, s obzirom na to da je riječ o središnjim knjižnicama, koje trebaju na djelotvoran način osiguravati knjižnične usluge pripadnicima manjina i izvan sjedišta središnje knjižnice.

Stoga je uloga manjinskih knjižnica u mnogočemu višenamjenska jer se ne ograničuje samo na pripadnike nacionalne grupe kao korisnike i kao bibliotekare. Takva bi ograničenja ljudima više štetila, nego pomogla. Svaka vrsta izolacije zapravo je negativan čimbenik, a kao pozitivna načela možemo označiti **otvorenost sustava, promociju kulturnog nasljeđa drugog naroda, animiranje potencijalnih korisnika**, ne samo iz etničke sredine nego i građana koji su pripadnici većinskog naroda.

Prema ostvarenom Modelu **voditelj središnje knjižnice** obavlja sve knjižničarske stručne poslove, te je **pripadnik nacionalne manjine** odnosno iz miješane obitelji, što podrazumijeva da dobro poznaje manjinski jezik i kulturu. Dakle, voditelj knjižnice je stručnjak s visokom knjižničarskom naobrazbom, koji ne samo da poznaje i koristi jezik nacionalne manjine već i, što je još važnije, **dobro poznaje knjižničnu produkciju u matičnoj zemlji**, kao i način i mogućnosti nabave.

Nezaobilazno pitanje koje se postavlja pri **kreiranju plana nabave** jest uloga manjinske knjižnice u multinacionalnoj zajednici. Odmah možemo uočiti veliku razliku između zbirke na stranim jezicima koje posjeduju knjižnice u mnogim državama Europe i središnjim knjižnicama koje funkcioniraju u našoj zemlji. Zajednička osobina je ta što su i jedne i druge smještene u prostorijama narodnih knjižnica namijenjenih potrebama većinskog stanovništva. Razlika se sastoji u tome što je središnja knjižnica manjine u Hrvatskoj stručna služba koja funkcionira prema određenom modelu, raspolaže vlastitim financijskim sredstvima za nabavu i ostvarenje programa koja određuje Ministarstvo kulture. Knjižnica ima slobodu ali i odgovornost kreirati vlastitu politiku rada i nabave građe, što u velikoj mjeri potiče istraživački duh knjižničara i suradnju s korisnicima te poboljšava rezultate rada.

Neposrednim kontaktima s članovima manjinskih udruga, te s pojedinačnim korisnicima koji nisu članovi udruga, dopisivanjem i anketiranjem voditelj knjižnice dolazi do informacija koje čine temelj nabavne politike. Temeljno mjerilo u nabavi građe jest da građa mora biti zastupljena na više razina, kako u obliku visokostručne obrade određene tematike, tako i u obliku pristupačnome za onoga koji nedostatan zna matični jezik, odnosno za djecu pripadnika nacionalne manjine.

Većinu građe u manjinskim knjižnicama čini **beletristika**. Ova se vrsta štiva čini najprikladnijom za upoznavanje prosječnog korisnika s poviješću i književnom tradicijom jednog naroda. Ovdje je vrlo širok dijapazon mogućnosti za kreiranje nabavne politike, počevši od slikovnica za najmlađe do povijesnih romana i sabranih djela klasika i knjiga suvremenih popularnih autora. Dva osnovna čimbenika reguliraju nabavu beletristike: stvarna potreba i popularnost knjižnične građe u matičnoj zemlji, odnosno u dijaspori. Međutim ovdje se, isto kao i pri nabavi stručne i znanstvene literature, mora itekako voditi računa o tome u kojoj mjeri većina potencijalnih korisnika zna materinski jezik.

Posebna pažnja poklanja se **specijalnim zbirkama** koje su od neprocjenjive važnosti, čak i za male knjižnice. Prvenstveno, tu je **referentna zbirka** koja uključuje enciklopedijska izdanja, raznovrsne rječnike, leksikone, pravopise kako za odrasle tako i za djecu, audiokasete i videokasete, CD-romove i ploče s narodnom, klasičnom i suvremenom glazbom. Idealno je rješenje posudbu ove građe organizirati u sklopu glazbenog odjela narodne knjižnice (pod pretpostavkom da on postoji).

Osim nabave, voditelj središnje knjižnice samostalno **obrađuje knjige i drugu građu**. Stručna obrada građe u svakoj od manjin-

skih knjižnica prilagođena je računalnom programu i sustavu narodne knjižnice u kojoj je smještena. U zadnje vrijeme sve više narodnih knjižnica koristi program ZAKI koji je poduzeće VIVA INFO iz Zagreba razvilo za potrebe Knjižnica grada Zagreba.

Nakon nabave, inventarizacije, klasifikacije, katalogizacije kada je građa spremna za posudbu, sljedeći korak za središnju manjinsku knjižnicu predstavlja jedan od najvećih izazova, uzimajući u obzir da su njezini korisnici raseljeni po cijeloj državi, kako u kompaktnim enklavama, tako i u malim skupinama, te pojedinačno diljem Hrvatske. Taj je korak – **doći do čitatelja na svaki mogući način**.

U današnje je vrijeme, s razvojem informacijsko-komunikacijskih tehnologija i interneta puno lakše doći do čitatelja, ali su problemi još uvijek prisutni. Najraširenije metode prezentacije knjižnične građe su: **e-katalog, online-bilten, internetska stranica, međuknjižnična posudba**. Međutim, često se događa da korisnik, koji nije upoznat s izdavačkom produkcijom matične zemlje, ne zna što točno treba tražiti u katalogu, gdje se na mrežnoj stranici narodne knjižnice može pronaći informacija ili bilten i kako koristiti uslugu međuknjižnične posudbe.

Ovdje je vrlo bitan još jedan segment modela – **organizacija informacijske službe**. Uzimajući u obzir da skoro svaka narodna knjižnica ima radno vrijeme 8-20 h, teško je organizirati neprekidan rad informatora – stručnjaka za manjinu. Voditelj knjižnice zapravo je jedina stručna osoba koja može dati iscrpnu informaciju o fondu, zato je njegovo radno vrijeme u tjednu raspoređeno u jutarnjoj i popodnevnoj smjeni. Informaciju korisnici također mogu dobiti telefonom ili elektronskom poštom, odnosno mogu ugovoriti sastanak s voditeljem, ako planiraju posjetiti knjižnicu s ciljem pronalaženja neke određene literature ili materijala za tematski rad.

Korisnici koji žive izvan mjesta gdje je smještena manjinska knjižnica također mogu dobiti iscrpnu informaciju telefonski, a potrebnu knjižničnu građu mogu posuđivati i vraćati međuknjižničnom posudbom ili poštom. Konačni cilj informacijske službe jest **stvoriti kod korisnika naviku da dolaze u prostorije knjižnice**, posuđuju knjižničnu građu, koriste je u svojem poslu te daju povratnu informaciju o kvaliteti nabave i o tome kakve bi knjige i drugu knjižničnu građu bilo neophodno i poželjno nabaviti.

Otežavajuća okolnost u procesu suradnje narodnih i manjinskih knjižnica jest **nedostatak prostora**. Rast fonda manjinske knjižnice u nekim slučajevima izaziva nezadovoljstvo vodstva narodne knjižnice s obzirom da i ona često nema dovoljno prostora. Među-

Broj 60, listopad 2013.

tim, uloga se manjinske knjižnice razlikuje od uloge narodne knjižnice, što uglavnom omogućuje rješavanje problema prostora na zadovoljavajući način. (...)

Cjelovit tekst možete pročitati na <http://hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/757>.

Radna grupa za manjinske knjižnice HKD-a

Manjinske su knjižnice uspostavljene i funkcioniraju po zajedničkom modelu, ali ipak svaka od njih ima svoje specifičnosti i probleme, koje bi mogle riješiti zajedničkim naporima. U toj ideji pri Hrvatskom knjižničarskom društvu od 2009. godine u sastavu Sekcije za narodne knjižnice djeluje Radna grupa za manjinske knjižnice s **ciljem promicanja važnosti središnjih knjižnica nacionalnih manjina te unapređivanjem statusa manjinskih knjižnica, usluga i programa namijenjenih manjinama**. O potrebi ustrojavanja Radne grupe za manjinske knjižnice počelo se pričati 2007. godine, kada je i osnovana, no s ozbiljnim se radom započelo tek 2009. godine. U ovom periodu održan je niz stručnih skupova i sastanaka voditelja središnjih knjižnica koji su bili posvećeni knjižnicama u multikulturalnom okruženju.

Kao rezultat zajedničkih napora struka je prepoznala probleme s kojima se susreću manjinske skupine u zajednici i koje pokušava s vremena na vrijeme osvijestiti **analizom postojećih knjižničnih usluga i programa** za pripadnike manjinskih skupina. Na inicijativu prethodne predsjednice Radne grupe Liane Fortunate-Diković, voditeljice Središnje knjižnice Talijana, i uz svestranu podršku Hrvatskog knjižničarskog društva izdan je **Vodič po knjižnicama**

nacionalnih manjina koji su uredile Liana Diković i Ljiljana Črnjar.

Na inicijativu Fanike Stehna, voditeljice Središnje knjižnice Čeha, u okviru rasprave o novom *Zakonu o knjižničarstvu* Radna grupa je predložila da se **preciznije regulira status središnjih knjižnica nacionalnih manjina i njihov djelokrug rada** unutar zakona o knjižnicama, a posebno unutar *Pravilnika o matičnoj djelatnosti*, te da se **regulira dostava obveznog primjerka** središnjim knjižnicama manjina za sve publikacije koje su tiskane na jeziku manjine u Hrvatskoj.

U planovima Radne grupe za naredni period, na prijedlog sadašnje predsjednice Radne grupe Katarine Todorcev Hlača, voditeljice Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca, izrada je dodatka *Vodiču u elektronskom obliku*, gdje bi manjinske knjižnice bile opširnije predstavljene audiovizualnim pomagalicama, primjerice Powerpoint-prezentacijom, virtualnim šetnjama ili fotogalerijama, a što nije bilo moguće ostvariti u tiskanom izdanju.

Planira se **projekt organizacije godišnjeg seminara** koji bi okupljao voditelje knjižnica nacionalnih manjina, knjižničare narodnih knjižnica koji se bave multinacionalnim projektima, te stručnjake koji se bave sličnom tematikom. Iduće godine planira se **organizacija okruglog stola** na temu *Multifunkcionalnost manjinskih knjižnica. Strategija razvoja unutar mreže narodnih knjižnica prema postojećem modelu*, uz uvjet da projekt dobije sredstva na natječaju Ministarstva kulture ili Grada Zagreba.

Cjelovit tekst možete pročitati na <http://hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/757>.

Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca u sustavu manjinskih i narodnih knjižnica

Katarina Todorcev Hlača

voditeljica Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca

Gradska knjižnica – KGZ

katarina.todorcev@kgz.hr

U prethodnom je članku opisan Model središnjih manjinskih knjižnica u Republici Hrvatskoj, njegove značajke, problemi i načini njihovog rješavanja. Ovdje ćemo predstaviti rad jedne od deset manjinskih knjižnica – Rusina i Ukrajinaca.

Ponovit ćemo samo osnovne činjenice. Program rada središnjih knjižnica nacionalnih manjina uključuje: nabavu građe na jezicima manjina, njezinu stručnu obradu, osiguravanje korištenja građe, tribine i predavanja, izložbe, kao i međuknjižničnu posudbu.

Međutim, prije nego se pozabavimo konkretno Središnjom knjižnicom Rusina i Ukrajinaca, treba razvrstati desetak postojećih manjinskih knjižnica u nekoliko kategorija, prema brojnosti pripadnika određene manjine, te prednosti i mane vezane uz tu kategorizaciju. Na taj će način biti lakše shvatiti po kojem principu funkcionira konkretna manjinska knjižnica. Uzimajući u obzir da Model ima isti princip za svaku manjinsku knjižnicu, bez obzira na broj pripadnika, a to je: jedna stručna osoba-voditelj (samo srpska knjižnica ima iznimno dva stručnjaka

jer fizički nije smještena u prostoru narodne knjižnice, nego ima svoje prostorije); smještaj u jednoj od narodnih knjižnica, čiju infrastrukturu koristi i uz čiju je matičnu službu vezana; status zbirke odnosno odjela, a ne samostalne knjižnice; multifunkcionalnost programa; obveza osiguranja knjižnične usluge pripadnicima manjina i izvan sjedišta središnje knjižnice; tijesna suradnja s mrežom narodnih knjižnica.

Međutim, **brojnost manjinske populacije** i brojnost enklava diljem Hrvatske silno varira. Jasno je da, primjerice, središnja knjižnica Srba, Talijana ili Čeha ima sasvim drugi pristup organizaciji rada, nabavi ili otvaranju stacionara u narodnim knjižnicama, nego knjižnice manje brojnih manjina kao što su Albanci, Rusini i Ukrajinci, Slovaci i sl.

Manjinske se knjižnice također jako razlikuju prema **geografskom smještaju matične zemlje i spremnosti njezine Vlade da sudjeluje novčanim donacijama u životu svoje manjine** u Hrvatskoj. Primjerice, knjižnice, čije se matične zemlje nalaze u Europi ili gravitiraju njoj, nemaju problem nabave knjižnične građe, za razliku od srpske knjižnice ili knjižnice Rusina i Ukrajinaca.

Suradnja s amaterskim manjinskim udrugama knjižnice također svrstava u najmanje dvije skupine: jednu koja konstruktivno surađuje s amaterskim udrugama, ali njihove ovlasti i „opis poslova“ se na preklapaju; i drugu koja je previše vezala svoj rad za rad udruge. Na nekim je mjestima to postao problem jer su neki čelnici amaterskih udruge počeli smatrati knjižnicu jednom od svojih podružnica i postavljati neosnovane zahtjeve.

U smislu ove kategorizacije prema brojnosti manjine, geografskog smještaja te suradnje s udrugama, Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca ju nepovoljnijem je položaju u usporedbi s drugim manjinskim knjižnicama.

U Hrvatskoj je Rusina i Ukrajinaca je oko 5000 prema službenim podacima i oko 7000 do 8000 – prema neslužbenim. Većina Ukrajinaca, posebice pripadnika trećeg vala emigracije nakon raspada Sovjetskog Saveza i otvaranja granica, živi u Zagrebu ili gravitira glavnom gradu, odnosno dolazi u njega na školovanje ili ga posjećuje zbog poslovnih obveza. To su ujedno i osnovni korisnici Središnje knjižnice jer u mjestima koncentracije rusinske i ukrajinske manjine koja je ovdje nastanjena već nekoliko generacija, interes za knjigom na rusinskom, a posebice na ukrajinskom jeziku je mali (prema podacima narodnih knjižnica u Vukovaru, Vinkovcima, Osijeku i Slavonskom Brodu koje u sklopu projekta središnjih knjižnica nacionalnih manjina rade s građom na rusinskom i ukrajinskom jeziku).

Nabava građe za Središnju knjižnicu Rusina i Ukrajinaca (SKRU) donedavno je bio posebno zahtjevan poduhvat, s obzirom da se nijedan dobavljač nije htio prihvatiti naručivanja građe, što zbog male količine, što zbog vrlo kompliciranog platnog prometa s Ukrajinom, što zbog građe na ćirilici koju nova generacija poslovnih ljudi ne zna. Sada se u ovom segmentu nazire pomak.

Suradnja s amaterskim udrugama u slučaju Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca isto nije opravdala svrhu. Nažalost, ispostavilo se da udruge rado besplatno koriste prostor Gradske knjižnice u centru Zagreba, gdje je smještena SKRU, i ta mala financijska sredstva zbirke za svoje folklorne programe, ali njihovi članovi vrlo slabo koriste fond i posjećuju prezentacije. Tako da se pokazalo svrsishodnijim suradnju s amaterskim udrugama svesti u okvire Modela, odnosno u okvire zadaća manjinske knjižnice kao javne stručne ustanove u skladu s opisom posla voditelja.

Uza sve zajedničke značajke koje smo ustvrdili kao kriterije za razvrstavanje po kategorijama, Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca ima još jednu specifičnu značajku, a to su **knjige na čak tri jezika**, što nema nijedna središnja manjinska knjižnica.

Kako i slijedi iz naziva, Knjižnica posjeduje knjige na starom, arhaičnom jeziku – **rusinskom**, te na suvremenom – **ukrajinskom** (ovdje treba samo naglasiti da je rusinski staroukrajinski jezik koji se sačuvao uz male promjene, a ne kao što neke misle – ruski). Međutim, SKRU ima u fondu i knjige na **ruskom jeziku**, što treba malo detaljnije objasniti s povijesno-političkog aspekta.

Ukrajinska nacionalna manjina u Hrvatskoj račva se u dvije skupine: Rusina i Ukrajinaca, odnosno arhaične i suvremene. Na tu temu stalno se raspravlja, tako da voditeljica knjižnice mora paziti da se ne nađe u središtu političkog spora.

Drugo je pitanje materinskog jezika. Povijesna situacija u Ukrajini „stvorila“ je Ukrajince koji svojim materinskim jezikom smatraju ruski. Primjerice, poznati ukrajinski književnici kao što su Andrij Kurkov, Lada Dens i drugi, izjašnjavaju se kao Ukrajinci ali stvaraju, poput Gogolja, na ruskom jeziku. Neki od književnika i publicista, poput Iren Rozdobudjko, Sregija Žadana ili Andrija Kokotjuhya pišu i na ukrajinskom i na ruskom jeziku. A o tom problemu jasno govori i u Ukrajini nedavno doneseni zakon o regionalnom jeziku – ruskom. Tako da za dio pripadnika manjine treba osigurati fond knjiga na ruskom jeziku.

Takva situacija stvara napetost kod nekih pripadnika ovih manjina, posebice kod čelnika ukrajinskih udruge, koji smatraju knjižnicu svojevrsnim servisom ili sastavnim dijelom amaterskih druš-

Broj 60, listopad 2013.

tava, zanemarujući činjenicu da oni nemaju status niti osnivača, niti financijera manjinske knjižnice. Nekima je teško prihvatiti činjenicu da korisnik knjižnice ne mora biti pripadnik ukrajinske ili rusinske nacionalne manjine, nego da se knjižnica brine o svim korisnicima koji imaju potrebu za informacijom o Ukrajini, ukrajinskom jeziku, kulturi, tradiciji, povijesti i suvremenom životu. Štoviše, mnogi korisnici nisu članovi udruga koje okupljaju Ukrajinke i Rusine diljem Hrvatske.

Razlog više što SKRU ima u svojem fondu i građu na ruskom jeziku je taj što je ona smještena u prostorijama Gradske knjižnice KGZ-a, koja u sklopu ugovora o kulturnoj suradnji između dvaju glavnih gradova već osam godina uspješno surađuje s narodnom knjižnicom Nekrasova u Moskvi. S druge strane, u Zagrebu živi

puno Rusa koji prema europskim standardima koji se tiču manjina nemaju prava na posebnu manjinsku knjižnicu, ali su 2003. godine priznati kao jedna od 22 nacionalne manjine u Hrvatskoj.

U ovoj situaciji samo po sebi se nametnulo rješenje koje ne traži gotovo nikakve materijalne izdatke – osigurati informaciju na materinskom jeziku još jednoj nacionalnoj manjini.

Voditeljica SKRU-a je pripadnik obiju manjina, diplomirana knjižničarka, profesorica ukrajinskog i ruskog jezika, koja obavlja kompletan posao nabave i obrade cjelokupnog knjižničkog fonda. (...)

Cjelovit tekst dostupan je na <http://hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/758>.

Knjižnica i arhiv Židovske vjerske zajednice Bet Israel u Hrvatskoj

Julija Koš

Knjižnica Židovske vjerske zajednice Bet Israel u Hrvatskoj

7palmtrees@gmail.com

Knjižnica Židovske vjerske zajednice Bet Israel dostupna je akademskoj i široj građanskoj zajednici od početka akademske godine 2012/13., kao **jedini javnosti dostupan mjerodavan izvor informacija s područja judaike (židovskih studija) u Hrvatskoj i u široj regiji**. Knjižnica se nalazi i prima korisnike u prostorijama Zajednice u centru Zagreba, na Mažuranićevom trgu br. 6, drugi kat. Ova jedina aktivna knjižnica judaike u Hrvatskoj djeluje kao edukacijsko-informacijski centar za židovske studije, u uskoj suradnji s Katedrom za judaistiku i Institutom Moses Mendelssohn, oboje pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U sklopu Knjižnice djeluje i arhiv, koji prikuplja građu iz povijesti židovske zajednice u Hrvatskoj i šire. Za sada arhiv raspolaže skromnim brojem dokumenata i predmeta, ali unikatnima i vrlo dragocjenima. Arhivski dokumenti uključuju i niz starih razglednica (na slikama se vide razglednice iz 1970-ih koje

prikazuju rane godine jeruzalemskog Hebrejskog sveučilišta). Na obradi arhivske građe radić će se od 2014. godine. Knjižnica također, uz mentorstvo rabina zajednice dr. Kotela Dadona, informira i priprema potencijalne kandidate o postupku prijelaza na židovstvo i opskrbljuje ih potrebnom literaturom i podukom.

Ova specijalna knjižnica sakuplja, obrađuje i daje na korištenje građu isključivo s područja židovskih studija: od publikacija i druge građe s područja religije, kulture i povijesti, do jezika kojima se služe Židovi, povijesti, geografije te društvenih i političkih okolnosti u Državi Izrael, demografskih pitanja svjetske židovske populacije, biografija znamenitih Židova, i sličnoga. Fond knjižnice je za sada razmjerno skroman, ali posjeduje relevantne naslove i izvore za zadovoljenje bilo kojeg korisničkog upita u domeni judaike (židovskih studija). Ukoliko je potrebno, osoblje knjižnice za korisnike nabavlja i građu koje nema u fondu, a tiče se židovskih studija. Fond se trenutno obrađuje prema sustavu UDK-a, te će izbor iz kataloga publikacija i časopisa uskoro biti dostupan i širem korisničkom krugu elektronički.

Knjižnica pruža visokostručnu pomoć korisnicima svih obrazovnih stupnjeva, zainteresiranima za najrazličitije teme s područja židovske religije, povijesti, kulture i običaja. Uz pružanje relevantne literature, korisnicima se pomaže i usmenim i pisanim tumačenjem određenih tema s vrlo složenoga područja židovskih studija. Voditeljica knjižnice je Julija Koš, koja je diplomirala povi-

jest umjetnosti, arheologiju i knjižničarstvo, te magistrirala društvene znanosti, sve na Sveučilištu u Zagrebu. Autorica je brojnih stručnih, publicističkih i leksikografskih

tekstova na teme iz židovske religije, kulture, povijesti i književnosti. Iskusna je specijalna knjižničarka na području židovstva (od 1992. do 2011. radila kao voditeljica specijalne knjižnice judaice pri Židovskoj općini Zagreb, trenutno zatvorene za javnost). Od jeseni 2013. suradnica knjižnice na katalogizaciji fonda je Dubravka Pleše. U radu sudjeluju i Nebesna Kragović i Dubravka Jurela, koje od 2012. surađuju s knjižnicom na volonterskoj osnovi, što je dio programa koji se odvija u suradnji sa zagrebačkim Pučkim otvorenim učilištem – Sveučilištem za treću životnu dob.

Većina korisnika Knjižnice mlađe je životne dobi; pretežno studenti i doktorandi koji spremaju studentske radove, te dolaze iz šire zajednice, a ne iz užeg kruga pripadnika danas vrlo male hrvatske židovske zajednice. Uz studente i doktorande vrlo različitih znanstvenih i umjetničkih smjerova, povremeni korisnici su također i umjetnici, novinari, književnici, muzejski kustosi i drugi profesionalci, te građani. Knjižnica uz najavu prima i manje skupine učenika, studenata i građana, radi upoznavanja s temeljima židovstva i pojedinim područjima židovske povijesti od najstarijih

vremena do Holokausta i do suvremenih okolnosti života Židova u Hrvatskoj, Izraelu i svijetu. S obzirom na zabilježeni stalni rast zanimanja za židovsku religiju, povijest i kulturu u hrvatskoj široj zajednici, koji se očituje i porastom broja korisnika Knjižnice, očekuje se da će Knjižnica od 2014. godine održavati i predavanja o temama zastupljenima u svojem fondu, u prvome redu iz židovske povijesti. Ova predavanja bit će prije svega namijenjena korisnicima izvan židovske zajednice, osobito studentima različitih fakulteta i općenito mladom naraštaju, radi pružanja zainteresiranim skupinama sustavnih mjerodavnih informacija do kojih je teže doći.

Korištenje knjižnice je besplatno. Redovito radno vrijeme za korisnike je ponedjeljkom i petkom od 11 do 15 sati, srijedom od 14 do 18 sati, te prema dogovoru, uključujući i nedjelju prije podne tijekom akademske godine. Knjižnica je zatvorena na državne neradne dane i blagdane, te uoči i na dane židovskih blagdana. Za svaki pojedinačni ili skupni posjet Knjižnici potrebno je unaprijed zakazati termin posjeta najavom na telefone 099/4554101 ili 095/1968131, ili u uredovno vrijeme tajništva Zajednice na 01/4851008.

Knjižnica kao promotor manjinske kulture u Hrvatskoj: Središnja knjižnica Slovaka u Republici Hrvatskoj uspješno se ostvaruje kroz suradnju

Ružica Vinčak

Središnja knjižnica Slovaka u RH,
Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica Našice

hknkicna.ruzica@gmail.com

Kulturnom i jezičnom bogatstvu naše zemlje doprinose i brojne nacionalne manjine koje u njoj žive. Ugrađujući svoje naslijeđe, kulturna dostignuća i specifičnosti u hrvatsku sredinu obogaćuju

je i pridonose njezinoj raznovrsnosti. Književne vrijednosti manjina u Hrvatskoj čuvaju i predstavljaju, između ostalih, posebne knjižnice nacionalnih manjina. Jedna od njih je i **Središnja knjižnica Slovaka u Republici Hrvatskoj koja od 1998. godine djeluje pri Hrvatskoj narodnoj knjižnici i čitaonici u Našicama.**

Središnja knjižnica Slovaka ove godine navršava 15 godina rada, što je prilika za mali osvrt na dosadašnje djelovanje i njegove glavne značajke: prvo, Središnja knjižnica Slovaka postala je jedan od važnih **promotora slovačke kulture u Hrvatskoj** – kako književne tako i šireg kulturnog značaja (npr. manifestacije

Broj 60, listopad 2013.

Dan slovačkog filma u Našicama i Slovački gastrofestival), i drugo, većina knjižničnih aktivnosti ostvaruje se u **dobroj suradnji s brojnim slovačkim (ali i hrvatskim) udrugama i institucijama.**

Iako je Knjižnica, zbog najveće koncentracije slovačkog stanovništva, stacionirana u srcu Slavonije, **njezino djelovanje proteže se na 16 gradova i naselja** u Hrvatskoj u kojima žive pripadnici manjine – to su Ilok, Radoš, Soljani, Osijek, Josipovac Punitovački, Jurjevac, Jelisavac, Markovac Našički, Našice, Zokov Gaj, Miljevci, Jakšić, Međurić, Lipovljani, Zagreb i Rijeka. U njima, prema popisu stanovništva iz 2011. godine, živi ukupno 4 753 Slovaka kojima treba osigurati dostupnost građe na materinskom jeziku. (Podatak o broju Slovaka preuzet je s internetske stranice Hrvatskog zavoda za statistiku.) U pet mjesta, u okviru drugih knjižnica ili ustanova, osnovani su **knjižni stacionari s izdvojenim slovačkim fondom** (u Iloku, Osijeku, Lipovljanima, Zagrebu i Rijeci).

Tijekom petnaestogodišnjeg rada Središnja knjižnica Slovaka u RH (SKS), kao **jedina kulturno-informacijska knjižnična ustanova** u Hrvatskoj koja prikuplja, obrađuje i daje

na korištenje građu na slovačkom jeziku, **izgradila je fond sukladan potrebama zajednice korisnika**, ali još više i važnije – svojim je bogatim aktivnostima i sadržajima u javnosti **osvijestila postojanje slovačkoga jezika i slovačko književno stvaralaštvo u našoj zajednici.** Ne zanemarujući primarnu, knjižničnu aktivnost, slovačka je knjižnica preuzela ulogu promotora slovačke kulture u najširem smislu riječi – od predstavljanja najznačajnijih djela i autora slovačke književnosti, očuvanja tradicionalne kulture i običaja kroz razne festivale (na slici), izložbene programe, zatim izdavaštva posvećenog zanimljivostima iz slovačke povijesti, umjetnosti, etnologije i gastronomije, sve do promicanja slovačke kinematografije, suradnje na slovačkoj radioemisiji i tečajeva slovačkog jezika za građanstvo.

Fondom od oko 3 900 svezaka raznovrsne knjižnične građe organizirane u zbirke koristi se oko 70 članova u Našicama i oko 250 u stacionarima. Većinom su to učenici i studenti.

Među zbirkama slovačke knjižnične građe posebno mjesto zauzi-

ma **zavičajna zbirka** koja je ujedno i najvredniji dio fonda (na slici). U njoj se prikuplja sva građa koja dokumentira povijest, život i djelovanje slovačke manjine u Republici Hrvatskoj. **Zbirka nosi naziv CROSLOVACIKÁ** (slovaciká = slovački izraz za djelo napisano na slovačkom jeziku ili ono koje se odnosi na Slovačku i Slovake). Dio građe Croslovaciké obrađen je i pripremljen u obli-

ku tiskanog dvojezičnog kataloga s anotacijama; pored njega, SKS je do sada izdala još nekoliko publikacija (knjigu priča na izvornom, arhaičnom slovačkom jelisavačkom govoru, Katalog izdanja Saveza Slovaka u Hrvatskoj) te više brošura posvećenih

slovačkoj kulturi i tradiciji. Kao i matična Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica Našice, slovačka je knjižnica u sustavu CROLIST-a, sva njezina građa obrađena je i dostupna putem mrežnog kataloga, a posudba je automatizirana. Dio Zbirke vidi se na slici.

Kako je uspješnost u radu SKS-a rezultat kontinuirane suradnje s mnogim institucijama i udrugama u Hrvatskoj i Slovačkoj, izdvojit ćemo tri najvažnija suradnika koji značajno utječu na njezin rad: to su Savez Slovaka Hrvatske, Matica slovačka Našice i Slovačka nacionalna knjižnica Martin.

Suradnja knjižnice i Saveza Slovaka temelji se na zajedničkom cilju – promicanju pisane slovačke kulture pisanom riječju i poticanju na služenje materinskim jezikom. SKS je jedina profesionalna ustanova koja prikuplja literaturu i dokumente na slovačkom jeziku, a Savez Slovaka kao krovna udruga slovačke manjine u našoj zemlji glavni je izdavač publikacija koje dokumentiraju život manjine u Hrvatskoj. Knjižnica i Savez zajednički surađuju u izdavanju publikacija, predstavljaju knjige i autore - pripadnike svoje zajednice, pripremaju izložbe, potiču učenike slovačke naci-

onalnosti na korištenje knjižnicom i njegovanje materinskog jezika (kroz radionice i satove kulture).

Suradnja s Maticom slovačkom Našice temelji se na proučavanju slovačkih tradicija, običaja i prošlosti. Knjižnica je izgradila kvalitetnu zbirku etnografske građe koja predstavlja stručnu, teoretsku podlogu većini Matičinih aktivnosti. Dok SKS priprema promotivne materijale kojima javnosti predstavlja slovačku povijest i tradicije, Matica slovačka Našice ove sadržaje provodi u djelo putem etnografskih izložbi (slovački božićni i uskršni običaji), tradicijskih radionica (žičarstvo), gastrofestivala.

Središnjoj knjižnici Slovaka sa stručnog je gledišta najvažnija **suradnja sa Slovačkom nacionalnom knjižnicom iz Martina** koja traje od samog osnivanja SKS-a i koja se temelji na pomoći u nabavi i razmjeni građe, međuknjižničnoj posudbi i povremenim izložbenim projektima. Prošle je godine pokrenuto potpisivanje službenog *Ugovora o suradnji između Slovačke*

nacionalne knjižnice i SKS-a koji bi trebao proširiti suradnju na druga područja knjižnične djelatnosti.

Knjižnice nacionalnih manjina u Hrvatskoj namijenjene su pripadnicima svojih nacionalnih zajednica, ali dostupne i svim građanima Republike Hrvatske. Njihova dvojna uloga – da sudjeluju u očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta manjine u većinskom okruženju, dok istovremeno omogućuju integraciju manjinske zajednice u svrhu oplemenjivanja cjeline – dovodi do senzibiliziranja društva za posebne kulturne i informacijske potrebe određene skupine građana. Zato je važno pronaći optimalne modele rada koji će zadovoljiti stručnu i društvenu ulogu manjinske knjižnice. U slučaju SKS-a potvrdilo se da su manjinske knjižnice mostovi koji uspješno povezuju različite kulture samo onda kada kvalitetno surađuju s drugim ustanovama i udrugama sličnog karaktera.

Knjižničari u razmjeni – projekt suradnje Gradske knjižnice Beli Manastir s mađarskim knjižnicama

Žolti Rabi

Gradska knjižnica Beli Manastir,
Središnja knjižnica Mađara u RH

skm@gkbm.hr

Središnja knjižnica Mađara u Republici Hrvatskoj od samog osnutka intenzivno djeluje na **uspostavi suradnje i obnovi tradicionalnih stručnih veza između mađarskih i hrvatskih knjižnica** te na organizaciji zajedničkih programa i projekata. Tijekom godina uspostavljena je uspješna stručna suradnja s knjižnicama u Peču, Baji, Mohaču, Budimpešti, Csongrádu i Kecskemétu. **Razmjena iskustava i informacija, stručno usavršavanje te povezivanje hrvatskih i mađarskih knjižnica i knjižničarskih društava**, glavni su ciljevi međuknjižnične suradnje s navedenim knjižnicama.

Trenutno je Središnja knjižnica Mađara u Republici Hrvatskoj jedina knjižnica na području Baranje s mađarskom knjižničnom

građom i osnovni joj je zadatak **sačuvati mađarsku kulturnu baštinu i njegovati mađarski jezik i pismenost**. Najbolji put za ostvarenje tog zadatka je upravo kroz rad s djecom, kojoj na samom početku njihovog životnog puta treba naznačiti važnost njegovanja i očuvanja materinskog jezika.

Ideja pokretanja projekta *Knjižničari u razmjeni* rodila se 19. listopada 2005. godine na okruglom stolu organiziranom kao dio knjižnične suradnje s visokoškolskom knjižnicom iz Baje. Kolege iz Kecskeméta iznijele su prijedlog aktivne suradnje s Gradskom knjižnicom Beli Manastir, Središnjom knjižnicom Mađara u RH, a nakon potpisivanja sporazuma ta je suradnja i ostvarena u proljeće 2007. godine.

Knjižničari u razmjeni program je koji obuhvaća dolazak knjižničara iz Mađarske u Republiku Hrvatsku i odlazak knjižničara iz Hrvatske u Republiku Mađarsku, te ono što je najznačajnije, neposredan rad s djecom – pripadnicima manjinske kulturne zajednice u obje države. Knjižničari posjećuju i aktivno rade s djecom u mjestima u kojima žive pripadnici njihove manjinske zajednice. Rad se odvija kroz igraonice na hrvatskom i mađarskom jeziku u osnovnim školama u Hrvatskoj i Mađarskoj, a temelji se na poboljšanju pismenosti i poticanju čitanja na materinskom jeziku

Broj 60, listopad 2013.

kroz kreativne igre i asocijacije. Program obuhvaća i razmjenu knjiga na mađarskom, odnosno hrvatskom jeziku, koje su namijenjene knjižnicama ustanova u kojima se odvija rad s djecom kao bogaćenje i upotpunjavanje knjižničkog fonda.

Provedbom ovog programa knjižnica nastoji, uz onu spomenutu osnovnu ideju poticanja pismenosti i čitanja na materinskom jeziku, **motivirati djecu na što češće i aktivnije korištenje knjižnice i knjižničkih izvora**, ukazati na činjenicu da su knjižnice, između ostalog, i mjesta razonode i zabave, ali i približiti osobu knjižničara djeci i mladima.

Kao što je spomenuto, početna suradnja na ovom projektu bila je s knjižnicom u Kecskemétu, no tijekom godina ulogu mađarskog partnera preuzela je Gradska knjižnica i kulturni centar „Ady Endre“ iz Baje. Tako su i ove godine kolege iz Baje već bili kod nas,

te su tijekom dva dana održali radionice u osnovnim školama u Lugu, Zmajevcu, Korodu i u Prosvjetno-kulturnom centru Mađara u Osijeku. Naš posjet Baji dogovoren je za listopad ove godine, kada ćemo održati radionice za hrvatsku djecu koja pohađaju osnovnu školu u Baji i okolici. Ovogodišnja razmjena odvija se uz financijsku potporu Ministarstva kulture RH, koja je ostvarena u okviru natječaja za međunarodnu kulturnu suradnju.

Razmjena knjižničara i njihovo aktivno uključivanje u rad s djecom na njihovom materinskom jeziku pokazalo se izuzetno uspješnim, a cjelokupni program s oduševljenjem su prihvatili kolege knjižničari, profesori i ostali prosvjetno-kulturni djelatnici. Stoga nam je želja i u budućnosti nastaviti s ovim projektom te ga s vremenom proširiti i tako uključiti još neke zainteresirane knjižnice.

Knjižnica Zajednice Talijana u Puli

Liana Diković

voditeljica Središnje knjižnice Talijana u Republici Hrvatskoj
Gradska knjižnica i čitaonica Pula

liana.dikovic@gkc-pula.hr

Prve zajednice Talijana u Republici Hrvatskoj, koje su na početku djelovale pod nazivom *Circoli italiani di cultura*, utemeljene su neposredno nakon Drugog svjetskog rata. Zajednica s najdužom tradicijom te jedna od najvažnijih po veličini, broju članova i po opsegu aktivnosti, zasigurno je Zajednica Talijana u Puli, osnovana krajem 1946. godine. Sjedište Zajednice u strogom je centru grada, u Carrarinoj ulici, u elegantnoj zgradi koja datira iz 1900. godine, sagrađenoj iza drevnih, obrambenih gradskih zidina. Unutar Zajednice, pored bogate kulturne djelatnosti i ostalih aktivnosti edukativnog, sportskog, zabavnog i društvenog karaktera, od samog osnutka djeluje i knjižnica.

Nakon posljednje obnove zgrade, dovršene 1999. godine, Knjižnici je dodijeljen prostor na katu, u potpunosti opremljen novim namještajem. Danas Knjižnica raspolaže dojmljivom **zбирkom od 6 500 knjižnih svezaka, uglavnom na talijanskom jeziku**. Knjižnica se **građa neprestano obogaćuje i obnavlja zahvaljujući redovitom priljevu sredstava koja ova knjižnica, kao i sve ostale knjižni-**

ce talijanskih institucija, dobivaju od Talijanske Unije – Unione Italiana. Vrijedi, međutim, spomenuti da je fond Knjižnice obogaćen i zaslugom brojnih darovatelja. Osim bogatog i aktualnog izbora knjiga iz područja **beletristike**, zastupljena je i **popularno-znanstvena i znanstvena** literatura, posebno s područja humanističkih znanosti. Knjižnica posjeduje također i bogatu **referentnu zbirku**, a među najstarijim knjigama vrijedi izdvojiti nekolicinu značajnih djela: Florus, L. A., *Annaei Flori Rerum romanarum* (1832.); *Nuova enciclopedia italiana ovvero Dizionario generale di scienze, lettere, industrie ecc.* (1875.); Fanfani, P., *Vocabolario della lingua italiana* (1882.); *Natura ed arte : rassegna quindicinale illustrata italiana e straniera di scienze, lettere ed arti* (1894.).

Pored knjižne građe, korisnicima se nudi i ponešto neknjižne građe, najvećim dijelom DVD-a, talijanskih autorskih filmova,

dokumentarnih i crtanih filmova.

Ove godine započela je **informatizacija ukupnog poslovanja Knjižnice**. Ostvareni su značajni pomaci te se znatno unaprijedilo i uskladilo sveukupno poslovanje Knjižnice s brzim promjenama novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija. Nabavljena su tri nova računala, od čega jedan za potrebe knjižničara, a preostala dva su na raspolaganju korisnicima, za pisanje radova i pretraživanje interneta. Instaliran je odgovarajući knjižnični program (MetelWin) te se nedavno pristupilo **stručnoj obradi, inventarizaciji i klasifikaciji** ukupnog knjižnog fonda koji će se uskoro moći pretraživati putem e-kataloga na novim mrežnim stranicama Zajednice (www.circolo.hr). Osim informacija o programima i aktivnostima, putem mrežnih stranica članovi i korisnici Knjižnice

moći će saznati sve važne informacije o radnom vremenu Knjižnice, o novim naslovima i o događanjima koji će se organizirati u Knjižnici. Uvođenjem novih usluga i medija, pružanjem kvalitetne građe i uspješnim rješavanjem informacijskih zahtjeva želi se unaprijediti i promovirati djelatnost Knjižnice, odnosno povećati broj korisnika, poglavito djece i mladih za koje se planiraju i posebni programski sadržaji.

Poslove knjižničara obavlja profesor talijanskog jezika, uz stručnu pomoć i podršku matične službe Gradske knjižnice i čitaonice Pula i Središnje knjižnice Talijana u RH.

Knjižnica je za korisnike otvorena dva sata dnevno, a osim članova Zajednice, dobrodošli su svi čitatelji i ljubitelji knjige.

Potpora Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica Romima u lokalnoj zajednici

Maja Gačan

Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica

maja@knjiznica-koprivnica.hr

Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica još od 2000. godine kroz svoje **socijalno-inkluzivne programe nastoji senzibilizirati širu lokalnu zajednicu za potrebe i probleme Roma**, kako bi doprinijela većoj kvaliteti života ove nacionalne manjine.

Na koprivničkom području trenutno živi tristotinjak pripadnika romske nacionalne manjine iako je njihov točan broj teško utvrditi jer se prilikom popisa stanovništva mnogi ne izjašnjavaju kao Romi. Siromaštvo, loši životni uvjeti, nezaposlenost, socijalna isključenost, diskriminacija, nepismenost i neobrazovanost samo su neki od problema s kojima se pripadnici ove manjinske skupine svakodnevno susreću.

Obilježavanjem 8. travnja, Svjetskog dana Roma, nastoji se potaknuti lokalnu zajednicu da **bolje upozna romsku kulturu, jezik i tradiciju, ali i ukazati na njihove probleme**. Osim tradicionalnim izložbama knjižne i neknjižne građe, Knjižnica od 2003. godine redovito ovaj dan obilježava organizirajući **kreativne radionice i književne susrete integracijskog karaktera** na kojima je do sada sudjelovalo petstotinjak romske djece i njihovih vršnjaka koji nisu pripadnici romske zajednice. Ovakvi se susreti najčešće organiziraju

u suradnji s osnovnim školama iz Koprivnice i okolnih naselja kao su Reka, Drnje, Novigrad Podravski ili Plavšinec, u kojima je brojnije romsko stanovništvo. Na tim je susretima do sad u suradnji s Adom Dinasi iz romske udruge „Romane droma – Romski putevi“ iz Zagreba predstavljena romska slovarica Sejda Jašarova *Mirikle-Perle* (na slici) te su održane kreativne radionice *Uskoči i ti u vlak za šareni svijet* i *Nek' se čuje romska riječ*, a govorilo se i o dječjim pravima, sve s ciljem razvijanja tolerancije i afirmacije multikulturalnosti. Održan je i književni susret s poznatom književnicom za djecu i mlade, Sanjom Lovrenčić, a književnica Ana Đokić i ilustratorica Dilana Bernobić predstavile su slikovnicu na hrvatskom i romskom jeziku *Trči, Giza! Trči! ili treća noža za tetka Agima = Prasta, Giza! Prasta! trito prno vas e taza ko Agimeske* koja govori o teškom životu romske djevojčice Gize.

U koprivničkoj je knjižnici 2007. godine postavljena **romska knjižna polica s oko 200 jedinica građe** za djecu i odrasle, uglavnom književnih djela te knjiga koje s različitih stručnih aspekata govore o problematici Roma, pisanih na nekoliko stranih jezika i na

Broj 60, listopad 2013.

romskom jeziku.

Od 2011. godine knjižničari iz Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ u sklopu **programa Osobni knjižničar** provode osnovnu poduku u računalnoj i informacijskoj pismenosti za sve svoje zainteresirane korisnike, uključujući i romske učenike i mlade Rome (na slici). Kako bi uopće upoznali Rome s mogućnošću učenja o osnovama računalne i informacijske pismenosti koje podrazumijevaju korištenje računalnih programa, slanje elektroničke pošte, pretraživanje interneta te korištenje informacijskih izvora i knjižničkog kataloga, ostvarena je suradnja s romskom udrugom *Korak po korak* i Pučkim otvorenim učilištem Koprivnica. Uz ovakve programe bibliopedagogije, u Knjižnici se organiziraju i informativno-edukativne posjete kako bi Rome učenike osnovnih škola, polaznike programa obrazovanja odraslih i romske pomagače bolje upoznali sa svojim programima i uslugama. S obzirom na loš materijalni status, većini su računala, internet, čak i knjige potpuno nedostupni, a knjižnica je mjesto na kojem mogu pronaći i slobodno koristiti i knjige i elektroničke izvore. Romska djeca najčešće koriste usluge Dječjeg odjela, odnosno služe se internetom, slušaju glazbu, igraju videoigre ili se jednostavno druže.

Tijekom godina surađujući s romskim udrugama, školama i učiteljima, ali i izravno pružajući usluge pripadnicima romske nacionalne manjine pokazalo se da sudionici svih navedenih procesa i aktivnosti nemaju mjesto na kojem bi razmijenili i prokomentirali svoja iskustva. Od 2010. godine Knjižnica svake godine organizira **okrugli stol pod nazivom Iskustva u radu s romskom djecom u dječjim vrtićima, školama i knjižnicama na koprivničkom području** kojemu je osnovni cilj umrežavanje stručnjaka

različitih profila koji svakodnevno rade s romskom djecom, romskih i drugih udruga te jedinica/ustanova lokalne uprave i samouprave na koprivničkom području kako bi raspravljali o problemima i mogućnostima njihovog rješavanja, ali i kako bi jedni od drugih učili. Na okruglim se stolovima redovito sastaju odgajatelji u dječjim vrtićima, učitelji i predstavnici osnovnih i srednjih škola, knjižničari, predstavnici i članovi romskih i drugih udruga, predstavnici institucija kao što su Centar za socijalnu skrb, Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju, Obiteljski centar te predstavnici vlasti, a dosad se raspravljalo o romskoj djeci u vrtićima i ško-

lama, o romskim pomoćnicima u nastavi te međusektorskoj i unutarsektorskoj suradnji s naglaskom na primjerima dobre prakse i budućim izazovima. O važnosti ovakvog načina okupljanja i stalnog stručnog usavršavanja stručnjaka različitih profila koji se susreću s jedinstvenim izazovom, integracijom romske nacionalne manjine u lokalnu zajednicu i poboljšanjem njihovih životnih uvjeta, **govorila je ravnateljica Knjižnice na 79. IFLA-inoj konferenciji 2013. i zaključila da rezultati nisu uvijek odmah vidljivi, ali se dugoročnom strategijom može postići uspjeh** (članak je dostupan na <http://library.ifla.org/96/1/125-krajina-en.pdf>). O socijalno-inkluzivnim programima Knjižnice, odnosno o utjecaju programa za poticanje čitanja i pismenosti na socijalno osjetljive skupine korisnika, među ostalim i na korisnike romske nacionalne manjine, **ravnateljica Knjižnice govorila je i ranije, na 77. IFLA-inoj konferenciji 2011. godine** (članak je dostupan na <http://conference.ifla.org/past/ifla77/114-krajina-en.pdf>).

Za svoje programe socijalne inkluzije romske nacionalne manjine Knjižnica je 2013. godine dobila **međunarodnu nagradu za inovativne programe narodnih knjižnica** koji korištenjem informacijsko-komunikacijske tehnologije doprinose socijalnoj inkluziji u zajednici. Nagradu dodjeljuje neprofitna organizacija EIFL (Electronic Information for Libraries) (više informacija na <http://www.eifl.net/news/five-libraries-win-eifl-plip-award-social-inc>).

Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica već dugi niz godina nastoji svojim programima poduprijeti različite osjetljive skupine korisnika, od slijepih i slabovidnih, osoba s različitim poteškoćama, osoba starije životne dobi, nezaposlenih pa do pripadnika nacionalnih manjina. S obzirom na to da je

romska nacionalna manjina trenutno najzastupljenija na ovom području, a i socijalno najugroženija, posebna je pažnja posvećena upravo razvoju programa za tu skupinu. S obzirom na učestale migracije stanovništva unutar Europske unije, moguće je da će na ovom prostoru u budućnosti obitavati i veće skupine pripadnika drugih manjinskih skupina zbog čega bismo trebali biti spremni prihvatiti promjene i prilagoditi im svoje programe i aktivnosti te širiti duh multikulturalnosti i tolerancije.

Molise: „Na našu“ - ovi jezik nima umbrit (jezik koji ne smije izumrijeti)

*** *Tekst je napisan „na našu“, na jeziku molizanskih Slavena (Hrvata)*

Mala čeljadi znadu ka utra Lumolize, jena redžijuna do Litalja, jesu tri grada di još sa govore jena jezik zlav.

Ove tri grada sa zovu **Kruč** (Acquaviva Collecroce), **Filič** (San Felice del Molise) aš **Mundimitar** (Montemitro). Jiman do ovga jezika je: „na-našu“, ka hoće reč: *Govorat na-našu maneru*. Su ga zval vaka one ka ga kijekarijaju aje-ka ne nadahu ki jezik biša e do di gredaša. Znadahu sama ka gredaša „jiz do'ne bane mora“, do di su bi dol pur one.

Zlava su dol jiz do'ne bane mora li prindžipij do lu 1500, dop ka grad do prije (Kruč) je bi bija štrujan lu 1456 do jenga taramuta e čeljade ka su bi ostal su bi umbral za malatiji (peste).

Do lu 1297 fina lu 1796 grad jiz Kruča je bija posedan do Kavaljeri do Malta.

Do mala gošti utra ove grada su niki tri *Kafe Leterarija*. Ove servu za moč skupit aš držat tuna ono ka sa more zgora štorije do našhi gradi, aš do njevga jezika. Ja vami hočam govorat do'noga jiz Kruča.

Utra naš *Kafe Leterarij* **jesu čuda libri pisana Kroat, jena jezik kurta onga našoga**, ma ka mi numima kijekarijat! Sa tuna ove libra jesu klasifikana aš sa moraju prosit za hi lejit.

Sada di *Kafe Leterarij* rabu jena dičalj aš jena dovojika, ka ja sa jindervišta.

OV: Ja jesa Oscar Vetta e s menom rabi Iaria Mirco. Rabima za „**Sportij za Jezika**“, ka sa nahoda di *Kafe Leterarij* e di čeljade moraju dokj za pitat ono ka hi nderesiva zgora našga jezika o do štorije, tradicijune, koštuma do grada.

Di naš *Kafe Leterarij*, jesu dva vocabolarija, jena zgora jezika ka sa govore u Kruč e drugi zgora jezika ka sa govore na Mundimitar.

Jesu **tri romandza** pisana na-našu do Nicola Gliosca, koja gvida turističik. Tuna jesu benja na **desat libri pisana na-našu**.

IM: Ja jesa Iaria e kana Oscar rabim di *Sportij za Jezika*. Naš teg je oni, za čit poznat stvare do našga jezika aš do našga grada.

Rino John Gliosca

Acquaviva Collecroce - Kruč, Molise, Italija

rino.gliosca@email.it

Malo ljudi zna da u talijanskoj regiji Molise postoje tri gradića u kojima se govori jedan slavenski jezik.

Ta tri gradića zovu se **Kruč** (Acquaviva Collecroce), **Filič** (San Felice del Molise) i **Mundimitar** (Montemitro). Naziv toga jezika jest *na-našu* što hoće reći *pričati na naš način*. Tako su ga zvali oni koji su ga govorili zato što nisu znali niti koji je to jezik ni odakle dolazi. Znali su samo da dolazi „s druge strane mora“, odakle su došli i oni sami.

Slaveni su došli s druge obale početkom 16. stoljeća, nakon što je raniji grad (Acquaviva) uništen u potresu 1456. godine, a preživjeli stanovnici su umrli od bolesti (kuge).

Od 1297. pa sve do 1796. Kručom su vladali Malteški vitezovi.

Prije nekoliko godina u ovim su gradovima izniknula tri *književna kafića* čija je svrha pokušati oživjeti i sačuvati sve moguće priče o našim gradićima i jeziku. Želio bih vam pričati o onome u Kruču.

U našem književnom kafiću **mного je knjiga na hrvatskome jeziku, jeziku bliskom našem**, ali kojega ne govorimo. Te knjige su obrađene i mogu se posuditi.

Intervjuirao sam mladića i djevojku koji rade u književnom kafiću.

OV: Moje ime je Oscar Vetta, a sa mnom radi Iaria Mirco. Radimo na **jezičnome pultu** koji se nalazi u unutrašnjosti književnog kafića gdje mogu doći oni koje zanima naš jezik ili priča o njemu, naše tradicije i nošnje.

U našem književnom kafiću imamo dva rječnika, rječnik jezika koji se govori u Acquavivi i drugi, rječnik jezika koji se govori u Montemitru.

Na našem jeziku tri je romana napisao Nicola Gliosca, a postoji i nekoliko turističkih vodiča. Ukupno **desetak je knjiga napisanih na-našu**.

IM: Ja jesa Iaria e kana Oscar rabim di *Sportij za Jezika*. Naš teg je oni, za čit poznat stvare do našga jezika aš do našga grada.

Broj 60, listopad 2013.

Korko čeljadi gredu di Kafe?

KL: Ne gredu čuda aje-ka mala čeljadi znadu ka oda je jena biblioteka, e one ka umu pisat aš lejtit na-našu jesu mala.

Vi umita pisat aš lejtit ovi jezik?

KL: Mi keja. Poznajama pur hrvatski leterarij ka sma študijal di universita.

Sta čil štokodi za čit znat čeljadi ono ka činita?

KL: Sma proval čit nike stvare ove dana ka su prol. Sma čil jenu moštru do dizenji ka su čil dica za **Feštu do Maja**.

Pa sma organidzal jena evend ka sa zovaša: **Povidami jena fat**. Sma hodil po gradu po ruvami starihi, zozdola crikve aš kude naše funde. Dokla gredahma sima-tama, čeljade stare su povidival, dicami aš onimi ka bihu s nami, fata stare ka su bi surtil njimi kada bihu mblade. Di saka funda sma sa fermal e prije za pit sma kandal na-našu, naše kandzune stare, kana: **Divojka Rodna**.

Koje jesu libra ka jimata e ka jesu pisana na-našu?

KL: **Libar** naveče jimbordand ka jimama e ka govare kaka bihma, je **oni do Milan Rešetar** aje ka je bija prvi lingvišt ka je pisa zgora našga lipoga jezika. Ovi libar govare pur: Do di, kada e aje zlava su dol Lumoliz.

Pa je **vokabolarij** ka je bija pisan do profesora Walter Breu aš profesora Giovanni Piccoli di je pur jena mala gramatika do našga jezika.

Je drugi **vokabolarij s figuri, za dicov malihi**, ka je bija pisan do Pasqualino Sabella. Riče zgora vokabolarija, sa nahodaju pisana: na-našu, kroat aš italjan.

Pa jesu **tri romandza**: *Sep aš Mena – Hiža do Templari – Tezor do Brihandi*, aš jena **libar do poeziji**: *Stice do srce*, ka su bil pisana do Nicola Gliosca.

Drugi libar jimportand pisan na-našu je: **Mali Kraljič**. Ovi libar je bija tradučan na-našu do profesora Walter Breu aš do Nicola Gliosca.

Pa je jena libar ka je pisa John Clissa, jiz Filiča, ka sa zova: **Funda aš Orginet**, ka govore do čeljadi do'vga grada ka jesu Laustralija aš kaka njifog jezik (na-našu) je kanja z'one bane svita.

Koliko ljudi dolazi u Kafić?

KL: Ne dolazi mnogo ljudi jer tek malobrojni znaju da je ovdje knjižnica i uopće malo je onih koji pišu i čitaju *na-našu*.

Vi znate pisati i čitati taj jezik?

KL: Mi znamo. Studirali smo i hrvatski jezik, tako da poznajemo i njega.

Kako upoznajete ljude s onime što radite?

KL: Nedavno smo pokušali nešto u tom smjeru. Priredili smo izložbu dječjih radova za **Feštu od Maja** (lokalni tradicionalni običaj za prvi svibnja, op. ur.).

Osim toga, organizirali smo manifestaciju pod nazivom **Povidami jena fat** (*Ispričaj mi pričū*). Hodali smo starim gradskim ulicama, oko crkve i prema našim fontanama. Dok smo hodali, stariji su pričali djeci i svima ostalima svoje dogodovštine iz djetinjstva. Ispred svake fontane bismo se zaustavili i prije pijenja pjevali bismo na-našu naše stare pjesme kao što je *Divojka rodna*.

Koje knjige imate napisane na-našu?

KL: Najvažnija knjiga koju imamo i koja govori o nama je **knjiga Milana Rešetara**. On je bio prvi lingvist koji je pisao o našem lijepom jeziku. Ova knjiga također govori odakle, kada i zašto su Slaveni došli u Molise.

Potom imamo **rječnik** koji su sastavili profesori Walter Breu i Giovanni Piccoli gdje se može pronaći i ponešto gramatike našega jezika.

Postoji još jedan **slikovni rječnik za djecu** koji je sastavio Pasqualino Sabella. Riječi su napisane na-našu te na hrvatskom i talijanskom jeziku.

Postoje i **tri romana**: *Sep aš Mena – Hiža do Templari – Tezor do Brihandi*, i jedna **pjesnička zbirka**, *Stice do srce*, koje je napisao Nicola Gliosca.

Još jedna važna knjiga objavljena *na-našu* jest **Mali Kraljič** (*Mali princ*, op. ur.). *Na-našu* su ga preveli profesor Walter Breu i Nicola Gliosca.

Imamo i knjigu koji je napisao John Clissa iz San Felicea, pod nazivom **Funda aš Orginet** u kojoj govori o svojim sunarodnjacima koji žive u Australiji i opisuje kako se njihov jezik (*na-našu*) promijenio na drugome kraju svijeta.

Naša sperandza je ka ovi jezik nima umbrit e mi ka ga govarama, mama čit tuna ono ka morama za ga čit žvit još.

Bibliografiju radova o moliškim Slavenima (Hrvatima) u katalogu Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu možete pronaći na <https://koha.ffzg.hr/cgi-bin/koha/opac-shelves.pl?viewshelf=1567&sortfield>.

Preporučujemo i članak Petra Šimunovića **Moliški Hrvati i njihova imena** iz *Folia onomastica Croatica* 20(2011), 189-205, dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/121870>.

Nadamo se da ovaj naš jezik neće izumrijeti i da ćemo mi koji ga znamo poduzeti sve što je u našoj moći da ga i dalje održimo živim!

Gradišće: Knjiga Hrvatska EU-član broj 28

*** Tekst je napisan na jeziku gradišćanskih Hrvata.

Petar Tyran

Hrvatsko štamparsko društvo, Željezna, Austrija

petertyran@hrvatskenovine.at

Hrvatska EU-član broj 28 je naslov knjige na nimškom jeziku, ku je Hrvatsko štamparsko društvo iz Željezna 11. julija predstavilo u Beču. Autor knjige, rođeni Cindro-fac dr. Štefan Benczak knjigom kani upoznati Austrijance s novim članom Europske unije. Znanje o Hrvatskoj je dijelom jako slabo i manjkavo. Da se to znanje poviši i poboljša je takaj jedan, i to glavni cilj ove knjige uvjerenoga Hrvata Št. Benczaka. Skoro 100 stranic debela publikacija daje pregled o povijesti Hrvatske. Ali je ujedno i cilj ove knjige, da o Hrvatskoj informira stanovništvo samo nimškoga

jezika i u Beču akreditirane diplomate iz cijeloga svita, kako je rekao Petar Tyran u ime izdavača Hštd-a pri press-konferenciji povodom izlaska ove knjige u bečkom Cafe Landtmann. Napomenuo je i kako su gradišćanski Hrvati poveznica izmed Austrije i Hrvatske.

Cilj je pravoda i nakana Hštd-a i nadalje, da godišnje objavi barem jednu knjigu na hrvatskom jeziku.

Više informacija na <http://hrvatskenovine.at/clanak/25-07-2013/nova-knjiga-hrvatska-clanica-28>.

Knjiga stoji 19,80 E i se more nabaviti kod Hrvatskoga štamparskoga društva, u Željeznu; tel +43/2682/61470 ili ured@hrvatskenovine.at.

Broj 60, listopad 2013.

Beč: Centar biblioteka „Franjo Rotter“ - u njoj se more pronajti sve

*** Tekst je napisan na jeziku gradišćanskih Hrvata.

Gabriela Novak-Karall
Hrvatski centar, Beč
ured@hrvatskicentar.at

Temelj današnje Centar biblioteke „Franjo Rotter“ je biblioteka, knjižnica, Hrvatskoga akademskoga kluba još iz sedamdesetih ljeta, ku je kasnije mladi gradišćanskohrvatski student i absolvent slavistike, Franjo Rotter, novo strukturirao i katalogizirao.

Od 2008. ljeta knjižnica je **smješćena u prostorija Hrvatskoga centra**, u dvi prostorija namješćena sa suvremenimi knjižnični objekti, s ukupnom površinom od oko pedeset kvadratnih metarova. U predvorju knjižnice nahadjaju se „tekuće“ novine i časopisi - aktualne austrijske dnevne novine i časopisi različitih nacionalnih manjina ke žive u Austriji. U tom prostoru se ujedno moru i čitati spomenute publikacije.

Od 2009. katalogiziran je medijski inventar (za sada skoro isključivo tiskani mediji) u softveru *Biblioweb*. Dostupan je u *online* katalogu (www.biblioweb.at/centarbiblioteka) u kom morete pretraživati zbirke ke vas zanimaju ili rezervirati pojedine naslove.

Centar biblioteka „Franjo Rotter“ je javno dostupna i stručna biblioteka kao i ustanova u smislu servisa i informacijov na području prava manjina, manjinske politike, slavenskih jezika, dvojezičnosti, većjezičnosti i učenja jezika .

Glavne knjižnične zbirke su :

- gradišćanskohrvatska i južnoslavenska književnost,
- manjine i politika,
- učenje jezika,
- dvojezičnost i većjezičnost,
- (gradišćansko)hrvatska narodna kultura,
- stručna literatura s područja autohtonih etničkih manjina (narodnih grup) u Beču i Austriji kao i u susjedni zemlja,
- povijest i zemljopis Hrvatske i bivše Jugoslavije,
- zbirka dičje književnosti.

Još jedno interesno područje knjižnice je **dokumentacija o povijesti hrvatske manjine u Austriji**

kao i publikacije ke su različna društva i institucije objavile na tu temu.

Osnovna zadaća i cilj biblioteke je **promicanje i poticanje hrvatskoga jezika u okviru narodne grupe.**

Djelovanje knjižnice je usmireno na postizanje sveobuhvatnoga, raznolikoga i aktualnoga medijskoga portfelja kao i jednostavna i privlačna prezentacija.

Trenutno imamo već od **5 560 katalogiziranih medijov**, uglavnom tiskanih, od čega ih je 85% na izvornom jeziku (gradišćanskohrvatski, hrvatski, srpski, bosanski).

Centar biblioteka funkcionira i kao vrlo koristan dodatak za događaje i djelovanje u Hrvatskom centru, i kao dokumentacijski centar svih aktivnosti na ovom području , a na kraju i kao neka vrsta sjećanja, spominjanja, na (gradišćansko)hrvatsku povijest, kulturu, jezik i identitet.

Isto tako se u knjižnici održavaju **čitanja i predstavljanja knjig.**

Knjižnica sadrži različne zbirke čim kani privlačiti širu čitalačku publiku – dicitu, mlade i starije. U njoj se more pronajti sve – od znanstvene literature (ka koristi studentom slavistike, kroatistike, povijesti, povijesti umjetnosti, etnologije...) sve do beletristike suvremenih hrvatskih i europskih autorov. Fond se stalno popunjava i aktualizira. Svaki tajedan izdvajamo nekoliko zanimljivih naslovov ter ih preporučamo na svojoj web stranici i putem *newslettera*.

Ljubezno osoblje knjižnice rado pomaže pri izabranju stručne literature i iskanju informacijev.

Franjo Rotter, rođen 1970., a umro 2002. kao mlad slavist, pjesnik i književnik, velik talent i veliko ufanje na području jezika i književnosti gradišćanskih Hrvatov. Zato je ova sredšnja hrvatska biblioteka u Beču posvećena njemu. Više o njegovom životu možete pročitati u članku Mare Klikovits na stranici http://www.zigh.at/fileadmin/user_upload/media/Platforma_za_mlade/Franc_Rotter.pdf.

Vojvodina: Knjižnice Hrvata

Tomislav Žigmanov

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica

tzigmanov@zkvh.org.rs

Hrvati u Vojvodini su u većini višestoljetno domicilno stanovništvo i predstavljaju relativno heterogenu nacionalnu zajednicu. Oni su na prostor Vojvodine, to jest u južne krajeve Srednje Europe, dolazili tijekom duljeg razdoblja. U različitim razdobljima, zbog različitih razloga i s različitih su područja današnjih država Hrvatske i Bosne i Hercegovine Hrvati naseljavali teritorij Bačke, Srijema i, u manjem broju, Banata. Subetnički su dijelovi Hrvata u Vojvodini – Bunjevci i Šokci u Bačkoj, skupine Hrvata u Banatu, te Hrvati u Srijemu, živeći u različitim državno-pravnim sustavima, tijekom povijesti imali zasebne, među sobom čak i različite, nacionalno-integracijske procese, kao i uopće procese društvenoga razvoja, što je sve ostavljalo posljedice na njihov društveni život u sadašnjosti, kao i na područje kulture. Često su u povijesti bili objekti nedobrohotnih politika, što se na poseban način demonstriralo 90-ih godina 20. stoljeća.

Osnovna značajka koja vrijedi kada je u pitanju ostvarivanje prava na njegovanje i razvoj vlastite kulture u suvremenosti jest sljedeća: hrvatska nacionalna manjina u Vojvodini do početka djelovanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (2009) nije imala nijednu profesionalnu kulturnu instituciju. Kako se to dogodilo ne tako davno, biva jasnim zašto još uvijek ne postoji ozbiljnija kulturna politika i praksa, zašto još nije ustrojen vlastiti kulturni prostor, zašto su kulturni sadržaji unutar zajednice više nego siromašni, uz dominaciju folklornih sadržaja, zašto ne postoje značajnije manifestacije u određenim sferama kulture... S druge strane, i hrvatski sadržaji u programima kulturnih i znanstvenih ustanova i institucija od nacionalnoga i pokrajinskoga značaja, zatim gradova i općina u kojima Hrvati žive i više su nego skromni – reći ćemo da Gradska knjižnica u Subotici, gradu na čijem teritoriju živi blizu 15 000 Hrvata, 2012. godine nije kupila niti jednu knjigu na hrvatskome jeziku. Dodajmo tome i činjenicu da status knjiga na hrvatskome jeziku, osim djelomice u subotičkoj Gradskoj knjižnici, još uvijek nije na zadovoljavajući način razriješen – u većini je sastavni dio fondova knjiga na srpskome jeziku.

Kada je riječ o knjižnicama unutar kulturnoga prostora hrvatske zajednice u Vojvodini, valja istaknuti kako **ne postoji niti jedna**

javna knjižnica koja bi posjedovala knjige i druge publikacije koje su od značaja za Hrvate u Vojvodini. Postojeće, koje djeluju u sastavu kulturnih udruga, ili su regionalne (**Bunjevačko-šokačka knjižnica „Ivan Kujundžić“ u Subotici**, koja djeluje unutar Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“) ili općenitije (**knjižnica kulturne udruge Hrvatska čitaonica iz Subotice**) ili pak pokrivaju novije razdoblje (**knjižnica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata**, također u Subotici). Rad niti jedne, pak, nije ni na koji način financijski podržan od strane državnih tijela Republike Srbije.

Bunjevačko-šokačka knjižnica „Ivan Kujundžić“ smještena je u prostorijama Župe sv. Roka u Subotici i raspolaže s najbogatijem zavičajnim fondom s oko 6 000 što monografskih što periodičkih publikacija, no one nisu ni na koji način bibliotečki obrađene. Dio u kojemu se nalaze knjige izvan zavičajnoga fonda – riječ je oko 30 000 knjiga – nema svoj prostor i nije dostupan javnosti.

Knjižnica Hrvatske čitaonice – s više od 10 000 jedinica – smještena je u prostorijama udruge, a sadrži, osim manjeg zavičajnog fonda, veći broj naslova knjiga na hrvatskome jeziku. No, i obrada je knjiga u njihovom fondu tek na početku. Na koncu, kada je riječ o **zavičajnoj knjižnici Hrvata u Vojvodini Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata**, zahvaljujući donacijama nekoliko osoba i institucija, došao je u posjed sveukupne zavičajne periodike na hrvatskom jeziku objavljivane nakon 1990, koja je i primjereno uvezana, te svih izdanja na hrvatskom jeziku objavljenih također nakon 1990. godine. U tijeku je stručna knjižničarska obrada, te smještaj na adekvatan način radi dostupnosti svim zainteresiranim.

I desetak mjesnih kulturnih udruga u Vojvodini (Sombor, Tavan-kuć, Zemun i dr.) ima svoje manje knjižnice, koje poglavito sadrže knjige i periodiku iz starijeg razdoblja (do 1990), ali su prepuštene entuzijazmu pojedinaca, bez ikakve materijalne ili stručne pomoći državnih institucija.

Kada je riječ o starijim knjigama, od izuzetne su vrijednosti i **dvije knjižnice u franjevačkim samostanima u Bačkoj**. Naime, **samos-tani u Baču i Subotici** raspolažu bogatim i uređenim knjižnicama, koje sadrže veliki broj franjevačkih filozofskih i teoloških priručnika i knjiga iz 18. stoljeća. Smatra se da knjižnica samostana u Baču od svih knjižnica franjevačkih samostana na teritoriju bivše Jugoslavije ima najbogatiji fondus knjiga. To je iz razloga što su knjige nabavljane za potrebe redovnika dušobrižnika u novicijatu ili su ostale kao ostavština nemalog broja franjevaca koji su u Baču umrli.

IZ RADA HKD-a I REGIONALNIH DRUŠTAVA

Kanada: Hrvatska knjižnica u Mississaugi u kanadskom Ontariju

Hrvatsko-kanadska knjižnica i kulturno društvo (HKKKD) smještena je u velikom parku *Father Kamber* u Mississaugi u Ontariju, na posjedu koji je 1960-ih godina kupila hrvatska zajednica.

Suvremeno kulturno središte s knjižnicom osmislio je prije nešto više od deset godina Ivica Puhalo kao mjesto na kojem bi se čuvala knjige na hrvatskom jeziku i gdje bi bile dostupne cijeloj hrvatskoj zajednici te mjesto na kojem se mogu organizirati različiti programi, predavanja i obilježavati događaje važne za hrvatsku zajednicu južnog Ontarija.

Knjižnica je službeno počela raditi 2005. godine, a od 2009. smještena je na današnjoj lokaciji, u široj okolini Toronta.

Jedini izvori financiranja su donacije pojedinaca ili organizacija te novac prikupljen na dobrotvornim večerima. Jedna je takva večera, primjerice, podmirila troškove preseljenja knjižnice i godišnje troškove za 2010. godinu.

Trenutno knjižnica posjeduje oko 6 000 knjiga što je čini najvećom javnosti otvorenom zbirkom hrvatskih knjiga u Kanadi.

Više o Knjižnici može se pročitati u tekstu Dubravka Barača, *Novi kulturni centar u južnom Ontariju*, *Hrvatski iseljenički zbornik*, 2012 (2011), str. 145-153, cjeloviti tekst dostupan je na http://www.croatiancanadianlibrary.com/images/HIZ2012_HR_Knjiznica_2_.pdf.

Knjižnica ima svoju internetsku stranicu s knjižničnim katalogom (<http://www.croatiancanadianlibrary.com/>), međutim ona se nažalost ne ažurira od travnja 2012. godine.

Održane 4. i 5. sjednica Stručnog odbora i 5. sjednica Glavnog odbora HKD-a

4. sjednica Stručnog odbora HKD-a održala se 2. srpnja 2013. godine.

Razgovaralo se o Skupštini HKD-a koja će se održati u 15. – 18. listopada 2014. godine. Usvojen je prijedlog za glavnu temu: Knjižnice od misije do strategije (<http://hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/241/>). Razgovaralo se i o podtemama koje će biti detaljno definirane naknadno te o organizaciji Skupštine.

Razmatrali su se prijedlozi programa i aktivnosti HKD-a za 2014. godinu.

Predsjednica Komisije za klasifikaciju i predmetno označavanje HKD-a predložila je uvođenje online usluge na internetsku stranicu HKD-a pod nazivom *Pitajte sadržajnog analitičara* osmišljenu kao pomoć svim knjižničarima koji rade na predmetnoj obradi.

Raspravljalo se o poziciji HKD-a u organizaciji skupa *Arhivi, knjižnice, muzeji*.

5. sjednica Stručnog odbora HKD-a održala se 24. rujna 2013. godine.

Izabrani su Programski i Organizacijski odbor sljedeće Skupštine HKD-a, <http://hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/241/>.

Vezano uz javnu raspravu o *Nacrtu prijedloga Pravilnika o izmjenama Pravilnika o uvjetima...* raspravljalo se o stručnim ispitima u knjižničarskoj struci te o tome na kakvim studijima i programima knjižničari trebaju stjecati višu i visoku stručnu spremu.

5. sjednica Glavnog odbora HKD-a održana je 1. listopada 2013. godine.

Bilo je riječi o prijavi programa HKD-a na natječaj Ministarstva kulture te o 39. Skupštini koja će se održati iduće godine u Splitu. Usvojeni su prijedlozi kotizacija i dogovorena je suorganizacija s Društvom knjižničara u Splitu koje se za potrebe suorganizacije planira prijaviti na lokalne natječaje za financiranje.

Razgovaralo se i o obilježavanju Dana hrvatskih knjižnica. Predsjednica HKD-a pročitala je obrazloženje Odbora za dodjelu priznanja „Knjižnica godine“ za dodjelu **nagrade Knjižnici „Fran Galović“ iz Koprivnice**, a Glavni odbor se složio s odlukom. Predsjednica je izrazila nadu da će koprivnička knjižnica prihvatiti domaćinstvo središnje proslave Dana hrvatskih knjižnica.

Vezano uz izmjene *Pravilnika o uvjetima i načinu stjecanja zvanja...* najviše se raspravljalo o priznavanju stečenih viših zvanja u knjižničarskoj struci u knjižnicama u sustavu Ministarstva zna-

nosti, obrazovanja i sporta. Predsjednica je upoznala članove Glavnog odbora s prijedlozima koje je HKD uputio Ministarstvu u sklopu javnog internetskog savjetovanja i potaknula sve da i privatno ili u ime svojih institucija reagiraju na predložene izmjene, ali i na Pravilnik u cijelosti, sukladno vlastitoj praksi i problemima u svakodnevnom radu.

Zapisnici su dostupni ili će biti dostupni na: http://www.hkdrustvo.hr/hr/dokumenti/kategorija/zapisnici_strucnog_odbora_2012/.

Skupština Društva knjižničara Slavonije i Baranje

Pleternica, 28. lipnja 2013.

Marina Vinaj
predsjednica Društva
marina.vinaj@mso.hr

Izvještajna skupština Društva knjižničara Slavonije i Baranje održala se u Pleternici 28. lipnja 2013. godine. Ovo će redovito godišnjeg godišnje druženje slavonskih i baranjskih knjižničara ostati po mnogočemu zapamćeno.

Davne 1977. godine Prva redovna skupština Društva knjižničara Slavonije i Baranje održala se u Pleternici. Trideset i šest godina poslije, eto nas opet!

Znakovite su uistinu obje pleterničke skupštine, ona osnivačka, u kojoj se tek trebalo izboriti za strukovna prava i ova obljetnička, kada je grad Pleternica u iščekivanju otvorenja nove knjižnice i čitaonice.

Više od stotinu okupljenih knjižničara odazvalo se pozivu domaćina, ravnatelja Hrvatske knjižnice i čitaonice Pleternica, Franje Novaka, na zajedničko druženje.

Srdačan doček, uz članove KUD-a „Orljava“ i Zavičajne zajednice „Rama“, organiziran je u Hrvatskoj knjižnici i čitaonici Pleternica čiji su skromni i skućeni prostori primili kolege iz Slavonije i Baranje, ali i predstavnike Hrvatskog knjižničarskog društva: predsjednicu Marijanu Mišetić, predsjednicu Stručnog odbora Andreu Tominac, stručnu tajnicu Dunju Holcer i aktivnu umirovljenicu, dugogodišnju djelatnicu Knjižnica grada Zagreba, Jasnu Jednačak.

Nakon dočeka krenulo se u razgledavanje nove zgrade Knjižnice,

u kojoj se nazočnima obratila i gradonačelnica Antonija Jozić. Nova zgrada Knjižnice postat će okupljalište svih generacija Pleterničana i svakako jedna od impozantnijih knjižnica u ovom dijelu Slavonije.

Članovi Društva obišli su, uz stručno vodstvo i svetište Gospe od Suza, pleternički park te mini-hidroelektranu.

Nakon razgledanja uslijedila je Skupština u Plavoj dvorani Osnovne škole fra Kaje Ađića. Nazočnima su se obratili gradonačelnica Antonija Jozić, župan Alojz Tomašević, ravnateljica škole Anka Dorbić te u ime Pleterničana, član Udruge „Pleternički čoraci“, Ivan Rotar. Mladi glazbenici škole priredili su zanimljiv umjetnički program.

Skupštini se obratila i predsjednica HKD-a Marijana Mišetić istaknuvši aktivnost Društva knjižničara Slavonije i Baranje te podsjetivši na izuzetnu organizaciju 38. skupštine Hrvatskog knjižničarskog društva u Osijeku kojoj je uz Hrvatsko knjižničarko društvo suorganizator bilo i Društvo knjižničara Slavonije i Baranje.

Usljedio je redovni tijek Izvještajne skupštine koju je najavila predsjednica Društva Marina Vinaj, a vodilo Radno predsjedništvo na čelu s predsjednicom Dubravkom Pađen Farkaš.

Podsjetilo se na aktivnosti u protekloj godini, te izvjestilo o aktivnostima koje su pred Društvom tijekom naredne godine.

Glavna urednica **stručnog glasila Knjižničarstvo**, Svjetlana Mokriš, predstavila je **novi broj elektroničkog časopisa** te pozvala na suradnju za sljedeći broj koji će biti postavljen na internetsku stranicu tijekom rujna. Istaknula je vrijednost radova koji se bave svim vrstama knjižnica. Podsjetila je da su radovi recenzirani, a namjera je časopis uskoro uvrstiti u baze *Hrčak* i *Scopus*.

Predstavljene su i **nove stranice Društva** za koje je zaslužan Tihomir Dunđerović te zanimljiv projekt koji je pokrenuo kolega Goran Pavlović iz knjižnice u Drenovcima radnog naslova **Knjige na mreži**. Ovaj projekt razmjene i potražnje knjiga među knjižnicama,

Broj 60, listopad 2013.

nadamo se, podržat će i Ministarstvo kulture.

Nakon zajedničkog objeda u restoranu Buba, druženje knjižničara nastavilo se u vinogradu gospodina Markote, uz nezaboravan pogled na vinogorje, iznimna vina i tople stihove domaćina.

Skupština Društva bibliotekara Istre

Čakavska kuća, Žminj, 19. rujna 2013.

Ivan Kraljević

predsjednik Društva bibliotekara Istre

kivan@unipu.hr

Dana 19. rujna održana je **redovna godišnja skupština Društva bibliotekara Istre** u Čakavskoj kući u Žminju. Skupštini je prethodilo predavanje profesorice Aleksandre Horvat o vrijednostima knjižničarske profesije. Na Skupštini su podneseni i usvojeni financijski i programski izvještaji za 2012. i prvu polovicu 2013. godine, nakon čega se predsjednik Društva Ivan Kraljević osvrnuo na **60. godišnjicu osnutka Povjereništva Društva bibliotekara Hrvatske u Puli**. Naime, prije 60 godina, 1953. godine u Naučnoj biblioteci u Puli osnovano je Povjereništvo Društva bibliotekara Hrvatske s tri člana: Zlatko Vince i Roman Lukin, bibliotekari iz Naučne biblioteke, i Mira Vučić iz Gradske knjižnice u Puli. Ovo prvo organizirano djelovanje knjižničara iz različitih knjižnica u Istri uzima se kao začetak djelovanja Društva bibliotekara Istre koje pod sadašnjim imenom djeluje od 1977. godine. Ovim povodom predsjednik DBI-a iznio je kratku povijest Društva, a knjižničarska savjetnica Marija Petener-Lorenzin prisjetila se rada u Društvu.

U 2014. godini Društvo **najavljuje nastavak rada na projektima Zelena knjižnica** (www.zk.dbi.hr) i **Bibliographia historica online** (www.bho.com.hr), dva stručna predavanja u suradnji s CSSU-om te dodjelu nagrade Društva i pohvalnice za NAJ projekt.

Na skupštini je po drugi put dodijeljena **Nagrada DBI-a** i to **Brunu Dobriću iz Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli** koji je svojim radom pridonio afirmaciji knjižničarske struke, usustavljanju baštinske građe, novim spoznajama o povijesti čitaonica i knjižnica u Istri te kulturne povijesti Istre uopće. Bruno Dobrić je od 1985. godine zaposlen u Naučnoj biblioteci Pula, današnjoj Sveučilišnoj knjižnici, čiji je ravnatelj bio u četiri mandata. U međuvremenu je stekao akademski stupanj doktora znanosti i stručni stupanj knjižničarskog savjetnika. Njegov primarni knjižni-

Ova skupština je, između ostalog, pokazala veliko srce našeg domaćina, kolege Franje Novaka, sjajnu suradnju i razumijevanje lokalne vlasti, ne tako česte u današnje vrijeme, no iznad svega zajedništvo, iznimnu strukovnu i prijateljsku povezanost članova Društva knjižničara Slavonije i Baranje.

čarski interes usmjeren je na staru i rijetku knjigu: od 1988. godine vodi Zbirku stare i rijetke građe u Naučnoj (Sveučilišnoj knjižnici), a njegovi radovi i projekti također u najvećoj mjeri doprinose rečenoj domeni: od 2007. vodi projekt Knjižnice *Istarske novine online* (INO): digitalizacija i predstavljanje starih istarskih novina na internetu, a od 2009. vodi projekt Društva bibliotekara Istre *Bibliographia Historica online* (BHO): digitalizacija i predstavljanje na internetu građe za istarsku retrospektivnu bibliografiju knjiga i periodike objavljenih do 1918. godine. U više je navrata bio i predsjednik DBI-a, a svojim je znanstvenim i stručnim radovima u hrvatskim, austrijskim i slovenskim časopisima, zbornicima i monografijama te angažmanom u stručnim društvima i uredništvima godinama održavao istraživačko-stvaralački kontinuitet kako unutar knjižničarstva tako i u povijesno-kulturološkoj sferi, u prvom redu, Istre

Po drugi je put dodijeljena i **Pohvalnica za NAJ projekt**, za najbolje zamišljen i realiziran projekt u knjižničarskoj struci. Pohvalnica u 2013. godini dodijeljena je projektu **Mediteran stanuje u Puli**, a preuzela ju je voditeljica projekta **Tea Grujić** ispred **Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli**. Mediteran stanuje u Puli je projekt Sveučilišne knjižnice Jurja Dobrile u Puli proveden u partnerstvu s Arheološkim muzejom Istre i Povijesnim i pomorskim muzejom Istre. Mediteran stanuje u Puli nastavak je projekta *Pulski putovi knjige*, nastalog 2011. godine temeljem partnerske suradnje sa Sajmom knjiga u Istri. Projekt je zamišljen kao niz stručnih vođenja koja u cijelosti samostalno provode obučeni učenici: učenici-volonteri vode pulskim kulturnim itinerarima učenike koji dolaze na Sajam knjiga. U projektu je aktivno sudjelovalo 42 volontera iz pulskih srednjih škola (Škola za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu Pula, Tehnička škola Pula, Gimnazija Pula, SMSI „Dante Alighieri“ Pula), a kroz 33 vodstva educirano je 900 korisnika (700 učenika i 60 nastavnika) iz 13 osnovnih i srednjih škola Istarske i Primorsko-goranske županije.

Nakon Skupštine položeno je cvijeće na grob **Mihe Debeljuha** (Tudari kraj Žminja, 1927 – 1999), knjižničara, profesora, jezikoslovca i pjesnika, dugogodišnjeg ravnatelja Naučne biblioteke u Puli, današnje Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

HKD: Radna grupa za pravne i srodne knjižnice

Blaženka Peradenić-Kotur
predsjednica Radne grupe,
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
bkotur@nsk.hr

U okviru Sekcije za specijalne i visokoškolske knjižnice 2008. godine osnovana je Radna grupa za pravne i srodne knjižnice s ciljem **funkcionalnog povezivanja pravnih i srodnih knjižnica te promoviranja uloge pravnih i srodnih knjižnica u znanosti, pravnoj praksi i društvu općenito**. Tijekom godina Radna grupa je izvršavala postavljene ciljeve surađujući sa srodnim radnim tijelima HKD-a. Radna grupa se afirmirala aktivnim sudjelovanjem na skupštinama HKD-a, na stručnim knjižničarskim skupovima, osobito na *Danima specijalnih i visokoškolskih knjižnica u Opatiji* koje organizira Sekcija, te organizacijom i realizacijom samostalnih programa. Podsjećamo da smo prošle godine u suradnji s Centrom za ljudska prava u Zagrebu organizirali tribinu *Autorsko pravo i sporazum ACTA u knjižnicama*.

U međunarodnoj suradnji izdajemo regionalnu suradnju s knjižničarima pravnih i srodnih knjižnica jugoistočne Europe. U početku je to bila inicijativa za međuknjižničnu suradnju s jednogodišnjim susretom na okruglom stolu u Neumu (Bosna i Hercegovina) u organizaciji pravnih fakulteta u Splitu i Mostaru, suradnja je prerasla u **Društvo bibliotekara pravnih i srodnih knjižnica Jugoistočne Europe** (SEALL) sa sjedištem u Splitu čija je predsjednica članica naše Radne grupe Edita Bačić.

U tekućem mandatnom razdoblju Radna grupa djeluje u sastavu: Blaženka Peradenić-Kotur, predsjednica; Edita Bačić, Dragutin Nemeč, Maja Tomečak, Dejana Golenko, Blanka Salatić, Ksenija Švenda-Radeljak, Marula Vujasinović i Irena Frigo Haltrich. Ovakvim kadrovskim sastavom Radna grupe osigurava zastupljenost knjižnica svih pravnih fakulteta u Republici Hrvatskoj, kao i srodnih visokoškolskih i specijalnih knjižnica.

Iz plana rada za tekuće mandatno razdoblje izdajamo:

- zagovaranje uloge i doprinosa knjižničara pravnoj i srodnim strukturama i znanostima,
 - aktivan doprinos radu Sekcije za specijalne i visokoškolske knjižnice – organizacija i priprema *Dana specijalnih i visokoškolskih knjižnica u Opatiji*,
 - povezivanje sa srodnim komisijama i radnim tijelima HKD-a, osobito sa Komisijom za državne informacije i službene publikacije, Radnom grupom za autorsko pravo i otvoreni pristup, Komisijom za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja i Komisijom za javno zagovaranje,
 - iniciranje izrade smjernica za praktičnu primjenu *Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima u knjižnicama*, u suradnji s Radnom grupom za autorsko pravo i otvoreni pristup,
 - izrada programa edukacije knjižničara o problematici autorskoga prava i srodnih prava u knjižničarstvu, u suradnji s Komisijom za autorsko pravo i otvoreni pristup,
 - informiranje knjižničarske javnosti o zakonima i drugim propisima koji direktno ili indirektno utječu na knjižničnu djelatnost na portalu: *Pravo na knjižnicu / Pravna infoteka* (http://www.hkdrustvo.hr/hr/pravo_na_knjiznicu/35), u suradnji s Komisijom za javno zagovaranje,
 - zalaganje za konačno donošenje *Standarda za visokoškolske knjižnice u Republici Hrvatskoj* kao i *Standarda za specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj*,
 - zagovaranje i razvoj ljudskih potencijala u pravnim i srodnim knjižnicama kroz zapošljavanje stručnog osoblja, ostvarenjem minimalnog broja stručnog osoblja prema *Standardima za specijalne i Standardima za visokoškolske knjižnice* te stalno stručno usavršavanje.
- Na planu međunarodne aktivnosti Radna grupa će i nadalje aktivno promovirati regionalnu suradnju pravnih i srodnih knjižničara sudjelovanjem u aktivnostima Društva bibliotekara pravnih i srodnih knjižnica Jugoistočne Europe (SEALL):
- aktivnim sudjelovanjem u pripremi i realizaciji Okrugloga stola knjižničara - članova Društva bibliotekara pravnih i srodnih knjižnica Jugoistočne Europe (Neum, Bosna i Hercegovina),
 - aktivnim sudjelovanjem na Skupštini Društva i u susretu povodom Sajma knjiga na Pravnom fakultetu u Beogradu (Srbija),
 - daljnjim jačanjem uloge i kompetencija knjižničara u pravnim i srodnim knjižnicama,
 - sudjelovanjem u realizaciji izdavačkoga plana Društva.
- Radna grupa kao članica SEALL-a ima mogućnost **sudjelovanja u radu Međunarodnog udruženja pravnih knjižnica** (International Association of Law Libraries, IALL), kao jedne od najvažnijih međunarodnih udruga pravnih knjižnica koja broji preko 400 članova iz više od 50 zemalja.

Broj 60, listopad 2013.

Pored članstva u spomenutim udrugama, Radna grupa ima priliku i izravno sudjelovati u radu IFLA-e budući da je naša članica **Edita Bačić izabrana za članicu Stalnog odbora Sekcije za pravne knjižnice** (Standing Committee on Law Libraries Section), a na ovogodišnjoj konferenciji IFLA-e u Singapuru izabrana je za **tajnicu u razdoblju 2013 - 2015.** godine. Iskazano povjerenje za obavljanje tajničkih dužnosti svakako je izraz priznanja našoj kolegici Editi Bačić, čime se ujedno otvaraju nove mogućnosti za veću i sadržajnije participaciju i afirmaciju naše Radne grupe u međunarodnim aktivnostima pravnih knjižničara.

Radna grupa, potaknuta brojnim društvenim promjenama i očekivanjima, usvajanjem izmjena zakona i izrade strateških dokumenata vezanih uz razvoj hrvatske znanosti, obrazovanja i kulture na razini države, sveučilišta i lokalne zajednice, ali s minimalnim

utjecajem na knjižnice, te članstvom Hrvatske u Europskoj uniji i pristupom fondovima EU-a kao dijelom pozitivnog okruženja koje HKD svakako mora bolje iskoristiti, u suradnji s Komisijom za javno zagovaranje i Gradskom knjižnicom Marka Marulića u Splitu za sljedeću godinu **planira održavanje Okruglog stola Zagovaranje za knjižnice i knjižničarstvo.** Zagovaranje knjižnica opći je trend i jedinstvena smjernica u knjižničarstvu na međunarodnoj razini. Vještine javnog zagovaranja važne su za sve knjižničare, jednako su korisne malim i velikim knjižnicama, upravi i ostalim djelatnicima, a temelje se na iskustvu i primjerima dobre prakse iz zemlje i inozemstva. Koristim priliku da najavim skup i pozivam sve zainteresirane knjižničare da nam se pridruže u temi zagovaranja. Više informacija o skupu bit će pravovremeno objavljeno na stranicama HKD-a.

HKD: Komisija za državne informacije i službene publikacije

Irena Pilaš
predsjednica Komisije
irena.pilas@nsk.hr

Osnovni cilj rada Komisije za državne informacije i službene publikacije HKD-a je osiguravanje prava na univerzalnu slobodu i dostupnost informacija o državnoj politici i njezinim aktivnostima. Omogućavanje slobodnog pristupa državnim informacijama i službenim publikacijama u nekim državama ima dugu tradiciju. Prvi takav pravni akt usvojen je još 1766. godine u Švedskoj pod naslovom *Akt o slobodi objavljivanja i pravu na pristup službenim dokumentima*. Također, u Sjedinjenim Američkim Državama još u 19. stoljeću donesen je program depozitarnih knjižnica koje su omogućile dostupnost službenih publikacija. Tada je osnovana i prva mreža takvih knjižnica. U Republici Hrvatskoj veliki broj knjižnica posjeduje službene publikacije u svojem fondu ili su depozitori međunarodnih izdavača službenih publikacija.

Zacrtni pravci rada Komisije u skladu su s predviđenim zadacima i ciljevima koje je postavila *Strategija javnog zagovaranja knjižnica – zagovarati slobodan pristup informacijama, s naglaskom na službene publikacije i državne informacije* te promovirati i strategije Republike Hrvatske vezane za informiranje korisnika o Europskoj uniji i promjena do kojih dolazi s članstvom u Uniji.

Komisija za državne informacije i službene publikacije pri Hrvats-

kom knjižničarskom društvu osnovana je 1993. godine, a od 1998. godine djeluje u okviru Sekcije za specijalne knjižnice. Komisija kontinuirano radi na povezivanju knjižničara, informacijskih specijalista i državnih tijela kao izdavača – s namjerom **promicanja suradnje između izdavača i korisnika službenih publikacija.** Komisiju ujedno zanima, a sukladno IFLA-nim uputstvima, i **parlamentarno knjižničarstvo kao značajan oblik informacijske djelatnosti državnih tijela.** Komisija je također **usmjerena i na zajednicu knjižnica koje su sastavni dio i rade u sastavu tijela javne vlasti.**

Članovi Komisije aktivno su sudjelovali u izradi prijedloga *Zakona o knjižnicama* gdje su posebno doprinijeli pri definiranju pojmova kao što su službeni informacijski izvor i službeno tijelo, te u poglavljima o obveznom primjerku, o nacionalnoj bibliografiji službenih publikacija i poglavlju o zaštiti ove vrste publikacija kao jednom od prioriteta u zaštiti pisane nacionalne baštine.

Članovi Komisije za državne informacije i službene publikacije aktivno sudjeluju u radu HKD-a, na skupštinama, okruglim stolovima i stručnim skupovima. Prema svojim područjima djelovanja i rada u različitim tipovima knjižnica, sudjeluju u realizaciji nacionalnih i međunarodnih aktivnosti i programa, te usmjeravaju svoje djelovanje prema napucima koji im dolaze iz međunarodne suradnje a prvenstveno Europske unije. Prema podacima još od 2004. godine na skupštinama HKD-a i drugim stručnim skupovima članovi Komisije počeli su podučavati o vrednovanju digitalnih zbirki i dostupnosti službenih. Od samog početka Komisija sudjeluje u organizaciji i realizaciji Dana specijalnoga knjižničarstva, naknadno pretvorenog u Dane specijalnih i visokoškolskih knjižnica, promovirajući ovaj važan oblik specijalnoga knjižničar-

stva, ne samo za visokoškolske knjižnice već i za sveukupnu znanstvenu zajednicu.

Prošle je godine uspostavljena i nova aktivnost: **stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem: Službene publikacije i državne informacije u knjižnicama Republike Hrvatske**. Prvi skup održan je u Puli u Gradskoj knjižnici i čitaonici 24. i 25. svibnja 2012. godine gdje su uz pozvane goste s izlaganjima sudjelovale brojne članice Komisije. Želja je organizatora (NSK, Gradska knjižnica i čitaonica Pula) da ovaj skup – prvi u nizu – preraste u tradicionalan skup koji će se održavati svake dvije godine s ciljem da bude mjesto okupljanja knjižničara ali i drugih informacijskih stručnjake iz Hrvatske i inozemstva, a napose regije koja nas okružuje kako bismo mogli razmijeniti iskustva, znanja i nove načine rada a u svrhu što boljeg informiranja naših korisnika.

Službene publikacije su informacijski izuzetno vrijedna građa, koja tematski i sadržajno obuhvaća veliki broj područja. Također, važno je naglasiti i sudjelovanje članova Komisije u radu skupova u Hrvatskoj i regiji s izlaganjima o značaju službenih publikacija i zastupljenosti navedene građe u knjižnicama, o službenim publikacijama s aspekta obveznog primjerka ili o elektroničkoj dostupnosti službenih publikacija (e-publikacije).

Službeni informacijski izvori Republike Hrvatske i Europske unije

Hrvatska je još na temelju zahtjeva za članstvo u EU-u pristupila izradi potrebnih dokumenata i strategija. Jedna od bitnih strategija vezanih uz djelovanje knjižnica i pravovremeno upoznavanje knjižničara i dopunu njihovih potrebitih znanja kako bi mogli upoznati i informirati svoje korisnike bila je *Komunikacijska strategija za informiranje hrvatske javnosti o približavanju Republike Hrvatske europskim integracijama*. Kako je osnovni cilj informacijske politike Unije informirati građane o politikama, institucijama i njihovom djelovanju i dokumentima, te im približiti postupke donošenja odluka u Europskoj uniji, Europska unija uspostavila je mrežu informacijskih kanala u državama članicama i državama kandidatkinjama. Važno je naglasiti i djelovanje mreže europskih dokumentacijskih centara. Izuzetno važnu ulogu pri informiranju o EU-u putem distribucije svojih publikacija u tiskanom i elektroničkom izdanju ima Ured za službene publikacije. Hrvatska je još kao država kandidatkinja, pristupila prevođenju i distribuiranju potrebite literature i službenih publikacija. Građani Republike Hrvatske mogu se informirati o novostima o Europskoj uniji na velikom broju mjesta, no, preporučeni izvori koji se nude uglavnom se odnose na službene informacijske izvore koje izdaju državna tijela, Vlada RH i Hrvatski sabor, a najviše informacija i elektroničkih publikacija dostupno je na portalima ministarstava i državnih agencija.

Stručni izlet u Zadar Društva knjižničara Šibenik

Marina Čalić Polegubić
Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“
mcalic-polegubic@knjiznica-sibenik.hr

Nakon prošlogodišnjeg izleta u Metković i Počitelj, Društvo knjižničara Šibenik organiziralo je stručni izlet u Zadar 12. svibnja 2013. godine.

Prvo odredište bio nam je Muzej antičkog stakla gdje nas je ravnatelj Muzeja, gospodin Ivo Fadić, upoznao s njegovom poviješću i zbirkama. Najviše nas se dojmila radionica za puhanje stakla, iako nismo imali sreće vidjeti puhača na djelu.

Nakon posjeta Muzeju antičkog stakla, barkom na vesla, zadarском turističkom atrakcijom, prešli smo s jednog kraja luke na drugi. Za svega jednu i pol minutu vožnje prešli smo udaljenost od svega 71 m što je bilo sasvim dovoljno da osjetimo duh staroga Zadra.

Zatim smo posjetili knjižnicu Zavoda za povijesne znanosti, zadar-

skog ogranka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Kolegica nam je kratko ispričala povijest HAZU-a i stare zgrade u kojoj je smješten. Zgrada je okružena prekrasnim vrtom i gleda na luku.

Prekrasnu zadarsku gradsku knjižnicu posjetili smo zadnju. Ravnatelj Knjižnice, gospodin Ivan Pehar, proveo nas je kroz sve odjele i održao nam kratku, ali iscrpnu prezentaciju o otvorenosti knjižnica javnosti.

Naša predsjednica, Melinda Grubišić-Reiter, pripremila nam je iznenađenje za kraj izleta i odvela nas je u Vranu, mjestašce u općini Pakoštane, koje ima vrlo bogatu i burnu povijest. Posjetili smo

gradinu u kojoj se, nakon odlaska benediktinaca koji su čuvali krunu hrvatskih kraljeva, nalazio templarski samostan, špilju u kojoj se nalazi izvor Pečina, koji je još u rimsko doba služio kao izvor pitke vode, i antimalarijsku stanicu.

Vodič koji nas je dočekao ispričao nam je povijest toga mjesta i iz prve ruke smo saznali da na jesen počinju arheološka iskapanja ovoga područja koje bi nakon toga trebalo postati još jedna od turističkih atrakcija Zadarske županije.

VIJESTI

Druga sjednica Hrvatskog knjižničkog vijeća održana je u Ministarstvu kulture 11. srpnja 2013. godine. Dogovorena je javna rasprava u kojoj će se svi zainteresirani moći očitovati o *Prijedlogu izmjene Pravilnika o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci*. Raspravljalo se i o *Akcijskom planu Hrvatskog knjižničkog vijeća 2012 - 2014. godine* te o *Godišnjem izvještaju NSK za 2012. godinu*.

Cjelokupan zapisnik dostupan je na <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=364>.

Tijekom rujna 2013. bila je otvorena javna rasprava o *Nacrtu prijedloga Pravilnika o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja o knjižničarskoj struci*. Osim o ovom *Nacrtu*, zainteresirani pojedinci i ustanove mogli su dostaviti svoje primjedbe i prijedloge na cjelokupan tekst *Pravilnika o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci* (*Narodne novine*, broj 28/11).

Sve informacije i prilozi raspravi mogu se pronaći na <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=9234>.

Predsjednik EBLIDA-e Klaus-Peter Böttger povodom ulaska Hrvatske u Europsku uniju uputio je poruku dobrodošlice predsjednici HKD-a Marijani Mišetić i HKD-u. Istovremeno, EBLIDA je u svojem biltenu predstavila Knjižnice grada Zagreba.

(http://www.eblida.org/Newsletter%20folder%20%28uploaded%20files%29/Newsletters-2013/2013_07-08_July_August_EBLIDA-Newsletter.pdf)

Dan sestričkih knjižnica NAPLE proslava je pod sloganom *Reading is Fashionable!* – Čitanje je u modi! i prvi put se obilježilo 13. rujna 2013. godine različitim akcijama s ciljem nag-

lašavanja važnosti čitanja. Dan su prigodnim aktivnostima proslavile hrvatske sudionice projekta – Gradska knjižnica „Ivan Vidali“ na Korčuli, Gradska knjižnica „Fran Galović“ Koprivnica i Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar.

Dana 25. rujna 2013. godine svečano je predstavljena *Zaklada Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, utemeljena radi promicanja hrvatske kulture i znanosti*. Zaklada Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu svojim će djelovanjem potpomagati programe i inovacije na području razvoja knjižničarstva, nagradivati kvalitetne radove iz područja književnosti te poticati stvaralaštvo mladih. U tu su svrhu osmišljena dva programa: Knjižnice i knjižničari te Nagrada „Anđelko Novaković“.

Program Knjižnice i knjižničari bavit će se novčanim potpomaganjem razvojnih projekata vezanih uz knjižnice i knjižničarsku zajednicu, stipendiranjem daljnega obrazovanja i stručnoga usavršavanja knjižničara i drugih informacijskih stručnjaka, poticanjem inovacija u knjižničarskoj struci te očuvanjem i promicanjem trajnih vrijednosti hrvatske kulturne i znanstvene baštine.

Nagrada „Anđelko Novaković“ nosi ime uglednoga pjesnika, esejista i književnoga kritičara, koji je svojim predanim radom zadužio hrvatsku književnost i kulturu u cjelini. Nagrada je utemeljena s namjerom poticanja literarnoga stvaralaštva i nagrađivanja vrijednih književnih ostvarenja mladih. Više informacija na službenoj stranici Zaklade: <http://zaklada.nsk.hr/>.

Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika iz Pule objavio je književno-teorijsku monografiju o recentnoj književnosti čileanskih Hrvata pod nazivom *Od pustinje do ledenjaka*. Autorica je hispanistica Željka Lovrenčić, zaposlena u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici.

Više informacija na <http://www.matis.hr/index.php/hr/novosti/2808-sjajna-knjiga-o-suvremenim-cileanskim-piscima-hrvatskih-korijena>.

NAJAVE

Nakon višegodišnjih napora Gradska knjižnica Labin otvorit će 15. listopada svoja vrata na novoj lokaciji u središtu grada unutar kompleksa industrijske kulturne baštine nazvane Pjagal. Rudarsko nasljeđe labinskoga kraja lajtmotiv je adaptacije i opremanja nove knjižnice koja će u prostoru od 500 m² osigurati građanima Labina suvremeno mjesto pristupa znanju i informacijama kao i mjesto druženja i komunikacije.

Tim povodom će se u Labinu 15. listopada održati i svečanost otvaranja Mjeseca hrvatske knjige u 2013. godini koja će trajati do 15. studenog. (Nadia Bužleta, nadia.buzleta@gkc-pula.hr)

U Poreču će se 27. – 29. studenoga 2013. održati 17. seminar *arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture* s temom **Predmet, prostor, vrijeme**.

Rok za prijavu postera produžen je do 30. listopada 2013. Prijave treba slati na bkruzic@priredoslovni.com, a rok za prijavu sudjelovanja bez izlaganja produžen je do 10. studenog 2013. godine. Više informacija i preliminarni raspored dostupni su na <http://public.carnet.hr/akm/>.

Trinaesta međunarodna konferencija *Knjižnice u digitalnom dobu (Libraries in the digital age – LIDA)* održat će se na Sveučilištu u Zadru od 16. do 20. lipnja 2014. godine. Konferenciju zajednički organiziraju Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru i Škola komunikacije i informacije Sveučilišta Rutgers (SAD). Na skupu će sudjelovati međunarodni stručnjaci i istraživači iz područja knjižnične i informacijske znanosti kao što su Tefko Saračević, Blaise Cronin i David Bawden. Tema konferencije bit će **Vrednovanje knjižnica, knjižničnih korisnika i korištenja** s dvije osnovne pod teme: *Kvalitativne metode vrednovanja knjižnica, korisnika, korištenja: primjena, rezultati* i *Altmetrika – nove metode vrednovanja znanstvene komunikacije i knjižnica: pitanja, primje-*

na, rezultati.

Na konferenciji se aktivno može sudjelovati kroz predavanja, demonstracije, postere, radionice i doktorski forum. Proširene sažetke radova i postera treba prijaviti do 15. siječnja 2014., a cjelovite radove poslati do 15. travnja 2014. godine. Rok za prijavu radionica je 31. siječnja 2014., a demonstracija 1. ožujka 2014. godine. Za doktorski forum potrebno je prijaviti sinopsis disertacije ili opis istraživanja do 1. ožujka 2014. godine.

Svi se poslani sažeci i radovi recenziraju, a prihvaćeni se prilozi objavljuju u elektroničkom zborniku. Detaljnije informacije o konferenciji koje se redovito ažuriraju (visina kotizacije, preliminarni program, upute za oblikovanje radova i sl.) mogu se pronaći na mrežnim stranicama skupa: <http://ozk.unizd.hr/lida/>. (Darko Lacović, dlacovic@ffos.hr)

U Sisku će se 21.– 22. studenog 2013. godine održati **Međunarodni stručni skup Knjižnica središte grada s temom Jednake mogućnosti za sve korisnike**.

Više informacija na http://www.nkc-sisak.hr/?page_id=3383.

Trinaesti okrugli stol o slobodnom pristupu informacijama održat će se 10. prosinca 2013. godine u Zagrebu.

Broj 60, listopad 2013.**Donacija cinquecentina profesora Ede Pivčevića Zbirci starih i knjiga i rukopisa Sveučilišne knjižnice u Splitu**

Mihaela Kovačić
Sveučilišna knjižnica u Splitu
mihaela.kovacic@svkst.hr

U rujnu 2010. godine HKD Novosti izvjestile su o vrijednoj donaciji Omišanina Ede Pivčevića, umirovljenog profesora filozofije na Sveučilištu u Bristolu, Sveučilišnoj knjižnici u Splitu – četiri *settecentine* iz opusa Immanuela Kanta i jedne *seicentine* Markantuana de Dominisa.

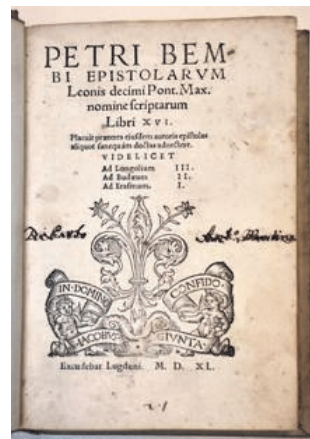
Profesor Pivčević, dugogodišnji prijatelj SKS-a, u srpnju ove godine obdario je **trezor Zbirke starih knjiga i rukopisa s još tri francuske cinquecentine.**

U maniri hrvatskih humanista profesor Pivčević i danas se druži s klasicima pronalazeći u njima nepresušan izvor brojnih spoznaja i poveznicu s današnjim vremenom. Dijelevi s nama blago iz svoje pomno građene knjižnice ne samo objavljenim prijevodima, primjerice, u splitskom časopisu *Mogućnosti*, profesor Pivčević ostavlja generacijama znanstvenika u SKS-u izvor za brojna interdisciplinarna istraživanja.

Posebnu vrijednost za zavičajnu zbirku SKS-a ima **djelo papina tajnika kardinala Pietra Bemba (1470 – 1547) *Epistolarum Leonis decimi*, u 16 poglavlja** (na slici). Bembo u fragmentima donosi brojna pisma koja u doba turskih provala sastavlja i piše u ime pape Leona X (1475 – 1521) europskim vladarima moleći pomoć u obrani od Turaka. Vrijedan izvor hrvatske epistolarne povijesti

predstavljaju pisma u kojima papa spominje osvojene i/ili ugrožene hrvatske gradove, napore bana Petra Berislavića (1475 – 1520) te njegova tajnika i poslanika Tome Nigera (1450 – 1532) da zaustave predstojeću pogibelj. Tiskajući ovo djelo gotovo istovremeno s događajima koje navodi, u Lyonu kod Jacquesa Giunta, 1540. godine, Pietro Bembo nam-

jenjuje mu posebnu važnost za suvremenike. Još 1868. godine Matija Mesić je u članku *Banovanje Petra Berislavića za kralja Ljudevita II (Rad JAZU)* donio iz ovoga djela prijevod pisma koje papa Leon X piše francuskom kralju Franji I moleći pomoć, uz upozorenje, da će padom hrvatskih gradova Jajca, Knina, Klisa i Skradina biti otvoren put preko Jadranskog mora do talijanskih zemalja.

Djelo grčkog pisca Diogena Laercianina (3 st.) *De vita et moribus philosophorum* u deset poglavlja, s životopisima grčkih filozofa, poznati je izvor, sačuvan u brojnim izdanjima. **Naš primjerak tiskan je u Lyonu, kod Sébastiana Gryphiusa 1546. godine.**

Temeljno matematičko djelo Euklida iz Aleksandrije (4/3. st.) *Elementorum*, u petnaest poglavlja, dvojezični je udžbenik geometrije, na grčkom i latinskom. Naš primjerak, bogato ilustriran, jedno je od najranijih Euklidovih izdanja, **tiskano u Parizu kod Guillelma Cavellata 1598. godine.**

Kviz Lančana reakcija na temu Koliko znaš o EU?

Gradska knjižnica Marka Marulića u Splitu, 1. srpnja 2013.

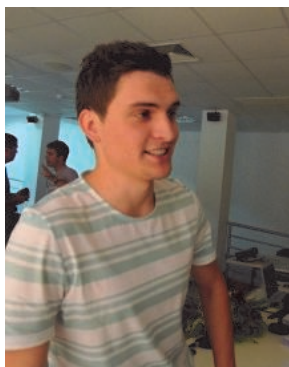
Ingrid Poljanić
voditeljica programa kulturnih aktivnosti GKMM-a
ipoljanic@gkmm.hr

U sklopu proslave povodom ulaska Republike Hrvatske u Europu uniju u splitskoj Gradskoj knjižnici Marka Marulića u ponedjeljak, 1. srpnja održan je kviz znanja pod nazivom **Koliko znaš o Europi?** U velikoj dvorani Knjižnice okupilo se pedesetak ljubitelja kviza koji su se borili za primamljivu nagradu – putovanje u Veneciju za dvoje.

Ovaj kviz temeljen na koncepciji kviza *Lančana reakcija* potiče procjenjivanje osobnog znanja i povezivanje činjenica, a namije-

njen je širokom broju ljudi prosječnog obrazovanja, od srednjoškolskog uzrasta naviše. Prvi kviz ovog tipa održao se u knjižnici u Salima na Dugom otoku, a preko šibenske i zadarske gradske knjižnice stigao je u našu knjižnicu u svibnju 2013. godine i privukao velik broj splitskih „kvizomana“. Više o *Lančanoj reakciji* na http://www.gkmm.hr/kviz_lancana_reakcija.htm.

Autor kviza Petar Božajić na poticaj Ingrid Poljanić, voditeljice programa kulturnih aktivnosti GKMM-a, pripremio je mnoštvo zanimljivih i intrigantnih pitanja o europskim državama i gradovima, pa su svi prisutni mogli čuti i naučiti puno manje poznatih činjenica o EU-u, a uz to se zabaviti i nasmijati šalama duhovitog voditelja Ante Mihića, knjižničara knjižnice u Salima.

Neka od pitanja bila su:

- Koji je najduži prometni tunel u Europi?
- Poredaj po visini navedenih pet europskih građevina (Atomium, Kosi toranj, Bečko kolo, Big Ben, most Oeresund).

- Koliko je dug najdulji brod koji plovi pod zastavom neke od članica EU-a?
- Koji je europski vladar najduže vladao (engleska kraljica Viktorija, austrougarski car Franjo Josip, francuski kralj Luj XIV)?
- Što je po nacionalnosti poznati pisac krimića Jo Nesbø: Norvežanin, Finac ili Danac?

U zanimljivoj i do posljednjeg pitanja neizvjesnoj borbi pobjedu i nagradno putovanje osvojio je mladi student ekonomije Ante Komić koji se odlučio sudjelovati na kvizu sasvim slučajno, na nagovor prijatelja i to samo sat prije početka nadmetanja (na slici). On je pokazao zavidno znanje, ali i snalažljivost i odvažnost, pogotovo u samoj završnici, odgovorivši na pitanje „Koliko dugo su trajali hrvatski pregovori za ulazak u EU?“ (tražio se približan broj).

Veseleći se osvojenoj nagradi, Ante je istaknuo da o ovom kvizu i samoj koncepciji igre i bodovanja nije ništa znao, pa je tim veće bilo njegovo oduševljenje neočekivanom pobjedom i nagradom.

U GKMM-u je u pripremi kviz o knjigama i čitanju povodom Mjeseca hrvatske knjige u listopadu 2013. Godine te kviz o Splitu povodom svetkovine sv. Duje u svibnju 2014. godine.

Susreti u Knjižnici Umjetničke akademije u Osijeku

Marta Radoš

Knjižnica Umjetničke akademije u Osijeku

marta.rados@uaos.hr

Knjižnica Umjetničke akademije u Osijeku organizirala je **tijekom akademske godine 2012/2013. niz javnih kulturnih manifestacija pod projektnim nazivom Susreti u knjižnici**. Manifestacije su se odvijale u ljetnom semestru i to gotovo svaki tjedan tijekom ožujka, travnja i svibnja, čime je Knjižnica nastojala pružiti svojim stvarnim i potencijalnim korisnicima priliku za obogaćivanje kulturnog života, ali i za edukaciju na području različitih vrsta umjetnosti. Svrha je bila da se knjižnica prepozna kao mjesto susreta i razmjene kreativnih ideja i novog znanja.

Bogati program od 23 manifestacije sastojao se od nekoliko tematskih cjelina. Tako smo imali slušaonice glazbe, slušaonice radiodrame, projekcije filmova, likovne susrete te razgovore s povodom. **Slušaonice glazbe** organizirane su u suradnji s Odsjekom za glazbenu umjetnost Umjetničke akademije u Osijeku. Zainteresiranim korisnicima pružile su priliku slušati vrhunska djela klasične glazbe, kao što su *Godišnja doba* P. I. Čajkovskog, zatim skladateljska ostvarenja nadahnuta hrvatskom tradicijskom glazbom te dijelove iz slavni opera R. Wagnera, čime smo podsjećali na dvjestotu obljetnicu Wagnerova rođenja. Bila je upriličena i projekcija odličnog dokumentarnog filma o slavni pijanistima. Po-

Broj 60, listopad 2013.

sebnosti ovih slušaonica nisu samo u tome što su pružile mogućnost slušanja klasične glazbe već su posjetiteljima pružile i nova saznanja o navedenim djelima kroz kratka predavanja profesora Umjetničke akademije, koja su prethodila slušaonicama, uz Powerpoint-prezentacije, projekcije nota slušanih djela, popratnog tiskano materijala i slično.

Slušaonice radiodrama (na slici dolje) organizirane su u suradnji s Dramskim programom Hrvatskog radija – HRT, koji je velikodušno ponudio svoje radiodrame i osmislio dobro posjećen i prihvaćen program. Tijekom četiri slušanja posjetitelji su mogli saznati nešto više o radiodrami danas, od stvaranja teksta preko snimanja i montaže do recepcije, o dramskom tekstu i režiji na radiju, o dramaturgiji radiodrame te o dokumentarnoj radiodrami. Projekcije filmova organizirane su u suradnji s Odsjekom za kazališnu umjetnost Umjetničke akademije u Osijeku te su kroz šest projekcija nastojale obuhvatiti različite žanrove vrhunskih hrvatskih i svjetskih filmskih ostvarenja.

Likovni susreti, organizirani u suradnji s Odsjekom za likovnu umjetnost Umjetničke akademije u Osijeku, posjetiteljima su kroz razna predavanja, prezentacije i projekcije približili važne i aktual-

ne teme s područja likovne umjetnosti.

Pod nazivom **Razgovori s povodom** održane su četiri jako dobro posjećene tribine, na kojima se govorilo o aktualnim i važnim temama. Nazivi tribina bili su *Umjetnik u medijima*, *Umjetnost i tržište*, *Umjetnost i tranzicija te Vizualni identitet grada*. Tribine su ostvarene u suradnji s brojnim poznatim osobama iz kulturnog i javnog života Osijeka, koji su svojim sudjelovanjem omogućili studentima i drugim zainteresiranim posjetiteljima nova saznanja o navedenim temama, ali i nove poglede na probleme koji su se rađali tijekom otvorenih razgovora i žustrih rasprava na kraju svake

tribine.

Knjižnica Umjetničke akademije je i dosad nudila razne kulturne manifestacije, no ne i u ovolikoj količini niti ovom dinamikom. Budući da se projekt *Susreti u knjižnici* pokazao kao usluga koju su korisnici rado prihvatili, Knjižnica će nastojati održati razinu kvalitete i kvantitete kulturnih događanja i u sljedećoj akademskoj godini.

Literarni natječaj - Pisanje i knjižnečari 2

Sesvete, OŠ Luka, 8. lipnja 2013.

Ivan Babić

voditelj tribine – Kulturni četvrtak u Sesvetama,

KGZ – Knjižnica Sesvete

ivan.babic@kgz.hr

U organizaciji tribine *Kulturni četvrtak u Sesvetama* (KGZ – Knjižnica Sesvete) i nakladničke kuće Alfa iz Zagreba drugu godinu zaredom održan je **literarni natječaj za učenike osnovnih škola Zagrebačke županije i Grada Zagreba** pod naslovom *Pisanje i knjižnečari 2*.

Ovaj se literarni natječaj temelji na ponovnom osvješćivanju povezanosti čitanja i pisanja, kao temeljnim vrijednostima kojima uvijek treba posvećivati posebnu pozornost. Pritom tehnike čitanja i razumijevanje pročitano-ga postaju bitan preduvjet uspješnosti procesa cjelokupnog obrazovanja. Škola i knjižnica dva su važna mjesta u kojima se te vrijednosti

trebaju posebno njegovati, gdje se učenik uvodi u svijet knjige i čitanja. One ne smiju ostati ravnodušne na promjene u načinu usvajanja znanja, obilježene (ne)upitnim preplitanjem tradicionalnoga i suvremenoga te očitim odmicanjem od knjige. Kreativni knjižničar, kao i učitelj, može od učenika stvoriti čitatelja koji će s oduševljenjem i radošću upoznavati književno djelo.

Natječaj je bio otvoren od 27. veljače do 19. travnja 2013. godine, a na njega su pristigla 174 rada iz 28 osnovnih škola s područja Zagrebačke županije i Grada Zagreba. Odazvalo se 45 učitelja i knjižničara koji su bili mentori trostruko većem broju učenika (153).

Ono što je vrijedno istaknuti u odnosu na prošlu godinu jest ovogodišnja mnogo veća zastupljenost učenika osmih razreda. Završni susret održan je u subotu, 8. lipnja 2013. godine u 10 sati u OŠ Luka u Sesvetama. Osim dodjele pohvalnica, priznanja i nagrada učenicima, njihovim mentorima i školama, bila je to i svečanost slušanja, govorenja i čitanja.

Goste je najprije pozdravila ravnateljica OŠ Luka profesorica **Mari-na Sabolović**, nakon

čega je **Nada Babić**, urednica za hrvatski jezik (Alfa) kratko obrazložila potrebu za ovim natječajem.

Stručno povjerenstvo u sastavu **Ivan Babić** (predsjednik), **Enes Kišević**, **Stjepan Lice** i **Vesna Svaguša**, nagradilo je 19 učenika iz 15 škola, a isti radovi odabrani su za javno izvođenje na završnoj svečanosti.

Kako se natječaj temeljio na ponovnom osvješćivanju povezanosti čitanja i pisanja te na promicanju temeljnih vrijednosti (prema Nacionalnom okvirnomu kurikulumu) – znanja, solidarnosti, identiteta i odgovornosti, i nagrade su podijeljene prema tim kategorijama.

Tri jednakovrijedne glavne nagrade stručnoga povjerenstva dobili su **Marko Seljan**, učenik 7. razreda OŠ A. Harambašića iz Zagreba, **Nikolina Olujić**, učenica 7. razreda OŠ A. Kovačića iz Zagreba i **Nikola Puhin**, učenik 6. razreda I. OŠ Vrbovec iz Vrbovca. Posebnu nagradu stručnog povjerenstva dobila je **Ana Baran**, učenica 3. razreda OŠ Brestje iz Zagreba (na fotografiji).

Učenici su čitali svoje nagrađene radove, a članovi stručnoga povjerenstva (četvrti član, književnik Stjepan Lice, nije sudjelovao) obrazlagali su pojedine nagrade.

Stručno povjerenstvo odabralo je ukupno **76 najuspješnijih radova za novi e-zbornik** (na CD-u), proširen u odnosu na prošlogodišnji (64 rada), kojega je uredio i uvodnim tekstom popratio Ivan Babić.

Čestitajući u ime Stručnog povjerenstva nagrađenim učenicima, njihovim mentorima i školama, onima koji su zaslužili biti u e-zborniku, kao i svima koji su sudjelovali, Ivan Babić je na kraju iskazao zadovoljstvo radovima, koji su u nekim segmentima svojom kreativnošću i maštovitošću nadmašili očekivanja i op-

ravdali ponovni susret u novim, neiscrpnim knjižnim čarima, zajedno s vrijednim učiteljima i knjižničarima.

U svrhu poboljšanja natječaja i obogaćivanja međusobne suradnje organizatori su izradili i poseban upitnik koji su ispunjavali mentori.

Po završetku završne svečanosti natječaja

Zrinka Jelaska, redovna profesorica na Odsjeku za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu, održala je vrlo dinamičan i motivirajući razgovor s učenicima o literarnim i jezičnim sklonostima, a profesorica **Ana Grgić** poticajne i korisne fonetske vježbe za mentore, koje mogu biti pomoć u ovladavanju vlastitim glasom, kao instrumentom kojim se pedagoški djelatnik svakodnevno služi.

Više informacija na: <http://www.kgz.hr/default.aspx?id=7746>.

Broj 60, listopad 2013.

Izložba fotografija Kadar za čitanje

Isabella Mauro

članica organizacijskog odbora Noći knjige,

KGZ – Gradska knjižnica

isabella.mauro@kgz.hr

Kadar za čitanje (<http://nocknjige.hr/galerija-fotografija-fk-zagreb/>) naziv je izložbe fotografija nastale s namjerom **okupljanja fotografija koje prikazuju ljude kako čitaju** i koje bi popratile događaje uglavnom vezane uz pisanu riječ **u okviru nacionalne manifestacije Noć knjige 2013.**

Ubrzo se iskristalizirala ideja suradnje s Fotoklubom Zagreb preko kojeg bi se raspisao natječaj za navedenu temu. Nakon što je predsjednik Kluba Damir Tiljak objeručke prihvatio suradnju te predložio nekoliko idejnih i izvedbenih rješenja, raspisan je natječaj za članove Kluba. Na natječaj je prispjelo 108 fotografija od kojih su selektori (Iva Perković i Isabella Mauro ispred *Noći knjige* i Damir Tiljak ispred

Fotokluba Zagreb) odabrali 25 fotografija koje su za potrebe izložbe tiskane na velike formate (većinom 50x70 cm), kaširane i uokvirene.

U kratkom je roku na natječaj pristigao veliki broj različitih vrsta fotografija, u crno-bijeloj tehnici i u boji, digitalne i one izrađene na filmu, novijeg i starijeg datuma (čak iz 1960. godine). Fotografije pokrivaju širok spektar motiva, a tema čitanja shvaćena je zaista široko. Tako se na fotografijama može vidjeti spomenik čitanju, čitanje u travi, u knjižnici, za lošeg vremena, u parku, ispred kuće, pokraj mora, u kafiću, vlaku, ispod volte, čitanje knjiga, novina, dokumenta, dijete koje čita, baka, djevojka, mlađić...

Osim toga, sve su fotografije reprezentativne tehnički i umjetnički, što ne treba čuditi ako se uzme u obzir činjenica da je Fotoklub Zagreb udruga s tradicijom dugom više od 120 godina. Klub je osnovan 1892. godine kao treći u Europi i šesti u svijetu, a danas je treći najstariji fotoklub u svijetu.

Izložba *Kadar za čitanje* osmišljena je kao cjelogodišnja manifestacija koja traje od jednog do drugog izdanja *Noći knjige*, pa je nakon svečanog otvorenja u NSK, u sklopu programa *Noći knjige*, krenula na put po cijeloj zemlji.

Mnoge su knjižnice rado ugostile izložbu, pa je do jeseni 2013. izvještaj ovakav:

23. 4. - 7. 5. - Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica

22. 5. - 3. 6. - Zagreb, Knjižnica i čitaonica Bogdana Ogrizovića

6. 6. - 20. 6. - Rijeka, Narodna čitaonica

8. 7. - 31. 7. - Šibenik, Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“

12. 8. - 24. 8. - Zadar, Gradska knjižnica

2. 9. - 23. 9. - Zagreb, KGZ – Gradska knjižnica

1. 10. - 19. 10. - Pula, Gradska knjižnica i čitaonica

Nakon toga planira se putovanje izložbe po kontinentalnom dijelu Hrvatske, što će naknadno biti dogovoreno, isplanirano, realizirano te svakako popraćeno u *HKD Novostima*.

Sve knjižnice koje su zainteresirane za ugošćavanje izložbe *Kadar za čitanje* pozvane su da se jave na gore navedenu e-adresu, a svi ostali pozvani su u razgledanje izložbe u prostoru omiljene knjižnice. Također, mogu i procijeniti uspješnu suradnju Fotokluba Zagreb i manifestacije *Noć knjige*, autore fotografija, ali napose – uživati u umjetnosti fotografije!

(Uz tekst donosimo fotografije Miljenka Marottija *Teški uvjeti za čitanje* i Slavke Pavić *Čitači*.)

Akcija Lijepa naša baština

Majda Bakić
voditeljica projekta,
KGZ – Knjižnica Dugave
majda.bakic@kgz.hr

Nova akcija **Lijepa naša baština**, koja se od 2012. godine provodi u sklopu projekta **Cronauti**, (<http://www.kgz.hr/default.aspx?id=7006>) prikladno se poklopila s ulaskom Hrvatske u Europsku uniju.

Provedba akcije je zamišljena kroz tri radionice.

U radionici **Udarimo na kipec** prikupljamo fotografije kulturne, prirodne i etnografske baštine. Do sada smo prikupili 67 fotografija. Naša je zbirka posebna po raznolikosti i intimnom prikazu baštinskih objekata koji možda po službenim klasifikacijama nemaju visoku vrijednost, ali imaju veliku važnost za zajednicu, te služi i kao pokretač svijesti kod djece i mladih o potrebi očuvanja baštine. Pogledajte zbirku fotografija lijepe naše baštine na stranici

https://plus.google.com/u/0/photos/106528031839120128898/albums/5820626951800647361?authkey=CNatkZ_2pYT_2gE

Radionica **Što, kaj, ča** obuhvatit će čitanje i prepoznavanje ljepote i bogatstva hrvatske dijalektalne poezije. Prikupljat ćemo i učeničke radove s nadom da će naša zbirka pridonijeti očuvanju

bogatstva zavičajnih govora i njihovom ispravnom vrednovanju unutar standardnoga hrvatskog jezika.

Radionica **Ok, kako se to kaže na hrvatskom?!** potaknuta je sve češćom upotrebom anglizama što ponekad dovodi do apsurdnih situacija kada se u razgovoru postavlja gore navedeno pitanje. Stoga, ok, pokušat ćemo barem pronaći istovrijednice (ekvivalente) na materinskom jeziku - lijepom našem hrvatskom.

Akcija **Lijepa naša baština** predstavljena je na Interliberu u sklopu Mjeseca hrvatske knjige 2012.

Atmosferu s predstavljanja pogledajte na stranici

<https://plus.google.com/u/0/photos/106528031839120128898/albums/5830014532862601073?authkey=CKrh0viD0YTVGQ>

Pridružite nam se i ove godine!

Pyjama party u Gradskoj knjižnici Vukovar, Ogranak Sotin

Marina Šumiga
Gradska knjižnica Vukovar
sotin@gkvu.hr

Premda nije uobičajena praksa da knjižničar provede noć u knjižnici s djecom, ovo smo ljeto u Ogranku Sotin Gradske knjižnice Vukovar organizirali pravi Pyjama party.

Tijekom cijelog ljeta oko 25-ero djece u dobi od 3 do 16 godina svakodnevno je svoje vrijeme, osim na kupanju, provodilo i u Knjižnici, sudjelujući u raznim radionicama. Tijekom jednog takvog druženja, tema razgovora postao je i Pyjama party...

Usljedili su dogovori, organizacija, prikupljanje suglasnosti onih čija je riječ ipak glavna, a kad je konačno došao i taj dugo očekivani dan, sva djeca su se pojavila točno u 20 sati potpuno

CENTAR ZA STALNO STRUČNO USAVRŠAVANJE

opremljena za Pyjama party.

Usljedia je večera, a potom kreativni dio – izrada balon-lutke Kosturke, čija je priča bila prva strašna priča u nizu te večeri, a nalazi se u knjizi *Žene koje trče s vukovima*, autorice Clarisse Pincola Estess. Kroz kazalište sjena priču su ispričali i odglumili Marin i Vilim Sovar te Marina Šumiga. Priča je to o dobroj djevojci koju je otac odlučio kazniti bacivši je s litice u more, gdje su je ribe pojele i od nje je ostao samo kostur. Stanovnici tog kraja smatrali su kako je zbog strašnog događaja to mjesto ukleto, te tamo nisu lovili ribu. Međutim, u mjesto je došao novi ribar koji je upravo tamo odlučio loviti, te je ulovivši Kosturku prestrašen pobjegao kući vukući je pritom nehotice na svojoj udici. Stigavši konačno kući, vidjevši zapetljanu i jadnu Kosturku, uspio se suočiti sa svojim strahom i odlučio joj je pomoći. Kosturka tako predstavlja sve naše strahove potičući nas na suočavanje s njima i predstavljajući također život zarobljen u njima.

Nakon ispričane priče djeca su saznala da ih znatizeljno oko Kosturke promatra jer želi saznati hoće li se uspjeti suočiti s nekim svojim strahom. Usljedia je velika potraga za Kosturkom, a kada su je konačno pronašli, u obliku torte u hladnjaku, simboličnim gašenjem svijeće otpuhnuili su sve male i velike strahove koji bi im mogli te večeri ili nekog drugog dana zasmetati.

S obzirom da je postalo dovoljno mračno, bilo je vrijeme i za drugu priču i to o jednoj od najstarijih kuća u naselju Sotin. Sagrađena je davne 1908. godine, a njen novi vlasnik, Marin Sovar, odlu-

čio je s nama podijeliti svoju priču smišljenu za ovu prigodu. U toj priči kuća ga je zvala k sebi jer mu je željela otkriti tajnu koja se skriva iza zaključanih vrata, a koja se mogu pronaći isključivo noću. Ključ od tih vrata jedina je imovina skrivena u starom ormaru, a vlasniku kuće uvijek bi se nekim čudom taj ključ našao u džepu. Premda je priča bila strašna, ali vrlo zanimljiva, nemamo vam je namjeru ovom prilikom ispričati do kraja, jer je čuvamo za slikovnicu u kojoj će pronaći svoje trajno mjes-

to.

Svoju strašnu i tajnovitu priču na kratko smo ostavili u staroj kući, a cijelo društvo se vratilo u Knjižnicu na filmski maraton do ranih jutarnjih sati.

Nakon tradicionalnog doručka, slanine, kruha i rajčice, započeli smo oslikavanje trijema Knjižnice koja je svojom arhitekturom slična kući u kojoj smo bili prethodne večeri. Međutim, naši motivi su bili knjige i vučedolska kultura. Djeca su autori motiva, dok je šablone priredio Marin Sovar. I tako je sve dobilo jedan novi smisao.

I što reći za kraj, osim veliko hvala djelatnici vukovarske knjižnice Sanji Grgić, kao i Marinu Sovaru, akademskom slikaru i asistentu iz Crtanja i slikanja na Tekstilno-tehnološkom fakultetu i budućem ilustratoru naše već najavljene slikovnice. Hvala i Vilimu Sovaru koji je glumio ribara i izvlačio Kosturku iz mora i bez kojega priča ne bi imala sretan kraj.

Edukacija o službenim publikacijama i državnim informacijama

Irena Pilaš

predsjednica Komisije za državne informacije i službene publikacije HKD-a
irena.pilas@nsk.hr

Tijekom 2002. godine započeo je rad Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj. Edukacija vezana uz područje službenih publikacija i državnih informacija te slobodnom pristupu istima započela je na početku djelovanja Centra. Danas se u sklopu CSSSU-a izvode sljedeći programi.

- Službeni informacijski izvori – digitalne zbirke,
- Digitalne zbirke službenih publikacija namijenjene djeci i mladima,

- Službeni informacijski izvori Republike Hrvatske i Europske unije,
- Informacijski izvori prava Europske unije za knjižnice.

U radionicama se naglasak stavlja na dostupnost službenih publikacija međunarodnih organizacija i europskih asocijacija te se predstavljaju digitalne zbirke međunarodnih organizacija i stranih država. Govori se i o dostupnosti službenih publikacija i državnih informacija Republike Hrvatske.

Edukacija je uglavnom namijenjena knjižničarima odgovornima za slobodan pristup informacijama u svim vrstama knjižnica. Polaznici se upoznaju s definicijama službenih informacija, govori

se o vrstama službenih publikacija i njihovoj sadržajnoj vrijednosti u istraživačkom radu, kulturi i u svakodnevnom životu. Ujedno, objašnjavaju se principi nabave specifični za službene publikacije, depozitarne zbirke, izgradnju zbirki i daje se naglasak na digitalno dostupne informacije.

Tijekom proteklih godina održan je veliki broj izlaganja o službenim publikacijama u okviru CSSU-a, radionice su se evaluirale i mijenjale. Također, treba napomenuti da radionice u sklopu CSSU-a nisu i jedina mjesta potencijalne edukacije. Edukaciju izvode članovi komisije i u okviru studijskih programa i poslijediplomskih studija, i u okviru edukacije korisnika svojih institucija.

Radionica Službeni informacijski izvori Republike Hrvatske i Europske unije

Gradska knjižnica i čitaonica Pula, 10. svibnja 2013.

Nadia Bužleta

Gradska knjižnica i čitaonica Pula

nadia.buzleta@gkc-pula.hr

U suradnji Županijske matične službe i Centra za stalno stručno usavršavanje u Zagrebu, u petak 10. svibnja 2013., u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula održano je predavanje pod nazivom *Službeni informacijski izvori Republike Hrvatske i Europske unije*.

Predavanje je okupilo knjižničare iz istarskih narodnih i školskih knjižnica te sveučilišne knjižnice s ciljem **predstavljanja dostupnosti službenih informacijskih izvora u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji**. Predavanje su održale Blaženka Peradenić-Kotur, voditeljica Zbirke službenih publikacija u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu i Irena Pilaš iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Na predavanju je bilo govora i o temeljnom ustroju i funkcioniranju Europske unije, mogućnostima financiranja projekta u knjižnicama iz EU-fondova te pitanjima o promjenama u poslovanju knjižnica ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju u području službenih informacijskih izvora.

U prvom dijelu Blaženka Peradenić-Kotur izložila je kronologiju odnosa Republike Hrvatske i Europske unije te put do punopravnog članstva u EU, detaljnije nas upoznala s institucionalnim ustrojem EU-a i nadležnostima pojedinih tijela te prikazala informacijske izvore i mreže EU-a (npr. *EUR-Lex*, *OEIL*, *Europe Direct*)

koje omogućuju pristup informacijama, institucijama, agencijama, politikama, pravnim bazama podataka i drugim aktualnim zbivanjima u Europskoj uniji.

Izlaganje Irene Pilaš bilo je posvećeno mrežnim službenim informacijskim izvorima i elektroničkoj dostupnosti publikacija i informacija kako bi se knjižničari upoznali i osposobili u pretraživanju i korištenju službenih publikacija i državnih informacija koji su dostupni na službenim portalima. Tijekom predavanja predstavljen je veliki broj odabranih elektroničkih publikacija, službenih informacijskih izvora RH (npr.

Hrvatski sabor, Vrhovni sud RH), službena glasila Republike Hrvatske i Europske unije, statistički izvori informacija (npr. Eurostat, Hrvatski zavod za statistiku), mogućnosti korištenja knjižničnih kataloga i digitalnih arhiva, a u završnom dijelu okupljene su informacije o brojnim mrežnim stranicama i portalima institucija i agencija na kojima se objavljuju informacije o EU-projektima i programima za područje Republike Hrvatske.

Obje su kolegice posebno **istaknule zadaće knjižnica i knjižničara u obavještanju javnosti i širenju znanja o europskim integracijama te potrebu edukacije** kako bi bili spremni pronalaziti i preporučiti korisnicima relevantne službene informacijske izvore.

Ovim predavanjem prigodno se zaokružio Europski tjedan koji se ove godine održao u Hrvatskoj četrnaesti put zaredom, a obuhvatio je niz događaja u kojima sudjeluju nevladine udruge, tijela državne uprave, javne ustanove, osnovne i srednje škole te cjelokupna javnost.

IN MEMORIAM

Katica Tadić (Osijek, 1936 - Senj, 2013)

Poštovana kolegice, draga Kaća!

Svi Tvoji prijatelji, svi koji Te cijenimo, poštujemo, draga Kaća, Tebe, vrsnog knjižničarskog stručnjaka, zajedno smo u mislima, prisjećamo se Tebe, našeg prijatelja i suradnika, koji nas je napustio. Tužna sam, ali čast mi je što Ti mogu izreći u ime članova HKD-a našu zajedničku zahvalnost i prenijeti naše suosjećanje Tvojim obitelji, onoj životnoj i onoj radnoj, najbližima i onima za koje je Tvoja napisana riječ bila jednako poticajna.

Neka mi bude oprošteno što neću uspjeti iskazati sve ono što bih željela. Ovakvi trenuci nas zaustavljaju, ali i ponovno bude sjećanja na zajedničke težnje i ciljeve. Ovakvi trenuci surovo nas upozoravaju da je iz knjižničarskih redova nestao čovjek, koji je neprestano težio najvišoj stručnosti, bez čijeg ćemo savjeta i pomoći biti znatno siromašniji. Može li se život kolegice Kaće smrću racionalizirati, kada njezin život nije bio samo prebrojiva biografičnost?

Katica Tadić, knjižničarska savjetnica, rođena Osječanka, gimnaziju je završila u Osijeku, bibliotekarstvo na Višoj pedagoškoj školi u Sarajevu i povijest na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Rad u knjižnici započela je u Osijeku, u gradskoj knjižnici, nastavila u Sarajevu, i završila u Naučnoj (Sveučilišnoj) biblioteci u Rijeci.

Znamo koliko je u njezinu životu, uz znano i viđeno, bio prisutan tihi i skriveni rad. Kaća je bila knjižničarka koja nije samo radila u knjižnicama, Kaća je „živjela knjižničarstvo.“

Napisala je veliki broj stručnih radova, članaka, referata i bibliografija. Održala je bezbroj predavanja na stručnim skupovima ne samo u Hrvatskoj nego i u drugim republikama bivše Jugoslavije. Bila je članica uredništva sarajevskog časopisa *Bibliotekarstvo*. Šira knjižničarska zajednica pamtit će je po priručniku *Rad u knjižnici*, a jednako tako i po napisanom kapitalnom djelu *Bibliografija o arhivima, čitaonicama, knjižnicama i muzejima : napisi iz riječkih i sušačkih hrvatskih novina od 1900. do 1999.* na području današnjih županija Primorsko-goranske, Istarske i Ličko-senjske. Promovirajući ovo vrijedno djelo 12. lipnja 2005. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku ustvrdila sam da je knjižničarska samozatajnost Katice Tadić iznenadila kulturnu i znanstvenu javnost nečim tako značajnim kao što je ova Bibliografija u koju je uložena dugogodišnja stručno-znanstveni rad, veliki trud, znanje i sposobnost. Dala je i veliki istraživački i stručni doprinos u pisanju knjige o povijesti Gradske knjižnice Rijeka, posebno Narodne čitaonice riječke.

U svojem dugogodišnjem knjižničarskom radu prepoznata je kao vrsni stručnjak. Dobitnica je niza bosanskohercegovačkih, jugoslavenskih i hrvatskih priznanja. *Kukuljevićeva povelja*, najviše stručno knjižničarsko priznanje, uručena joj je 1988. godine. Osim knjižničarstvu, dala je kao povjesničar znatan doprinos arhivskoj i povijesnoj struci.

Nema smrti za one, svjetiljka čijih života je osvjetljavala bar jednom tuđe lice, jer i kad se ugasi – plamičak ostaje i dalje.

Hvala Ti draga Kaća.

Vera Erl

**U ponudi 15000 knjiga iz svih područja!
U antikvarijatu i internetskoj trgovini.**

- ✘ stručna i popularna literatura
- ✘ fakultetski udžbenici
- ✘ srednjoškolski udžbenici
- ✘ lektira za osnovnu i srednju školu
- ✘ rasprodana izdanja
- ✘ rječke i stare knjige
- ✘ nove knjige po sniženim cijenama

Studio
antikvarijat-knjižara
IMA - B&R d.o.o.
OIB: 00441438470

Masarykova 20 - dvorište
10000 Zagreb / Hrvatska

01/4872 598
091/3872 598
01/4872 598
info@antikvarijat-studio.hr

www.antikvarijat-studio.hr

Obavijest o novom broju Novosti

Želite li da vas obavještavamo o izlasku novog broja Novosti, javite nam svoju e-adresu na tconc@ffzg.hr.

Elektroničko izdanje dostupno je na

<http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/>.

Impressum

Nakladnik:

Hrvatsko knjižničarsko društvo

Adresa HKD Novosti:

Hrvatsko knjižničarsko društvo

Hrvatske bratske zajednice 4

10000 Zagreb

Tel./Fax +385 (0)1 615 93 20

E-mail: novosti@hkdrustvo.hr

<http://www.hkdrustvo.hr>

Glavna urednica i grafička priprema:

Tea Čonč (tconc@ffzg.hr)

Uredništvo:

Mira Barberić (mira.barberic@gmail.com)

Andrea Božić (andrea.bozic@saponia.hr)

Lektura: Nives Franić (nfranic@unipu.hr)

Mihaela Kovačić (mihaela@svkst.hr)

Marijana Mišetić (mmiseti@ffzg.hr)

Dunja Holcer (dunjaholcer@gmail.com)

Korektura: Alka Stropnik

(alka.stropnik@kgz.hr)

UPUTE AUTORIMA

Moto uredništva *Novosti HKD-a* jest

informirati, educirati, povezivati

U svrhu ostvarenja ovoga mota, prilozi u *Novostima* moraju biti informativni i sažeti, s jasnim ciljem i predmetom izvještavanja ili raspravljanja, čvrste strukture i bez nepotrebnih ponavljanja.

Vijesti su tekstovi duljine do pola kartice (900 znakova) s poveznicama na izvore gdje se može saznati nešto više o događaju koji se prati. **Foto-vijest** uključuje pola kartice teksta i fotografiju.

Najave su tekstovi duljine do pola kartice s poveznicama na izvore gdje se može saznati nešto više o najavljenoj manifestaciji.

Izveštajni su tekstovi od 1 do 3 kartice teksta. Pri izvještavanju s opsežnijih sastanaka i manifestacija molimo grupirajte teme i stavite naglasak na svrhu i zaključke.

Obrada teme broja podrazumijeva tekst izvještajnog ili raspravljačkog karaktera 1 – 4 kartice koji se tiče teme istaknute za određeni tematski broj.

Tekstove je poželjno popratiti kvalitetnim fotografijama.

Uz tekst, molimo autore da navedu svoje **ime i prezime, e-adresu i instituciju kojoj pripadaju, odnosno dužnost koju obavljaju, a vezana je uz tekst koji su napisali.**

Uredništvo zadržava pravo kraćenja tekstova, a u slučaju potrebe za preoblikovanjem teksta, konzultirat će autora.

Rok za predaju tekstova je dva tjedna prije izlaska sljedećeg broja (bit će pravovremeno oglašeno).

Tekstove molimo slati elektroničkom poštom na tconc@ffzg.hr ili novosti@hkdrustvo.hr.

Svrha ovih uputa ujednačavanje je izgleda i kvalitete tekstova i poticanja autora da razvijaju vještine oblikovanja pismenih izvještaja. Cilj je dobiti jasno strukturiranu i sadržajnu publikaciju kao prepoznatljiv *brend* HKD-a.

Nadamo se da će nova koncepcija *Novosti* privući širu publiku unutar knjižničarske zajednice te donijeti veću vidljivost HKD-u, knjižničarskoj zajednici i cjelokupnoj struci u javnosti.

Sve vas pozivamo da nam svojim tekstovima, komentarima i prijedlozima u tome pomognete!